

summarium

SOCIETATIS SCIENTIARUM
CATHOLICAE
UNIVERSITATIS LUBLINENSIS
IOANNIS PAULI II

2021

R. 50 (70)

TOWARZYSTWO NAUKOWE
KATOLICKIEGO UNIwersYTETU LUBELSKIEGO
JANA PAWŁA II

KOMITET REDAKCYJNY

Wojciech Daszkiewicz, Arkadiusz Jabłoński, Agnieszka Lekka-Kowalik,
Stanisław Majdański (REDAKTOR NACZELNY),
Stanisław Sarek (SEKRETARZ)

Opracowanie redakcyjne
Stanisław Sarek
Monika Szyslak i Ewa Ziółek (sprawozdania)

Skład komputerowy
Stanisław Sarek

Projekt okładki
Benedykt Tofil

© Copyright by Towarzystwo Naukowe KUL 2022

TOWARZYSTWO NAUKOWE
KATOLICKIEGO UNIwersYTETU LUBELSKIEGO
JANA PAWŁA II

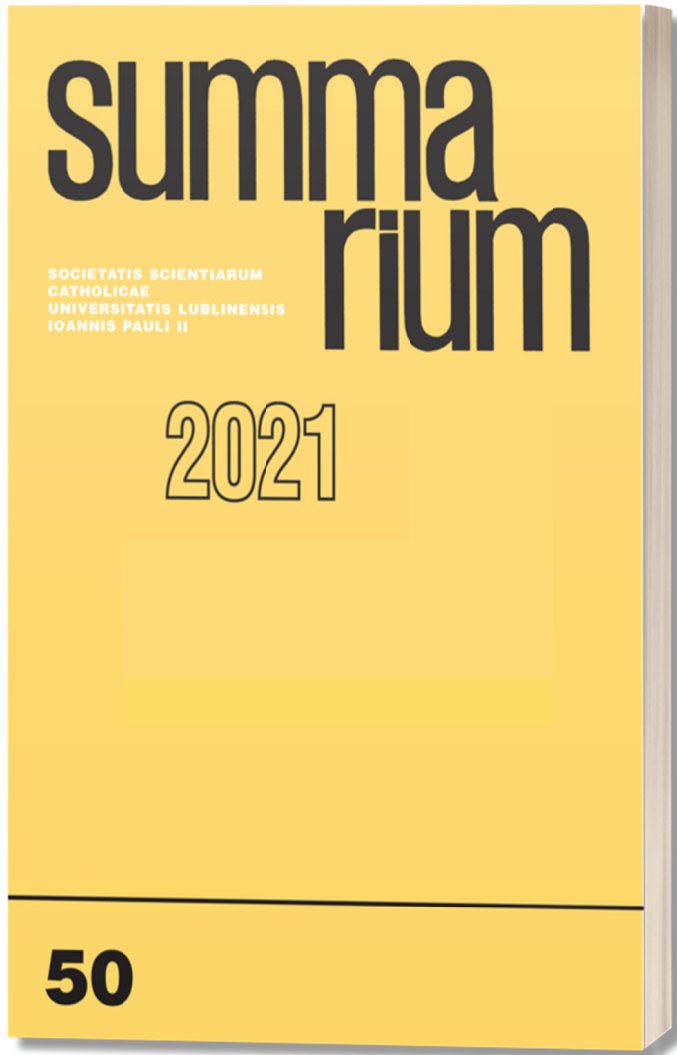
ul. Chopina 29/11, 20-023 Lublin, tel. 81 525 01 93, tel./fax 81 524 31 77
e-mail: tnkul@tnkul.pl www.tnkul.pl
Dział Marketingu i Kolportażu 81 524 51 71

ISSN 0137-4575 Nakład 70 egz.

Druk i oprawa: ELPIL, ul. Artyleryjska 11, 08-110 Siedlce

„SUMMARIUM”
IAM QUINQUAGENARIUM EST
CZYLI „SUMMARIUM” MA JUŻ 50 LAT!

AB ANNO MCMLXXII AD HANC DIEM „SUMMARIUM”
IAM QUINQUAGIES FELICITER EXORTUM EST!

UTINAM PERSTAT ET CRESCAT ET FLOREAT
MULTOS PER ANNOS POSTERIORES
SOCIETATEM NOSTRAM VALDE HONORANDAM
ET SOCIOS EIUS ATQUE RES OMNES MEMORIÆ GLORIOSAS
PERSEVERANTER DIVULGATURUM!

STANISŁAW SAREK

„SUMMARIUM” MA JUŻ 50 LAT!

Jak można zauważyć, bieżący numer „Summarium” jest oznaczony, *nomen omen*, jubileuszową liczbą 50, której w nawiasie towarzyszy 70, co pospół odzwierciedla historię tego periodyku. „Summarium” jest bowiem, jak wiadomo, wydawanym corocznie biuletynem informacyjno-sprawozdawczym Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II za poprzedni rok. Pierwszy jego numer, za rok 1972, ukazał się co prawda w 1974 r., ale ważna jest strona formalna. Na stronie tytułowej bowiem figuruje oddający istotę sprawy napis: „Summarium. SPRAWOZDANIA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL”, a poniżej: „NR 1 (21) ZA ROK 1972”. To, co mamy niejako w podtytule, stanowiło od 1952 r. właściwy tytuł czasopisma – były to zatem „Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”. Ówcześni członkowie Komitetu Redakcyjnego: Marian Maciejewski, Stanisław Majdański i Stanisław C. Napiórkowski oraz Józef Styk, wtedy Dyrektor administracyjny TN KUL, postanowili rzecz nieco urozmaicić, nadając periodykowi nową (łacińską) nazwę „Summarium”, a dotychczasową pozostawiając jako podtytuł. Trzeba jednak wspomnieć, że autorką, by tak rzec, nowego tytułu była, zaprzyjaźniona z Redakcją, Danuta Szumska, tłumaczka i wieloletni redaktor polskiej oficyny wydawniczej Éditions du Dialogue, działającej w Paryżu w latach 1966-1990. Po śmierci w 1980 r. założyciela i dyrektora oficyny, Józefa Sadzika SAC, dyrektorem wydawnictwa był Zenon Modzelewski, a pracami redakcyjnymi kierowała właśnie Danuta Szumska.

W 2006 r. podjęto decyzję, aby od wydawanego wówczas numeru, czyli 34 (54) za 2005 r., nie dublować w tytule „sprawozdawczości” i do „Summarium”, oznaczającego przede wszystkim ‘streszczenie, wyciąg’, ale i ‘spis rzeczy’, a zatem też rodzaj sprawozdania, dodać po prostu nazwę Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II po łacinie, oczywiście w genetiwie: „Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II”. I tak jest do tej pory. Nazwa, już w pełni łacińska, oznacza wszelako, tak jak poprzednio, ‘sprawozdania [a przynajmniej sprawozdanie] Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II’.

Nieco wcześniej, bo w 1989 r., „Summarium” uzyskało okładkę z charakterystyczną żółtą aplą w miejsce niejako odziedziczonej „burej”. Projektantem okładki (liternictwa) był, tak jak i okładek innych czasopism TN KUL, Benedykt Tofil.

Poniżej są reproduktowane okładka, a zwłaszcza strona tytułowa inicjalnego nr 1 (21) „Summarium” za rok 1972 (opublikowanego w 1974 r.), tu bowiem w pełni unaoczniony jest fakt nowej numeracji – nr 1 (21), bo na okładce jest tylko 21, oraz ostatni numer (20) z poprzednią wersją tytułu: „Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”; numer dotyczy okresu od 1 stycznia 1971 do 31 grudnia 1971 r., acz został opublikowany w 1973 r.

NONAGESIMA ADVENIENS...*

**ARCHIVALIA SOCIORUM NOSTRORUM ET ALIORUM
PARUM DIVULGATA**

* Tytuł tego działu nawiązuje do zbliżającej się (*adveniens*) 90. rocznicy (*nonagesima*) powstania Towarzystwa Naukowego KUL, która przypadnie w 2024 r. Będziemy się starać zamieszczać tutaj teksty, zwłaszcza archiwalne, niekiedy bywa mało dostępne (*parum divulgata*), napisane bądź przez Członków TN KUL, bądź przez innych Autorów, związane z ciekawymi, a czasem mniej znanymi faktami z historii TN KUL.

STANISŁAW SAREK

PRZEJMUJĄCA OPOWIEŚĆ ŚWIADKA OSTATNICH LAT ŻYCIA KS. ANTONIEGO SZYMAŃSKIEGO

Ksiądz Antoni Szymański jest, owszem, kojarzony jako jeden z rektorów KUL, przez znawców zaś jako twórca lubelskiej szkoły katolickiej nauki społecznej, rzadziej już jako inicjator (1934), a także członek założyciel i pierwszy prezes (1934-1939) Towarzystwa Naukowego KUL. Ten ostatni fakt obliguje nas wszelako do ustawicznego przypominania postaci tego nietuzinkowego Uczonego. Czynimy to również w tym numerze „Summariusm”, przedrukowując archiwalny artykuł biskupa Tomasza Wilczyńskiego, opisujący ostatnie lata życia ks. Antoniego Szymańskiego, spędzone w Bełżycach. Wpierw jednak kilka informacji biograficznych.

Antoni Szymański urodził się 27 października 1881 r. w Prasze k. Wielunia. Szkołę średnią ukończył w Częstochowie. W latach 1900-1904 odbył studia filozoficzno-teologiczne w Diecezjalnym Seminarium Duchownym we Włocławku. Po święceniach kapłańskich (1904) kontynuował naukę w Katolickim Uniwersytecie w Louvain-la-Neuve (1905-1908), studiując filozofię i nauki społeczne. Tam też się doktoryzował na podstawie rozprawy *La démocratie chrétienne en France*. Potem przez dziesięć lat pracował w Diecezjalnym Seminarium Duchownym we Włocławku jako profesor filozofii i nauk społecznych. Współredagował też „Ateneum Kapłańskie”. W 1919 r. uzyskał habilitację na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Od 1918 r. był zatrudniony w KUL. Najpierw jako profesor nadzwyczajny, a od 1924 r. jako profesor zwyczajny. Wykładał na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych, Wydziale Nauk Humanistycznych oraz Wydziale Prawa Kanonicznego. Pełnił funkcję dziekana (1920/1921) i prodziekana (1921/1922) Wydziału Prawa Kanonicznego, dziekana Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych (1931-1933), a także wicerektora (1922-1926) i wreszcie rektora KUL (1933-1942). Za jego kadencji KUL uzyskał pełne prawa państwowe.

Już na początku okupacji, bo 9 listopada 1939 r., został aresztowany i uwięziony na Zamku w Lublinie. Po zwolnieniu wyjechał do Bełżyc, skąd kierował

Uniwersytetem. Organizował też pomoc dla pracowników Uczelni i ich rodzin. Brał udział w tajnym nauczaniu w Lublinie oraz w Krężnicy Jarej, gdzie zostało przeniesione tajne lubelskie Seminarium Duchowne.

Jego zainteresowania skupiały się na katolickiej nauce społecznej, polityce ekonomicznej, filozofii i etyce. Opublikował m.in.: *Uświadomienie katolickie. Przegląd krytyczny literatury religijnokatolickiej* (Warszawa 1913), *Zagadnienia społeczne* (Włocławek 1916), *Bolszewizm* (Poznań 1921), *Ograniczenie urodzin i karalność przerywania ciąży* (Lublin 1930), *Spoleczne znaczenie rozwodów* (Lublin 1931), *O sprawiedliwości społecznej* (Lublin 1938). Poza tym publikował artykuły w „Ateneum Kapłańskim” i w „Prądzie”.

Był członkiem Międzynarodowego Związku Badań Społecznych w Malines, założycielem Towarzystwa Wiedzy Chrześcijańskiej w Lublinie, współtwórcą Związku Polskiej Inteligencji Katolickiej, redaktorem miesięcznika „Prąd”, prezesem Rady Społecznej przy Prymasie Polski (od 1933 r.), inicjatorem, a także członkiem założycielem i prezesem (1934-1939) Towarzystwa Naukowego KUL.

Zmarł 9 października 1942 r. w Bełżycach. Spoczywa w Lublinie na cmentarzu przy ul. Lipowej w jednym grobowcu z ks. Idzim Radziszewskim, założycielem KUL-u (zob. fotografię na s. 24). W 2022 r. przypada więc 80. rocznica Jego śmierci.

*

W ramach zainicjowanej w poprzednim tomie „Summarium” serii tekstów pod ogólnym tytułem „Nonagesima adveniens... Archivalia sociorum nostrorum parum divulgata”, nawiązującym do zbliżającej się (*adveniens*) 90. rocznicy (*nonagesima*) powstania Towarzystwa Naukowego KUL, która przypadnie w 2024 r., chcemy – zgodnie z zapowiedzią – zamieszczać głównie archiwalia związane z ciekawymi, a czasem mniej znanymi faktami z historii TN KUL.

W tym tomie prezentujemy tekst sprzed sześćdziesięciu laty, opublikowany w „Zeszytach Naukowych KUL” przez biskupa Tomasza Wilczyńskiego, wówczas ordynariusza warmińskiego, opisujący doprawdy przejmująco „ostatnie lata życia księdza Antoniego Szymańskiego – rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1939-1942)”, to znaczy od jego aresztowania 9 listopada 1939 r. do śmierci 9 października 1942 r. i dramatycznych okoliczności pogrzebu cztery dni później. Jest to opowieść bezpośredniego świadka wydarzeń, do których doszło w ciągu trzech lat w Bełżycach, gdzie ks. Tomasz Wilczyński był wtedy najpierw administratorem, a później proboszczem tamtejszej parafii Nawrócenia św. Pawła Apostoła, w której znalazł schronienie zwolniony z więzienia na Zamku lubelskim ks. Antoni Szymański, rektor KUL oraz inicjator, członek założyciel i pierwszy prezes TN KUL. Artykuł odsłania szczegóły z ostatnich lat życia ks. Antoniego Szymańskiego i przy okazji intrygująco go charakteryzuje.

BP TOMASZ WILCZYŃSKI

OSTATNIE LATA ŻYCIA
KSIĘDZA ANTONIEGO SZYMAŃSKIEGO
– REKTORA KATOLICKIEGO UNIWERSYTETU LUBELSKIEGO
(1939-1942)*

W momencie wybuchu wojny 1939-1945 przebywałem na urlopie i byłem nieobecny w Lublinie. Stąd też nie wiem, jak wyglądała sytuacja w mieście w czasie nalotów niemieckich, ewakuacji władz administracyjnych i oddziałów Wojska Polskiego. Nie wiem też, co się działo z profesorami i nieliczną grupą studentów, przebywających na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

9 listopada 1939 r. Gestapo przeprowadziło w Lublinie liczne aresztowania wśród miejscowej inteligencji, zarówno świeckiej, jak też i duchownej. Aresztowań dokonywano w mieszkaniach, a gdy chodzi o księży, nawet i na ulicach miasta. Każdy ksiądz, który pokazał się na ulicy w sutannie, zostawał zatrzymany i odstawiany do więzienia na Zamek. Puste dotychczas więzienie na Zamku lubelskim od tego dnia zaczęło szybko zapełniać się. Przypuszczano wówczas, że owe masowe aresztowania z 9 listopada 1939 r. były ze strony okupanta aktem represji za manifestacyjną procesję żałobną, urządzoną w dzień Wszystkich Świętych 1 listopada 1939 r. Inni natomiast sądzili, że aresztowania miały związek ze zbliżającym się świętem narodowym 11 listopada i obawą Niemców przed polityczną manifestacją, przygotowaną na ten dzień. Jednak późniejsze metody postępowania okupanta każą się domyślać prawdziwej, realnej przyczyny owych aresztowań. Była nią chęć wyniszczenia inteligencji polskiej.

BP DR TOMASZ WILCZYŃSKI (1903-1965) – ordynariusz diecezji warmińskiej jako delegat specjalny z pełną władzą biskupa rezydencjalnego.

Od 1939 r. był administratorem, a później proboszczem parafii Nawrócenia św. Pawła Apostoła w Bełżycach, gdzie dał schronienie wielu poszukiwanym przez Niemców kapłanom, między innymi ks. Antoniemu Szymańskiemu, rektorowi KUL i założycielowi TN KUL, acz gościł również bp. Stefana Wyszyńskiego. [Nota Redakcji „Summarius”].

* Jest to przedruk tekstu z „Zeszytów Naukowych KUL” 5 (1962), nr 3 (19), s. 115-126, z niewielkimi modyfikacjami interpunkcji, acz z zachowaniem pewnych osobliwości ówczesnego stylu i ortografii.

Tegoż dnia aresztowano, we własnym mieszkaniu na uniwersytecie, i księdza rektora Antoniego Szymańskiego. Dwóch gestapowców, w ubraniu cywilnym, prowadziło go pieszo Krakowskim Przedmieściem na Zamek. U zbiegu ulic Krakowskiego Przedmieścia i Kapucyńskiej eskortujący ks. Szymańskiego gestapowcy aresztowali także ks. prof. Zdzisława Golińskiego, obecnego biskupa częstochowskiego, a w dalszej drodze aresztowali jeszcze kilku księży. Całą grupę zatrzymanych kapłanów zaprowadzono, przez Bramę Krakowską i ulicę Grodzką, na Zamek. W tym czasie Zamek był prawie pusty. Przebywający w nim nieliczni więźniowie mogli swobodnie poruszać się do godzin wieczornych po korytarzach i celach. Pod wieczór tego dnia więźniowie, stale doprowadzani z miasta w mniejszych lub większych grupach, zostali posegregowani i otrzymali cele. Jeden ze strażników więziennych wywołał ks. Antoniego Szymańskiego, znajdującego się na oddziale piątym (mieszczącym się na II piętrze) w grupie księży lubelskich i ulokował go przypuszczalnie na oddziale czwartym, na pierwszym piętrze. Od tego momentu zerwał się więzienny kontakt aresztowanych księży lubelskich z księdzem rektorem Szymańskim.

Wielu przyjaciół Księdza Rektora przeżyliwało nad jego uwolnieniem. Połączone to było z dużym ryzykiem, bowiem starania o uwolnienie, zwłaszcza u wyższych niemieckich władz wojskowych, mogły przyspieszyć śmierć osoby uwięzionej przez Gestapo.

Do uwolnienia księdza rektora Szymańskiego przyczynił się ks. dr Wildman – kapelan armii niemieckiej, z pochodzenia wiedeńczyk, którego poznał u siebie na plebanii w Górznie k. Garwolina ks. Adam Dawidczyk. On to prosił w Lublinie ks. Wildmana o podjęcie interwencji w sprawie uwolnienia Księdza Rektora.

Ksiądz Wildman wysunął wtedy w Gestapo koncepcję zamiany ks. Szymańskiemu więzienia na internowanie we własnym mieszkaniu na KUL i oddanie go pod dozór zamieszkujących tam oficerów Wehrmachtu. Projekt ten został przez Gestapo przyjęty i ks. Wildman przywiózł ks. Szymańskiego do jego własnego mieszkania, w którym też został internowany. Ksiądz Rektor, będąc u siebie, mógł jednak kontaktować się z ludźmi. W tym czasie odwiedził go m. in. prof. Jakubanis, który przyszedł do Księdza Rektora otulony kołdrą, gdyż ciepły płaszcz stracił w czasie wojny. Jednak grono bliskich przyjaciół Księdza Rektora zdawało sobie sprawę, że to jego internowanie może wkrótce skończyć się powtórным aresztowaniem, a w konsekwencji i śmiercią. Czyniono więc wszystko, aby przed tym Księdza Rektora uratować.

Obawa o życie Księdza Rektora wzmożła się, gdy do miejscowego społeczeństwa dotarła wstrząsająca wiadomość o masowych egzekucjach dokonanych

przez okupanta tuż przed świętami Bożego Narodzenia 1939 r. na więźniach lubelskiego Zamku. Rozstrzeliwania niewinnych ludzi tylko za to, że byli Polakami, wywołały wśród mieszkańców Lublina przerażenie. W mieście dominowała przygnębiająca i paraliżująca atmosfera terroru, niepewności jutra. I wtedy to właśnie przyjechali do Bełżyc z Lublina ks. Zygmunt Surdacki – ówczesny wikariusz generalny diecezji lubelskiej i panowie M. Tudrej i K. Gostkowski, przywożąc ze sobą księdza rektora Szymańskiego. Było to w drugi dzień świąt Bożego Narodzenia 1939 r.*

W BEŁŻYCACH

Od dnia 17 listopada 1939 r. pełniłem w Bełżycach obowiązki „tymczasowego administratora” parafii, po śmierci śp. ks. proboszcza Boruckiego. Nominacja moja na to stanowisko była ostatnią nominacją, jaka wyszła z Lubelskiej Kurii Biskupiej przed aresztowaniem ks. biskupa ordynariusza Mariana Leona Fulmana¹ i jego kanclerza ks. Zdzisława Ochalskiego²; wystawiona bowiem była w dniu ich aresztowania, tj. 16 listopada 1939 r.

Ks. Z. Surdacki³ przedstawił mi grożące Księdzu Rektorowi niebezpieczeństwo, o ile pozostanie nadal w Lublinie, i zaproponował, abym zaprosił do siebie ks. Szymańskiego na razie na kilka dni, a później, gdyby zechciał, to i na stałe.

* W tej sprawie uzyskano następujące informacje: ks. rektor Szymański spędził wigilię Bożego Narodzenia w klasztorze OO. Dominikanów, gdzie się ukrywał, w gronie kilku zaprzyjaźnionych osób. W drugi dzień świąt przewieziono Księdza Rektora do Bełżyc karetką Czerwonego Krzyża, co dawało maksimum bezpieczeństwa w czasie przejazdu. Przewiezieniem zajmowali się: Mieczysław Tudrej, wówczas asystent przy katedrze prawa karnego na KUL, K. Gostkowski, mec. Ludwik Christians, pełniący funkcję prezesa lubelskiego Czerwonego Krzyża, który dostarczył karetki. Rozmowy przeprowadził z ks. Tomaszem Wilczyńskim ks. Zygmunt Surdacki, sprawujący obowiązki wikariusza generalnego diecezji lubelskiej. Motywem, którym się kierowano, wybierając Bełżycę na miejsce ukrywania się ks. rektora Szymańskiego, była m. in. bliska odległość do Lublina, co było ważne ze względu na podejmowaną akcję organizowania KUL w podziemiu. Liczne aresztowania chwilowo uniemożliwiły zrealizowanie tego projektu na terenie Lublina. (Nota Redakcji ZN KUL).

¹ W 1939 r., uwięziony za działalność kościelną i polityczną, został skazany na śmierć. Ułaskawiony odsiadywał karę dożywotniego więzienia w Oranienburgu. W lutym 1940 r. uwolniony z więzienia, najprawdopodobniej za staraniem Ojca św. Piusa XII, przebywał na wygnaniu w Nowym Sączu (diecezja tarnowska) do maja 1944 r. 10 lutego 1945 r. wrócił do Lublina i z miejsca przystąpił do leczenia ran zadanych przez wojnę duchowemu i materialnemu stanowi diecezji. Wiek, przeżycia więzienne, obozowe i ciężka dola wygnańca złamały jego długi i czynny żywot. Zmarł w Lublinie 18 grudnia 1945 r. w 80 roku życia, 57 kapłaństwa, 28 biskupstwa.

² Zginął w obozie koncentracyjnym w Dachau.

³ Poszukiwany wówczas przez Gestapo i stale wymykający się z jego rąk, został później aresztowany i zginął w nieznanymi okolicznościach.

Tak też uczyniłem. Ksiądz Rektor propozycję moją przyjął chętnie, chociaż warunki zamieszkania w Bełżycach nie były zbyt sprzyjające. Nawiasem dodam, że do Bełżyc przyjechałem z Lublina tylko z teczką, w kilkanaście godzin po otrzymaniu nominacji na tę placówkę. Mimo to jednak ksiądz rektor Szymański w Bełżycach pozostał.

W jakiś czas zaproponowano Księdzu Rektorowi gościnę w pałacu w Kozłowie k. Lubartowa. Gdy go o tym poinformowałem, odpowiedział, że nie jest przyzwyczajony do „wysokich progów” i jeżeli tylko swoją osobą nie sprawia kłopotów, woli zostać w Bełżycach, w gromadzie starych znajomych. I na tym też pozostało.

Parafianie, poza niewielką liczbą osób, nie wiedzieli, kim był i jakie stanowisko piastował przed wojną ks. Szymański. Ci zaś, którzy o tym wiedzieli, zachowali to w tajemnicy i z największą czcią odnosili się do osoby Księdza Rektora. Poczytywali sobie za zaszczyt złożenie mu uszanowania lub też przyjęcie go we własnym domu.

Niewielka przed wojną osada Bełżyce, w czasie okupacji zappełniła się przybyszami. W pierwszym rzędzie przybyli ci, którzy stąd pochodzili, a pracując przed wojną na różnych stanowiskach, rozsiani byli po całej Polsce. Osiedlili się tutaj także i wysiedleni z włączonych do Reichu dzielnic Polski. Na brak towarzystwa nie można więc było narzekać. Księża z okolicznych parafii, przyjeżdżając do miasteczka, nigdy nie omijali plebanii, zawsze odwiedzając Księdza Rektora. Także z Lublina przyjeżdżali znajomi, przywożąc wiadomości o rozwoju sytuacji wojennej i nadzieje na bliższą i dalszą przyszłość. Można powiedzieć, że na miarę ówczesnych warunków ksiądz rektor Szymański w Bełżycach czuł się dobrze.

BYŁ W PIERWSZYM RZĘDZIE KAPŁANEM

Ksiądz Rektor miał czas na parafii zajęty, co stanowiło antidotum na skutki przeżyć wojennych. Wypełniał go w pierwszym rzędzie kapłańską pracą duszpasterską. Jedynie poza wyjazdami na kolędę, fizycznie zbyt wyczerpującymi w mroźne dni zimowe lat 1940, 1941 i 1942, spełniał wszystkie funkcje duszpasterskie. Wiele przykrości sprawiało mu, jeżeli ktoś chciał go wyręczyć w pracy duszpasterskiej. „Chcę być pożyteczny – mawiał – na miarę moich sił i możliwości”.

Nigdy nie było problemu, który z nas pójdzie do konfesjonału, powie kazanie, pojedzie do chorego na wieś czy też do szpitala, który w pewnych okresach czasu

był zapełniony chorymi na tyfus. Ksiądz Rektor, jeżeli tylko odebrał telefon z wiadomością o potrzebie kapłana w szpitalu, nikomu nic nie mówiąc, pośpiesznie ubierał się i szedł, gdzie wzywano. W okresie Wielkiego Postu zawsze razem z nami szedł do konfesjonału i razem z nami wracał. Denerwował się, o ile wypadło mu wcześniej od nas wyjść z konfesjonału lub też przypadkiem później od nas zasiąść do słuchania spowiedzi.

Nie wiem, co o księdzu rektorze Szymańskim napiszą inni. Z mojej trzyletniej obserwacji wiem, że był on w pierwszym rzędzie kapłanem.

To prawda, że nie raz podziwiałem go, gdy wprost od przed chwilą wykonanej czynności duszpasterskiej lub po jakiejś rozmowie mógł zaraz usiąść przy lichym stole i zagłębić się w lekturze książki lub pogрузić się w pracy naukowej. Ksiądz Rektor pracował wtedy nad przygotowaniem nowego wydania etyki społecznej. Ale i tę swoją pracę naukową traktował jako kapłańską służbę Bogu.

Przed wojną inicjator adoracji kapłańskich „na Zielonej”, pozostał im wierny do końca. Msza św., brewiarz, różaniec, spowiedź św., odprawiana co dwa tygodnie u stałego spowiednika, nieżyjącego już śp. ks. Władysława Szyszki – proboszcza z Wojciechowa – były praktykami regularnie przezeń wykonywanymi. Kaznodzieją, zwłaszcza dla słuchaczy bełżyckich, Ksiądz Rektor nie był. Głos miał cichy, wymowę trudną. Niekiedy sam prosił o wyznaczenie mu kazania. Najczęściej w kazaniach poruszał sprawę Łaski uświęcającej i wytrwania w niej. „Z obfitości serca usta mówią” – Łaską żył i najchętniej też o Łasce mówił. Gdy w okresie jednej Wielkanocy cieszyłem się z dużej liczby penitentów i przystępujących na Rezurekcji do Stołu Pańskiego (kościół pustoszał w miarę rozdawania Komunii św.), Ksiądz Rektor rzucił niechęący uwagę: „Byle wytrwali oni w tym, co otrzymali”.

Jednej nocy, a było to w połowie września 1942 r., ks. Szymański dostał ataku serca. Była to – jak się później okazało — *angina pectoris*. Pomimo enigmatycznych zapewnień i nadziei czynionych przez lekarzy (zarówno miejscowych, jak i sprowadzonych z Lublina) felczer, stary praktyk, po zbadaniu chorego, oświadczył mi wręcz, że stan serca jest bardzo słaby i że Ksiądz Rektor umrze w ciągu dwóch, trzech tygodni.

Mimo podjęcia przez nas wszelkich możliwych wówczas starań, by uratować życie Księdza Rektora (dzięki pomocy ks. Surdackiego i K. Gostkowskiego sprowadzono do Bełżyc dra Voita), należało pomyśleć i o duchowym przygotowaniu chorego na śmierć. Wyłonił się wtedy problem, kto i w jaki sposób uprzedzi o tym chorego, aby przyjął ostatnie Sakramenta św. Niespodziewanie przyszedł nam tutaj z pomocą ks. proboszcz Szyszko, który swoim zwyczajem przyjechał w odwiedziny z Wojciechowa. Gdy powiadomiłem o jego przyjeździe

Księdza Rektora, leżącego jeszcze u nas na plebanii, ucieszył się i zaraz prosił ks. Szyszkę o spowiedź. Tego dnia, po południu, zawieźliśmy chorego do miejscowego szpitala, oddając go pod troskliwą i serdeczną opiekę nieżyjącego już dziś dra Władysława Grażewicza i jego żony Ewy. Gdy następnego dnia przyszedłem do ks. Szymańskiego z Wiatykiem, po przyjęciu Komunii św. uśmiechnął się do mnie i powiedział: „Jak już robić, to robić wszystko, a więc proszę o Ostatnie Namaszczenie”. Tak więc sam chory rozwiązał problem ostatnich Sakramentów. Uczynił to tak, jak powinien uczynić każdy kapłan i każdy wierny. Praca naukowa nie tylko nie wysuszyła jego kapłańskiej duszy, ale wzbogaciła ją Bożą prawdą.

FRANCISZKANIN Z DUCHA

Zawsze podziwiałem u księdza rektora Szymańskiego franciszkańskie ubóstwo. Nie chcę przesadzać, ale to, co tutaj napiszę, nie będzie wcale przesadą.

Jeszcze przed wojną namawialiśmy Księdza Rektora, by przebudował fronton gmachu uniwersytetu. Odpowiedział nam wtedy, że Uniwersytet to nie fronton gmachu, ale jego ludzie, profesorowie. Na tego rodzaju rzeczy szkoda pieniędzy, których i tak za wiele nie mamy. Musimy wpierw kształcić na profesorów młodych ludzi. I na to nie szkoda nam będzie pieniędzy.

Wielu pamięta postać ks. Szymańskiego, gdy zimową porą, skulony w „podsztytm wiatrem” jesiennym płaszczu, przechodził drobnym, szybkim krokiem ulicami miasta. Tłumaczyliśmy mu, że nie wypada, aby Rektor KUL nie miał na zimę przyzwoitego futra, że tak ubierając się, kompromituje KUL i marnuje swoje zdrowie. Odpowiadał nam wtedy żartobliwie, że futro na ramionach rektora nie stanowi chwały uniwersytetu, że ma blisko do domu i dojdzie doń również i w jesiennym płaszczu. Trzeba było dopiero podstępu z naszej strony, aby zaprowadzić go do krawca i zamówić futro, na małe, uprzednio ustalone raty. O tym futrze pamiętam, ponieważ później, będąc w Bełżycach, siłą je na mnie wkładał, gdy w mroźne dni styczniowe wyjeżdżał z kolędą do odległych wsi parafii.

Nie miał żadnej rzeczy materialnej, której by nie mógł się wyzbyć w jednej chwili i bez namysłu. Przychodziło mu to po prostu spontanicznie.

W okresie pobytu w Bełżycach martwił się często warunkami bytowymi byłych profesorów KUL, zwłaszcza tych z grona świeckiego, którym trudniej wówczas było utrzymać się aniżeli księżom profesorom, znajdującym materialne oparcie w pracy duszpasterskiej na parafiach. Gdy tylko otrzymał jakąś, niewielką nawet sumę pieniędzy, wiadomo było, że za kilka dni pojedzie do Lublina, aby ją

rozdysponować wśród potrzebujących profesorów czy innych byłych pracowników uniwersytetu. Gdy wojska niemieckie zajęły Lwów, stale posyłał znajdującą się tam pewnej rodzinie profesorskiej zarówno paczki żywnościowe, jak i pieniądze. Ponieważ niezbyt orientował się, co znaleźć się powinno w takiej paczce żywnościowej, prosił innych, aby zakupili potrzebne artykuły i paczkę wysłali pod wskazany adres. Dziecinną wprost radością cieszył się, gdy tylko mógł komuś materialnie pomóc.

Aby uregulować jakoś jego materialne warunki, a zarazem dać możliwość udzielania, chociaż w małym zakresie, pomocy gronu profesorskiemu, zaproponowałem Księdzu Rektorowi, aby przejął ode mnie stanowisko administratora parafii. Propozycję tę ze śmiechem odrzucił. Wówczas, z pewnym strachem, zaproponowałem, aby zgodził się przyjąć nominację na wikariusza, do której przywiązane jest proporcjonalne wynagrodzenie za posługi duszpasterskie. Z początku zachnął się, ale gdy powiedziałem mu, że w ten sposób będzie miał zapewniony stały fundusz nie tylko na swoje najkonieczniejsze wydatki, ale także będzie mógł wydzielić z niego pewną kwotę na pomoc materialną innym, uśmiechnął się i powiedział, że wobec tego zgadza się zostać wikariuszem parafii Bełżyce. Zaznaczył przy tym, że będzie to wątpliwy zaszczyt dla Bełżyc. Odpowiedziałem, że chyba jeszcze mniejszy dla Księdza Rektora. Po dłuższym wyjaśnianiu sprawy ks. inf. Józefowi Kruszyńskiemu, ówczesnemu wikariuszowi generalnemu diecezji lubelskiej, sprawa nominacji Księdza Rektora została pozytywnie załatwiona.

Ksiądz rektor Szymański nigdy nie posiadał w kieszeni więcej niż kilkadziesiąt złotych. Dosłownie wszystko, co miał, oddawał biednym i potrzebującym. A i te kilkadziesiąt złotych gotów był oddać pierwszemu lepszemu żebrakowi. Niebezpiecznie było pochwalić jakikolwiek drobiazg, własność Księdza Rektora, aby nie oddał go chwalącemu.

I jeszcze jedna charakterystyczna cecha tej „franciszkańskiej” osobowości księdza rektora Antoniego Szymańskiego. W sposobie bycia, obcowania z drugimi, w wypowiedziach zawsze był prosty i szczery. Ta prostota i szczerość zjednywała mu wielu, i to na stałe, przyjaciół. Ale była ona też i źródłem uprzedzeń i niechęci do niego, zwłaszcza ze strony tych, którzy nie spełniali swoich obowiązków. Można to zastosować do studentów, którzy przychodzili doń na egzamin nieprzygotowani, licząc na szczęście.

Przy bliższym poznaniu jednak Ksiądz Rektor nie tylko nie tracił, lecz zyskiwał na opinii.

KUL – JEGO UMIŁOWANIE

Zamknięcie przez okupanta uniwersytetu, rozproszenie się profesorów i studentów przeżywał tragicznie. Jest to całkiem zrozumiałe, jeżeli weźmie się pod uwagę fakt, że najpiękniejsze lata jego dojrzałego życia nierozzerwalnie były związane z tą katolicką uczelnią. Jej poświęcił całkowicie swe nieprzeciętne zdolności, swą wiedzę, talent pedagogiczny, całe swoje życie. Prace naukowe i wychowawcze na KUL pojmował zawsze jako coś stałego, a nie przypadkowego i zależnego od koniunktury. Zapytałem kiedyś przypadkiem Księdza Rektora o jednego z profesorów, który w okresie międzywojennym opuścił KUL, przyjmując propozycję profesury na państwowej wyższej uczelni. Określił go jednym słowem: „karierowicz”. Takiego nigdy nasz uniwersytet nie mógłby przyjąć, chociażby nawet był w największej potrzebie, bo to człowiek, na którego nie można liczyć.

Marzył o zrealizowaniu swoich przedwojennych planów wychowania i wykształcenia nowej, młodej kadry pracowników naukowych, oddanych całkowicie uniwersytetowi. W rozmowach na ten temat często wspominał o Czesławie Martyniak, w którym pokładał duże nadzieje. Cieszył się każdym studentem, byle tylko był on z prawdziwego zdarzenia.

O ile mnie pamięć nie myli, ksiądz rektor Szymański pierwszy rzucił myśl, jeszcze w latach przedwojennych, naukowego złączenia się z KUL-em Lubelskiego Seminarium Duchownego. Myśl ta doczekała się realizacji dopiero w kilka lat po wojnie, kiedy jej inicjator już nie żył.

Prawdziwym świętem były dlań godziny spotkań z którymś z profesorów lub wychowanków KUL. Spotkania miały miejsce bądź w bełżyckiej plebanii, bądź też u nich w domu. Księdza Rektora odwiedzali często w Bełżycach księża profesorowie: Zdzisław Goliński, Piotr Kałwa, Aleksy Petrani, Piotr Stopniak, Stefan Wyszyński... Przyjeżdżał tu także prof. Klonowiecki, mieszkający w oddalonym o kilkanaście kilometrów Motyczu. Na propozycję odwiedzenia prof. Klonowieckiego Ksiądz Rektor ubierał się i po paru minutach gotowy był do wyjazdu.

Z najczarniejszych myśli okupacyjnej nocy można było wyrwać księdza rektora Szymańskiego zwyczajną wzmianką o Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Przypomina mi się tu taki epizod. Mieszkała w Bełżycach, i była moją parafianką, jedna z byłych studentek KUL, której kiedyś nie powiódł się egzamin u księdza rektora Szymańskiego. Wówczas to uczynił on jej jakąś ostrzejszą uwagę i polecił powtórzyć egzamin. Przyjazdem ks. Szymańskiego była bardzo zaskoczona. I kiedyś ta właśnie pani powiedziała mi: „Ksiądz Rektor staje się przemiłym człowiekiem, gdy rozmowę z nim sprowadzi się na sprawy KUL.

Dobrze, że nie pamięta mojego niefortunnego egzaminu, który przecież odbywał się też na KUL”.

A kiedy w Krężnicy Jarej reaktywowano, z niewielką liczbą profesorów i kleryków, diecezjalne Seminarium Duchowne, ksiądz rektor Szymański zaraz podjął się prowadzenia tam wykładów. I zawsze z radością, w pogodę, słotę czy mróz, jechał z Bełżyc wozem konnym do Krężnicy, nie zważając na niewygody podróży, szczególnie przykryj w okresach jesiennych szarug i zimowych mrozów. Każdego następnego wyjazdu do Krężnicy oczekiwał Ksiądz Rektor z radością, wykłady bowiem, jakie prowadził dla alumnów, były dlań namiastką jego uniwersyteckich wykładów.

Wszystko i wszyscy, którzy przypominali mu KUL, stanowili część jego ukochania. Przedziwnie wielkiego ukochania.

PRZYCZYNY PRZEDWCZESNEJ ŚMIERCI

Problem ten należy raczej do zakresu medycyny niż do osądu w tych sprawach laika. Obserwując jednak z bliska ostatnie lata życia śp. księdza rektora Antoniego Szymańskiego, można było wyczuć to, co załamało w nim siły żywota.

Ksiądz Rektor nie mógł spokojnie przeżyć tragedii września 1939 r. Raz po raz do niej powracał, analizował przyczyny klęski, szarpiąc sobie tym nerwy i serce. Jego ręce coraz bardziej trzęsły się ze zdenerwowania. Będąc z natury wrażliwy, z dużym wysiłkiem hamował w sobie to, co go denerwowało i wyprawdzało z równowagi. Mieszkający na plebanii bełżyckiej dwaj klerycy – dziś już księża: Michał Dudkowski i Czesław Wiśliński – nieraz zauważali, jak Ksiądz Rektor musiał opanowywać swe nerwy pobudzone czy to głośniejszym zamknięciem drzwi, czy też czymś nieodpowiednim zachowaniem się przy stole. Aresztowanie i przeciągające się przez październik, listopad i grudzień 1939 r. internowanie także ujemnie wpłynęło na jego zdrowie.

Mieszkając w Bełżycach, co kilka tygodni wyjeżdżał do Lublina, aby zasięgnąć opinii o możliwościach otwarcia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, łudząc się, że byłoby to możliwe w warunkach okupacji. Z takich podróży wracał zawsze przygnębiony, nerwowo roztrzęsiony i przez kilka następnych dni chodził milczący i zamknięty w sobie. Zgłaszano do mnie pretensje, że „puszczam” Księdza Rektora do Lublina. A przecież wydanie zakazu przekraczało moje kompetencje; z drugiej zaś strony byłoby to z mojej strony ogromnym nietaktem w stosunku do gościa, który w dodatku był rektorem uniwersytetu, ja zaś tylko administratorem, i to tymczasowym, przeciętnej parafii.

Jego siły fizyczne, tak bardzo nadszarpnięte przejściami wojny i zwłaszcza pierwszych miesięcy okupacji, do reszty zrujnowały niektóre wypadki zaistniałe w okresie pobytu w Bełżycach. Wspomnę tu o kilku z nich.

Było to w 1942 r. wkrótce po Wielkanocy, w okresie dużych roztopów wiosennych. Wśród głuchej nocy zaczęto gwałtownie dobijać się do drzwi i okien pogrążonej we śnie plebanii. Ten nocny niespodziewany alarm postawił nas momentalnie wszystkich na nogi. Przez dłuższy czas siedzieliśmy milcząc, nie odpowiadając na owe dobijania się. Naraz słyszymy dochodzący z zewnątrz głos: „Gestapo! Otworzyć!” Nie było więc rady, musieliśmy drzwi otworzyć. Wtedy wszedł gestapowiec z gotowym do strzału rewolwerem, skierowanym w naszą stronę, a za nim bodaj dwóch Niemców z karabinami i znajomy policjant granatowy. Policjant szepnął, że jakiś ksiądz z sąsiedztwa, zatrzymany w areszcie, uciekł i teraz chcą zabrać na jego miejsce kilku księży. Wprawdzie ten nocny napad skończył się tylko moim aresztowaniem, ale dopiero po dłuższych tłumaczeniach i wyjaśnieniach, że ksiądz rektor Szymański jest moim gościem i nie ma nic wspólnego z poszukiwanym uciekinierem. Ksiądz Szymański stał już ubrany w płaszcz i słyszał skierowaną pod jego adresem groźbę rozstrzelania w południe następnego dnia. Był wtedy u kresu swej wytrzymałości nerwowej.

Wiadomość o upadku Paryża wywołała w społeczeństwie polskim ogromny wstrząs. Los zrządził, że sprawa skutków politycznych i ekonomicznych spowodowanych kapitulacją Francji była u nas omawiana w gronie osób, wśród których znajdował się przedwojenny dyrektor jednego z przedsiębiorstw śląskich. Dyrektor ów wyjął notes i zaczął nam dowodzić – a uważaliśmy go wszyscy za wybitnego specjalistę w dziedzinie przemysłu – że Niemcy po zajęciu Francji bez trudu zajmą całą zachodnią i południową Europę i swą potęgą przemysłową górować będą nad Anglią i Ameryką. W konsekwencji – dowodził dyrektor – Niemcy wojnę muszą wygrać i wygrają. Każdy z nas, słuchając tego, był bardzo podniecony i zdenerwowany, ale może najbardziej Ksiądz Rektor. Nigdy nie wierzył w zwycięstwo Niemiec; przynajmniej takiej możliwości nie ujawniał w słowach. Teraz w jego oczach pojawiły się łzy. Nerwowo chodził po pokoju, trzymając ręce swoim zwyczajem w kieszeniach sutanny i robił wrażenie mało przytomnego. Uspokoił się dopiero wieczorem, gdy na plebanię przyszedł niemiecki podoficer – salezjanin – z pochodzenia Bawarczyk. Również i on był bardzo zdenerwowany tym zwycięstwem Niemiec nad Francją i szalem radości płynącym z radia berlińskiego. Przewidywał jednak wystąpienie Ameryki, zniszczenie bombardowaniami Niemiec i taką klęskę swego narodu, jakiej jeszcze w historii on nie doświadczył. Był już człowiekiem starszym. Brał udział w I wojnie światowej i przeżył walki pod Verdun. Był to dziwny żołnierz. Po

rozkazie Brauchitscha – zabraniającym żołnierzom niemieckim korzystania z posług religijnych u polskich księży, przyszedł do mnie z wiadomością o tym rozkazie i oświadczył, że rozkazu nie usłucha. Na dowód tego natychmiast poprosił o spowiedź. Codziennie o wczesnych godzinach rannych, przy zamkniętych drzwiach kościoła, przystępował do Komunii św. A kiedy zostałem aresztowany, odwiedził mnie w więzieniu i z uśmiechem powiedział: „Proszę się tym nie przejmować. Każdy porządny, nawet Niemiec, siedzi dzisiaj w więzieniu lub w obozie. Cóż mówić o Polakach. Was skazali na zagładę”. Była to dla mnie mała wprawdzie pociecha, ale była.

Ostatnie z przykrych przeżyć osobistych księdza rektora Szymańskiego miało miejsce latem 1942 r. Ksiądz Rektor wyjechał do Lublina. Do Bełżyc wracał końmi; była to niedziela. Bodaj, że poprzedniego dnia w Konopnicy zabito volksdeutscha. Podobno był to zwyczajny złodziejaszek, który swą świeżą przynależność do „rasy panów” wykorzystywał do dokonywania bezkarnych, jak dotąd, napadów rabunkowych, których ofiarami byli okoliczni mieszkańcy. Okupant i tu zastosował zbrodniczą zasadę: za jednego zabitego Niemca – winno zginąć stu Polaków. Tak się nieszczęśliwie złożyło, że Ksiądz Rektor, wracając z Lublina, przejeżdżał przez Konopnicę właśnie wtedy, gdy przeprowadzano tam akcję zabierania mężczyzn, których następnie rozstrzelano pod ścianą murowanej obory w pobliskim majątku Radawiec za Motyczem i na skraju lasu, położonego po prawej stronie szosy prowadzącej z Radawca do Mateczyna. Schwytanych w Konopnicy mężczyzn lokowano w rowie przy szosie. Gdy bryczka wioząca księdza rektora Szymańskiego zbliżyła się do miejsca obławy, zatrzymano ją i rozkazano wysiąść Księdzu Rektorowi. Zapytany, czy to on jest proboszczem stojącego w pobliżu kościoła, odpowiedział, że jest profesorem i rektorem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i jedzie z Lublina do Bełżyc. Mimo to polecono mu usiąść w rowie, wśród skazańców, oświadczając, że zastąpi on miejscowego księdza, który uciekł. Ksiądz Rektor, podobnie jak i każdy znajdujący się w tej sytuacji, wiedział, co go teraz czeka. Na szczęście przejeżdżał szosą jakiś wyższy oficer niemiecki, który zatrzymał się przed siedzącym już w rowie Księdzem Rektorem, zapytując o okoliczności, które go tutaj sprowadziły. Nie wiadomo, czy oficer ten należał do działającej w okolicy ekspedycji, jednak zwolnił on Księdza Rektora i kazał mu pieszo iść do Bełżyc, oddalonych stąd o około 14 km. Ksiądz Rektor wstał i poszedł – zupełnie nerwowo roztrzęsiony. Dopiero późnym wieczorem – zupełnie wyczerpany fizycznie i psychicznie – przyszedł do majątku Radawiec, w którym to Niemcy rozstrzeliwali zatrzymanych zakładników. Wszedł do jednego z mieszkań służby folwarcznej i spędził w nim bezsennie noc, wsłuchując się, ze ściśnionym bólem sercem, w karabinowe

salwy, krzyki i jęki mordowanych. Wczesnym rankiem ruszył w dalszą drogę do Bełżyc, przechodząc obok zbryzganej krwią niewinnych ofiar hitlerowskiego terroru folwarcznej obory i ich wspólnego grobu-dółu wykopanego na skraju lasu, kryjącego bodaj ponad sto ciał. On jeden cudem ocalał z tej masakry, ale do Bełżyc powrócił zupełnie załamany fizycznie i duchowo.

Przedtem, w spokojnych godzinach pobytu w Bełżycach, Ksiądz Rektor pracował nad nowym wydaniem etyki. Teraz, gdy sam przeżył tragiczny fakt, jak to przepisy etyki ludzkiej wyglądają w hitlerowskim wydaniu, w wydaniu niby to kulturalnego „narodu panów”, od tego momentu nie mógł już usiąść do kontynuowania swej pracy nad etyką. W ogóle był po prostu rozbity. Twarz jego jeszcze bardziej się pomarszczyła i zmaląła, a ręce gwałtowniej trząść się zaczęły. Dawniej pogodny i uśmiechnięty przy każdym spotkaniu z przyjaciółmi i znajomymi, stał się teraz milczący i posępny. I bodaj to wówczas, będąc w Krzu, Ksiądz Rektor miał powiedzieć, że końca wojny nie doczeka, że źle się czuje na serce.

IN TERRA VIVENTIUM

Ksiądz Rektor nikomu z nas, mieszkających z nim na bełżyckiej plebanii, nie powiedział o złym stanie swego zdrowia i dolegliwościach sercowych. Aż do momentu wspomnianego już nocnego ataku *angina pectoris* nie wiedzieliśmy nic o jego dolegliwościach i cierpieniach. Po pewnym czasie przyszedł drugi, bardzo bolesny atak. Wtedy Ksiądz Rektor znajdował się już w szpitalu. W kilka dni po tym ataku, wracając końmi z Lublina, wstąpiłem do szpitala, aby dowiedzieć się o stan zdrowia Księdza Rektora i w miarę możliwości zobaczyć się z nim. Na korytarzu szpitalnym spotkałem dra Władysława Grażewicza, który poinformował mnie, że stan chorego jest ciężki, jeżeli nie beznadziejny. Księdza Rektora zastałem bardzo wyczerpanego fizycznie. Powiedział mi krótko: „Trzeciego ataku już nie przetrzymam. Będzie on chyba krótki... To bardzo boli...”

Tego dnia wieczorem, około godziny 21 zatelefonował do mnie dr Grażewicz: „Muszę zakomunikować przykrą wiadomość... Ksiądz Rektor Szymański przed chwilą zakończył życie... Atak był nagły, krótki, ale bardzo bolesny... Niech odpoczywa w pokoju”.

OSTATNIA DROGA KSIĘDZA REKTORA

Śmierć śp. Księdza Rektora Antoniego Szymańskiego nastąpiła wieczorem 9 października 1942 r., a czwartego dnia, tj. 13 października, odbył się pogrzeb. Licznie przybyli nań księża z okolicznych parafii. Także i z Lublina przybyło wielu księży – przyjaciół Zmarłego – i osób świeckich, związanych z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim bądź to przez swą bezpośrednią pracę naukową, bądź przez Towarzystwo Przyjaciół KUL. Niestety większość przyjaciół i znajomych, rozproszona zawieruchą wojenną po kraju, nie mogła oddać ostatniej posługi swemu ukochanemu Profesorowi i Rektorowi.

Dzień pogrzebu Księdza Rektora był dniem krwawego mordu Żydów bełżyckich i przywiezionych tu przed kilku miesiącami ze Szczecina i Wiednia. Potwornego mordu dokonywało Vernichtungskommando. Miasteczko pogrążone było w potwornej, grobowej ciszy, rozdzielanej salwami karabinów i pojedynczymi strzałami rewolwerowymi. Ciała pomordowanych ściągano na wielką przymę koło bożnicy i układano na razie w stos. Był to wstrząsający widok... Skamieniała cisza... Żadnego krzyku czy jęku... Żadnego odruchu samoobrony...

Przybyli na pogrzeb wierni wypełnili szczelnie wnętrze parafialnego kościoła. Stłoczeni, z rozszerzonymi przerażeniem źrenicami, wpatrywali się w stojącą pośrodku trumnę. Zdziwili się, gdy wszedł na ambonę ks. infułat Józef Kruszyński, poprzednik Zmarłego na stanowisku rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Żałobny śpiew brzmiał w kościele inaczej niż zwykle. Był bardziej głuchy, przyciszony i niepewny... Obejmował wszystkich, którzy konali... „Dobry Jezu a nasz Panie, daj im wieczne spoczywanie...”

Dwi drogi wiodą z bełżyckiego kościoła na cmentarz. Jedna przez rynek i ulicę Urzędowską, druga krótsza, bardziej w tym czasie błotnista, wiedzie pomiędzy kilku domami i warzywnymi ogrodami.

Nie wiem, co mi wtedy przyszło do głowy, aby ciało prowadzić na cmentarz tą dłuższą drogą, biegnącą właśnie tam, gdzie rozgrywały się potworne sceny mordów.

Pobiegłem do Stanisława Szubartowskiego, ówczesnego wójta Bełżyc, z zapytaniem, czy można przejść tą drogą z konduktem pogrzebowym. Szubartowski, bardzo zdenerwowany, coś mi odburknął, wróciłem więc z powrotem do kościoła. Po chwili poszedłem po raz drugi do niego ze swoją nieprzemyślaną propozycją. Wtedy, krzycząc na mnie, powiedział te słowa, które do dnia dzisiejszego doskonale pamiętam: „Czy ksiądz nie widzi, co się tutaj dzieje?... Czy ksiądz nie zdaje sobie sprawy, że to nie ludzie, ale dzikie zwierzęta harcują? Szef

ekspedycji ma cały mundur, twarz i ręce poplamione ludzką krwią... Mało księdzu tego... Chce ksiądz i innych narazić na śmierć?”

Przerażony wróciłem do kościoła, skąd możliwie najciszej i najkrótszą drogą prowadziliśmy trumnę z ciałem śp. Księdza Rektora Szymańskiego na miejscowy cmentarz. Tam złożyliśmy ją w wypożyczonym grobowcu, aby w stosownej chwili przenieść ją do Lublina, z którym śp. Zmarły tak bardzo blisko i serdecznie był związany przez swą profesurę, a następnie rektorat na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

W niespełna cztery lata później, w 1946 r., nastąpiła ekshumacja zwłok. Gościnna ziemia bełżycka oddała doczesne szczątki Zmarłego Wygnańca, które przewiezione do Lublina, spoczywają na cmentarzu przy ulicy Lipowej.

Wspólny grób księży Idziego Radziszewskiego i Antoniego Szymańskiego na cmentarzu przy ulicy Lipowej w Lublinie. [Dodatek Redakcji „Summariusm”]

**DICTA AUT AD DICENDUM PRÆPARATA
CZYLI TEKSTY WYGŁOSZONE
LUB PRZYGOTOWANE DO WYGŁOSZENIA**

ROBERT KUBLIKOWSKI

SEMANTIC INFERENTIALISM: MAIN IDEAS*

For a very long time a theory of meaning has been developed as one of the main domains of the philosophy of language, especially of the analytic philosophy of language. The goal of a theory of meaning is to find an answer to the question what the meaning of linguistic expressions is. Such a theory also tries to explain how linguistic expressions acquire their meaning. The inferential theory of meaning is one of such theories. Its author, Robert B. Brandom is an American philosopher and logician who teaches in the Faculty of Philosophy at The University of Pittsburgh (USA). He presented his theory in a substantial monograph entitled *Making It Explicit. Reasoning, Representing and Discursive Commitment* (1994/1998) and also in a shorter work *Articulating Reasons. An Introduction to Inferentialism* (2000/2001).¹ Inferentialism is extensively discussed.²

I. PRAGMATIC, NORMATIVE AND HOLISTIC ASPECTS OF MEANING

In inferentialism the pragmatic and normative dimensions are fundamental ones. The pragmatic dimension consists in emphasising a social, linguistic, cognitive practice etc. Expressions acquire their meaning in the course of a social interaction between language users.³

ROBERT KUBLIKOWSKI, PhD habil. — The John Paul II Catholic University of Lublin, Faculty of Philosophy, Department of Methodology of Science, Assistant Professor; associate member of the Faculty of Philosophy of TN KUL; correspondence address: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin, Poland, e-mail: robert.kublikowski@kul.pl.

* The text is a changed version of the English summary of the book KUBLIKOWSKI 2019. I presented the issue during the meeting of the Faculty of Philosophy of TN KUL on February 5, 2020.

¹ BRANDOM 1997, 2002a, 2008, 2015.

² STEKELER-WEITHOFER 2005; WANDERER 2008; WEISS, WANDERER 2010; GUROVA 2012; PEREGRIN 2014; BERAN, KOLMAN, KOREN 2018; LOEFFLER 2018; WISCHIN 2019. See also SZUBKA 2012; ZARĘBSKI 2013; KUBLIKOWSKI 2019.

³ BRANDOM 2002b.

A social usage of a language reveals its normative dimension. Normativity, present in practice, appears in many ways. The basis of normativity is distinguishing what was done and what ought to be done. Apart from that, the normative dimension reveals itself in evaluating actions as correct and incorrect. A social, linguistic-cognitive practice of giving and asking for reasons, in other words, using of inferences⁴ has to fulfil the conditions of correctness. Such practice is evaluated on the basis of the conditions. Normativity reveals itself also in asserting, in searching for entitlement and in various commitments.

A normative aspect of a social, linguistic and cognitive practice reveals itself also through rule-following. The problem is how to evaluate the value of an action in accordance with a rule and how to evaluate an applied rule. Acting in accordance with a rule is not automatically classified as correct. For example, maltreating animals, dog fighting etc., even if it is done in accordance with a rule, is evaluated as a negative behaviour.

Ludwig Wittgenstein (1997) in *Philosophical Investigations* used a metaphor of a game and expressed his belief that we learn how to act in accordance with a rule in the course of a game when we observe other players. A rule is a kind of a habit or a custom. Acting in accordance with a rule is similar to obeying a command. In Wittgenstein's opinion, circularity in justifying an action in accordance with a rule can be avoided if someone teaches someone how to act according to a rule by presenting many various examples and exercises. Regress *ad infinitum* in justifying a rule with another rule can be avoided by applying a kind of a "sensitivity" in the process of learning.

Wittgenstein—in Brandom's opinion—did not give any conception of an action according to a rule. This is why Brandom distinguished regulism in which norms are expressed *explicite* in rules. Regulism is criticised for this reason that it is not free from circularity or regress *ad infinitum*. A standpoint which pretends to be free from such objections is called "regularism." According to it, norms are first present *implicite* in regularities of social practices and next they are expressed *explicite* in rules. But regularism is questioned because of a possibility of gerrymandering, which means, a possibility of manipulating what to acknowledge and what not to acknowledge as a regularity. Brandom believes that a social, normative, linguistic, cognitive and discursive practice is fundamentally a game of giving and asking for

⁴ Brandom applies the Wilfrid Sellars' (1956) concept: "the space of reason."

reasons which supports our beliefs. Rules are explicated in such practice. The goal of it is to get a network (system) of beliefs.

Inferentialism is a meaning holism.⁵ According to Brandom a natural, fundamental disposition — which enables us to use a language and to cognise — is a reliable differential responsive disposition. It is a disposition which makes it possible for somebody, for example, to say “It is blue” if such a person sees a blue car etc. This disposition is a basis for a linguistic and cognitive game of giving and asking for reasons. Such a disposition is developed by learning how to use a language in accordance with rules. As a result, we obtain new, interconnected claims which establish a dynamic, changeable network (system).

II. INFERENCE DIMENSION OF MEANING

Meaning and inference are the main concepts in inferentialism. Inference is a linguistic and cognitive activity consisting of premises and a conclusion. According to the key claim of inferentialism, the meaning of expressions is explicated by the usage of these expressions in inferences.

The meaning of a premise-sentence is characterised by its inferential relations with other sentences. Meaningful sentences, which play a role of premises or conclusions, are interrelated with other sentences. A consequence is a special inter-sentential relation and it is expressed by a conditional. The meaning of intra-sentential expressions, which are the elements of premises or conclusions, is characterised by their intra-sentential relations with other expressions.

It seems that expressions need to have an initial, meaningful content to further play a role in an inference. A user of a language has to understand an initial meaning of an expression to apply it in an inference. Of course, a subsequent, inferential usage of the expression refines its meaning.

In a natural language there are inferences which are difficult to express by means of a formal language. Brandom — inspired by the ideas of Sellars⁶ — called them “material inferences”. Such inferences — fundamental in semantic inferentialism — are opposed to formal inferences which are correct (infallible) only on the basis of their logical form. In contrast, the correct-

⁵ See AJDUKIEWICZ 1975, 1985. See also MACIASZEK 2007.

⁶ SELLARS 1953/2007.

ness of a material inference depends not only on its logical form, but mainly on the understanding of the content (meaning) of a nonlogical vocabulary which is used in such an inference. Brandom challenges the existing theory of inference in which a logical form is acknowledged as a basis of correctness of an inference. In his opinion, material inferences are not just enthymemes which — after explicating hidden premises — become usual formal inferences. The essential condition in the case of a material inference is the understanding of contents of expressions in such an inference which inform not only about the formal relations but mainly about the non-formal (material) ones. Without such understanding of the meaning (content) of a non-logical vocabulary a material inference would be impossible.

III. CONDITIONS OF CORRECTNESS OF INFERENCE

One of the signs of normativity of a language is the possibility to estimate reasoning according to the conditions of correctness. There are formal and material conditions. The main formal condition is fulfilled if a consequence follows from a reason. This happens if there is a specific relation between a reason and a consequence, in other words, if acceptance of a consequence on the basis of a reason is justified.

Formal conditions of a correctness of an inference are not sufficient. In an inference there are not only formal relations, but also non-formal ones. That is why the key condition of a correctness of an inference is such a non-formal condition which requires of premises and a conclusion to be true sentences (propositions).

A distinction: a formal and a material inference is not identical with a traditional distinction of formal and non-formal (material) conditions of correctness of an inference. A formal as well as a material inference are codified by both conditions.

Formal correctness of a formal inference (a deduction) is mainly based on a logical consequence relation between premises and a conclusion. In the case of a material inference such a condition of formal correctness is fulfilled if there is a consequence relation between premises and a conclusion, but it is not a relation which can be expressed only by a logical vocabulary. Both types of inferences have to fulfil the main condition of material correctness: premises have to be true and a true conclusion has to follow from such premises.

The concepts of inference, especially, of a material inference are essential in semantic inferentialism. Let us imagine a situation when we are carefully reading a precise, well-structured text. We are analysing it to see claims, we see that they are true and we are grasping that conclusions follow from premises. In the course of reasoning we do not place—in our thoughts—premises and conclusions in correct schemes of reasoning. We rather grasp and evaluate the truth of a conclusion on the basis of true premises. The understanding of contents of premises and their truthfulness seem to be more important—in evaluating a conclusion as a true one—than the correct scheme of reasoning.

Generally speaking, the formal conditions of correctness of reasoning are based on formal relations (a consequence relation etc.). It seems that such conditions—and formal relations—depend on non-formal (material) conditions of correctness (the truth of sentences which are premises or a conclusion etc.). These conditions are based on non-formal relations such as: the relationship between a sentence and a state of affairs which the sentence refers to (a reference of a sentence). Other non-formal relationships are the following ones: causality (a cause is relevant to a reason and a result is relevant to a consequence), a timesequence, spatial relationships and normative relationships etc.

Truth understood as correspondence is controversial. There is a problem of recognising the truth-value of sentences (the problem of a truth criterion). Brandom proposes an anaphoric theory of truth and of reference—based on the prosentential theory of truth⁷—as a solution to this problem.

According to an anaphoric definition of truth, an expression “... is true” refers to another, initial sentence and is a substitute for it. But an initial sentence is also checked as to whether it describes the relevant state of affairs in a true or false way. An expression “true” is a metalinguistic name used in a metasentence.

An anaphoric theory of truth and reference are interrelated. An expression “true” is used in a following sentence: “This is true”. In such a sentence the expression “this” refers to an initial sentence. For example, an initial sentence “Cracow was a capital of Poland” is substituted by an anaphoric sentence “This is true.”

The Brandomian anaphoric theory of reference can be supported by a causal-historical-sociolinguistic theory of reference of Hilary Putnam.⁸ Showing

⁷ Dorothy L. Grover, Joseph L. Camp and Nuel D. Belnap (1975) are the authors of this theory.

⁸ PUTNAM 1981, 1983, 1988, 1994, 2013.

some similarities and differences in these theories provides an opportunity for a deeper understanding of these theories and for a more adequate evaluation of how they describe and explain the process of meaning acquisition of linguistic expressions.

Brandom accents inference more than reference. Of course, it is possible to apply such a strategy. But sooner or later a reference has to be also taken into consideration. Brandom accepts a reference, but he understands it in an anaphoric way. Putnam emphasises a reference understood as a relation which connects linguistic expressions and an extra-linguistic (empirical) reality. Brandom and Putnam describe the same process of meaning acquisition. But they explain this process in different ways. Brandom talks about two orders of an explanation how expressions get a meaning. Let us call these two orders as the Brandomian and the Putnamian ones. At the starting point of language acquisition Brandom stresses that complex and simple sentences play an essential role of premises or conclusions in inferences in which names are their infra-sentential elements. Names are used with an intention of talking and thinking about objects. In contrast, Putnam stresses the role of names which—as linguistic signs (“labels”)—are referred to objects which are cases of natural kinds (classes). Simple and complex names are used in simple or complex sentences.

So Brandom and Putnam accept a reference, but it is understood in different ways. Brandom prefers an anaphoric reference and Putnam—a causal reference. Brandom does not deny that there is a linguistic and cognitive connection with reality, but he does not emphasise it. Putnam—in an opposition—highlights it, but he is also conscious of various cognitive limitations.

If we accent the idea of common division of labour and the idea of pragmatic cooperation between experts and average users of a language, then the Putnamian theory seems to be similar to the Brandomian theory of social, pragmatic, linguistic and cognitive game of giving and asking of reasons for asserted sentences. The enrichment of semantic inferentialism and of non-inferential, empirical descriptions by Putnamian conceptual “machinery” of a theory of meaning may help to explain better how we initiate our linguistic and cognitive “touch” with reality.

Brandom tries to include the issue of this “connection” in his concept of ascription of propositional attitudes *de dicto* (about words) and *de re* (about things). Such ascription concerns a user of a language who expresses various claims. The *de dicto* ascription concerns claims (e.g. John claims *that*

Władysław Reymont is the classic of Polish literature). The *de re* ascription is a linguistic expression which refers to an extralinguistic dimension (e.g. John claims *about* Władysław Reymont that he is a classic of Polish literature).

An objection towards the anaphoric concept of truth and reference is that Brandom seems to marginalise the fact that demonstratives—like “he” or “this” etc.—demonstrate, in other words, refer to various aspects of reality.⁹ Brandom tries to defend his view in the following way. Let us analyse the example: a biologist discovers a new species of an owl. He designates it using a name which he chooses and adds a description of the owl. Next, the biologist passes his knowledge to other users of a language. But it is important—according to Brandom—to emphasise that even in such a case the biologist does what he does in the framework of a discursive (inferential) game of giving and asking for reasons for the claims.

Brandom accents an inference more than a reference and this is why he claims that even in the case of non-inferential (empirical, observational) descriptions an inference is needed, namely the inference from empirical data—expressed in sentences (propositions) in certain circumstances of applying the sentences—to inferential consequences of such sentences.¹⁰

A question remains whether Brandomian theory of material inference, his anaphoric theory of truth and reference or the concept of the *de re* ascription of a propositional attitude explain in a sufficient way how linguistic expressions acquire an empirical meaning. And this is a matter of fact that they acquire such a meaning because we use an empirical language and on this basis we successfully act.

IV. ASSERTION, ENTITLEMENT AND COMMITMENT

Recognising truthfulness of sentences is complicated. That is why Brandom—in his normative pragmatics—proposes to emphasise pragmatic and normative aspects which are linked to an assertion,¹¹ an entitlement and a commitment. An assertion is a linguistic and cognitive activity which consists in acknowledging a sentence (its meaning) as true. An assertion is also connected with a premise or a conclusion of an inference which is entitlement-preserving, commitment-preserving and which does not allow for

⁹ Michael Kremer (2010) emphasises this aspect.

¹⁰ Brandom refers to the view of Michael Dummett (1973).

¹¹ See for example GOLDBERG 2015.

incompatibility entailment. Asserting is not a chaotic action but a rational one because it requires an entitlement, in other words, it requires reasons for asserted claims. Reasons are acquired in a pragmatic, normative, linguistic, cognitive, discursive game of giving and asking for reasons. In normative pragmatics such a game is treated as “scorekeeping”¹² in various speech acts which change someone’s entitlements and commitments for claims. An assertion and an entitlement are results of antecedent commitments. An entitled assertion also causes undertaking a commitment by someone for an asserted sentence.

A commitment is undertaken in certain circumstances and it produces some consequences. Undertaking a commitment is different from ascribing an entitlement or a commitment to someone or to a claim. Another kind of ascribing is when a feature is ascribed to a thing.

Asserting, undertaking or ascribing an entitlement or a commitment, in other words, applying a normative vocabulary—play a specifically understood expressive role which consists in explicating an implicit meaning of used expressions. A conditional plays an essential role in the process of explication. A conditional helps to express claims (and concepts) in the form of networks of inferences. For example, if somebody claims that owls are birds and birds are vertebrates, then such a person ascribes to owls the features of being birds and vertebrates. In addition, he or she undertakes a commitment to further steps, namely, she undertakes a commitment to an assertion that if owls are vertebrates and vertebrates are animals, then owls are animals etc. If someone endorses an opinion that maltreating animals is not allowed or forbidden, then such a move means ascribing a certain entitlement to owls and undertaking a further commitment to the claim that maltreating owls is not allowed, that it is forbidden. Such a claim is not compatible with the claim that maltreating is allowed etc.

CONCLUSIONS

To sum up, semantic inferentialism is an important standpoint in contemporary, analytic philosophy of language. The core of inferentialism is a pragmatic, normative and holistic claim that meanings of expressions are characterised by their roles played in inferences.

¹² Brandom takes the concept of “scorekeeping” from David Lewis (1983).

Inferentialism—in Brandom's opinion—is a meaning holism. I explicated this standpoint by applying of Kazimierz Ajdukiewicz's meaning holism and I showed that a moderate holism can be accepted in the case of empirical knowledge.

According to the main idea of inferentialism a person is a competent user of an expression—he or she knows its meaning and understands it—if he or she knows the circumstances and consequences of its usage. In other words, the centre of semantic inferentialism is the idea that if someone thinks something, then in fact such a person does not exactly know what he or she thinks and what he or she thinks about unless he or she expresses, analyses, explicates, applies his or her thoughts as premises or conclusions in inferences and discusses his or her thoughts (even with himself or herself) etc. Then a person's thought—initially unclear (implicit)—may become a thought which is clear (explicit), well understood and useful in actions. Understanding a thought—and making it a basis for a useful action—is a target of the linguistic and cognitive process of explication, also by means of reasoning.

A material reasoning—according to Brandom—is a central element of the semantic inferentialism. But his concept of it is not clear. This is why I explicated and illustrated what it means that a material reasoning is correct mainly on the basis of understanding the meaning of non-logical vocabulary.

It may seem that ideas presented by inferentialism are not novel as concepts of a premise, a conclusion, a consequence, an inference and its correctness have been known at least since traditional Aristotelian logic. But working out the relations between meaning and inference is the original advantage of the inferential theory of meaning. Its positive aspect is emphasising the fact that the meaning of expressions, especially of sentences, is refined if they play roles of premises or conclusions in inferences. However, its disadvantage would be overestimating this inferential aspect of meaning and underestimating the referential aspect where a reference is understood not only in an anaphoric way but also in a representational one. I tried to develop Brandom's view applying Putnam's theory of meaning.

The importance of inferentialism is perhaps symptomatic in contemporary philosophy. Maybe the period dominated by the method of analysis in the twentieth century has transformed—in the twenty first century—in the period of synthesis, of pursuing consistency, contextuality or an interdisciplinary approach etc. The reason for this is not that analysis has become unimportant. The reason is that that overestimating analysis may lead to mental, intellectual, theoretical, conceptual idleness and a linguistic purism.

On the other hand, a synthetic, holistic, inferential approach may be interesting and creative by stimulating new ideas and discovering new research aspects or conceptions.¹³

BIBLIOGRAPHY¹⁴

- AJDUKIEWICZ K., 1975, *Logika pragmatyczna*, Warszawa: PWN.
- AJDUKIEWICZ K., 1985, *Język i poznanie*, vol. 1-2, Warszawa: PWN.
- BERAN O., KOLMAN V., KOREN L. (eds.), 2018, *From Rules to Meaning: New Essays on Inferentialism*, New York–London: Routledge.
- BRANDON R.B., 1994/1998, *Making It Explicit. Reasoning, Representing and Discursive Commitment*, Cambridge, Mass.–London, England: Harvard University Press.
- BRANDON R.B., 1997, Replies, „Philosophy and Phenomenological Research” (the special edition on Robert B. Brandon’s *Making It Explicit*), 57 (1), pp. 153-156.
- BRANDON R.B., 2000/2001, *Articulating Reasons. An Introduction to Inferentialism*, Cambridge, Mass.–London, England: Harvard University Press.
- BRANDON R.B., 2002a, *Explanatory vs. Expressive Deflationism About Truth*, in: *What is Truth?*, ed. R. Schantz, Berlin–New York: Walter de Gruyter, pp. 103-119.
- BRANDON R.B., 2002b, *Pragmatics and Pragmatisms*, in: *Hilary Putnam. Pragmatism and Realism*, eds. J. Conant, U. M. Żegleń, London–New York: Routledge, Taylor and Francis Group, pp. 40-58.
- BRANDON R.B., 2008, *Between Saying and Doing: Towards an Analytic Pragmatism*, Oxford–New York: Oxford University Press.
- BRANDON R.B., 2015, *From Empiricism to Expressivism: Brandon Reads Sellars*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- DUMMETT M., 1973, *Frege: Philosophy of Language*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- GOLDBERG S.C., 2015, *Assertion. On the Philosophical Significance of Assertoric Speech*, Oxford–New York: Oxford University Press.
- GROVER D.L., CAMP J.L., BELNAP L.D., 1975, *A Prosentential Theory of Truth*, „Philosophical Studies”, 27, pp. 73-125.
- GUROVA L. (ed.), 2012, *Inference, Consequence, and Meaning: Perspectives on Inferentialism*, Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.

¹³ For the inspiring comments I am very grateful — among others — to Prof. Robert B. Brandom (University of Pittsburgh), Prof. Henry Jackman (York University, Toronto), Prof. Mark Lance (Georgetown University), Prof. John MacFarlane (University of California, Berkeley), Prof. Kevin Scharp (University of St Andrews) and Prof. Michael Kremer (University of Chicago). I also express my gratitude to Prof. Patricia Blanchette (University of Notre Dame), Prof. Paweł Kawalec (KUL, Lublin), Prof. Piotr Kulicki (KUL, Lublin), Prof. Marek Lechniak (KUL, Lublin), Prof. Agnieszka Lekka-Kowalik (KUL, Lublin), Prof. Janusz Maciaszek (University of Łódź), Prof. Barry Smith (SUNY, Buffalo), Prof. Tadeusz Szubka (University of Szczecin), Prof. Monika Walczak (KUL, Lublin), and Prof. Tomasz Zarębski (University of Lower Silesia).

¹⁴ A more extensive bibliography concerning inferentialism see in KUBLIKOWSKI 2019.

- KREMER M., 2010, *Representation or Inference. Must We Choose? Should We?*, in: WEISS, WANDERER 2010, pp. 227-246.
- KUBLIKOWSKI R., 2019, *Inferencjalizm semantyczny Roberta B. Brandoma*, Lublin: Wydawnictwo KUL.
- LEWIS D., 1983, *Scorekeeping in a Language Game*, in: *Philosophical Papers*, vol. 1, New York–Oxford: Oxford University Press, pp. 233-249.
- LOEFFLER R., 2018, *Brandom*, Cambridge, England–Medford, Mass.: Polity Press.
- MACIASZEK J., 2007, *Holizm znaczeniowy Kazimierza Ajdukiewicza*, Łódź: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi.
- PEREGRIN J., 2014, *Inferentialism: Why Rules Matter*, New York: Palgrave Macmillan.
- PUTNAM H., 1981, *Reason, Truth and History*, Cambridge: Cambridge University Press.
- PUTNAM H., 1983, *Realism and Reason. Philosophical Papers*, vol. 3, Cambridge: Cambridge University Press.
- PUTNAM H., 1988, *Representation and Reality*, Cambridge, Mass.–London, England: A Bradford Book–The MIT Press.
- PUTNAM H., 1994, *Words and Life*, ed. J. Conant, Cambridge, Mass.–London: Harvard University Press.
- PUTNAM H., 2013, *The Development of Externalist Semantics*, „Theoria”, 79, pp. 192-203.
- SELLARS W., 1953/2007, *Inference and Meaning*, in: *In the Space of Reasons. Selected Essays of Wilfrid Sellars*, eds. K. Scharp, R.B. Brandom, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, pp. 3-27.
- SELLARS W., 1956, *Empiricism and the Philosophy of Mind*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- STEKELER-WEITHOFER P. (ed.), 2005, „Pragmatics and Cognition” (the special edition — *The Pragmatics of „Making It Explicit”: On Robert B. Brandom*), 13 (1).
- SZUBKA T., 2012, *Neopragmatyzm*, Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK.
- WANDERER J., 2008, *Robert Brandom*, Montreal–Kingston: McGill–Queen’s University Press.
- WEISS B., WANDERER J. (eds.), 2010, *Reading Brandom. „On Making It Explicit”*, London–New York: Routledge, Taylor and Francis Group.
- WISCHIN K. (ed.), 2019, „Disputatio” (the special edition — *Linguistic and Rational Pragmatism: The Philosophies of Wittgenstein and Brandom*), 8 (9).
- WITTGENSTEIN L., 1997, *Philosophical Investigations*, Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- ZARĘBSKI T., 2013, *Neopragmatyzm Roberta B. Brandoma*, Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas.

KAZIMIERZ PRZYBYŁKO

CHÓR AKADEMICKI KUL W LATACH 1951-1956. WSPOMNIENIA I REFLEKSJE W 100-LECIE JEGO DZIAŁALNOŚCI*

Chór Akademicki KUL powstał – jak wiadomo – w 1921 r. formalnie jako Stowarzyszenie Chór Akademicki Studentów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, założone przez środowisko prawnicze KUL.

Moje wspomnienia dotyczą okresu moich studiów, które rozpocząłem w roku akademickim 1951/1952. Wtedy też od razu zapisałem się do Chóru Akademickiego, będącego wówczas znaczącą organizacją studencką. Po przesłuchaniu przez ówczesnego dyrygenta, mgr. prawa Ireneusza Leszka Hofmana, zostałem zakwalifikowany do tenorów i tak już zostało do końca mojej działalności w tym szlachetnym zespole śpiewaczym.

Prezesem chóru była wtedy prężna i powszechnie lubiana koleżanka Krystyna Marszałek, studentka filologii romańskiej, a opiekunem ze strony Rektoratu był prof. dr Zdzisław Papierkowski, znany w Polsce specjalista prawa karnego, jego następcą zaś prof. Jerzy Łukaszewski, historyk¹.

Jako zespół śpiewaczy chór liczył około 100 czynnych chórzystów, którzy dwa razy w tygodniu, we wtorek i w piątek, schodzili się na próby, odbywające się w sali nr 22 na pierwszym piętrze na końcu korytarza w lewym skrzydle gmachu Uniwersytetu. Była to zaiste spora sala, nazywana przez nas „naszą”. Tam też, oprócz prób, odbywały się zebrania zarządu Chóru oraz okoliczno-

KAZIMIERZ PRZYBYŁKO – emerytowany psycholog kliniczny Poradni Leczenia Bólu przy II Klinice Anestezjologii i Intensywnej Terapii Uniwersytetu Medycznego w Lublinie (kierownik prof. dr hab. med. Krzysztof Przesmycki); członek współpracownik Wydziału Nauk Społecznych TN KUL.

* Przygotowany przeze mnie tekst chciałem z radością wygłosić jako jeden z ostatnich podczas uroczystego spotkania w 100-lecie powstania Chóru Akademickiego KUL. Nie było mi to jednak dane ze względu na konieczność wyjazdu w tym czasie na kurację w sanatorium w Krynicy. Tekst ten oddałem więc w godne ręce prezesa Zdzisława Cieszkowskiego, wierząc, że zostanie on odczytany podczas tego spotkania.

¹ Później był długoletnim Rektorem Kolegium Europejskiego w Brugii w Belgii, a za premiera Tadeusza Mazowieckiego ambasadorem Rzeczypospolitej Polskiej w Paryżu.

ściowe spotkania, w tym wieczorki towarzyskie, a także tzw. mikołajki i opłatek czy nawet imieniny niektórych zasłużonych członków.

Chór Akademicki Studentów KUL był w tym czasie istotną wizytówką Uczelni, której działalność i finansowanie były zależne od życzliwości ludzi i oparte na ofiarach składanych na tacę w kościołach całej Polski. Dlatego też tak często i tak wiele śpiewaliśmy w różnych kościołach tak lubelskich, jak i w innych częściach Kraju, by świadczyć, że uczelnia żyje i działa, i to w rozmaitych obszarach i płaszczyznach – przede wszystkich naukowej i edukacyjnej, ale też kulturalno-artystycznej.

*

Chór Akademicki Studentów KUL był wówczas dość licznym zespołem śpiewaczym, składającym się – co warto zaznaczyć – wyłącznie ze studentów i niekiedy absolwentów KUL-u, i to z wszystkich wydziałów, specjalności i kierunków studiów oraz wszystkich roczników. Chórzyści różnili się wiekiem, zwłaszcza że na próby przychodzili też nieco starsi absolwenci oraz studenci piątego roku Wydziału Prawa, czyli ostatniego z tych, które były wówczas postawione w stan likwidacji przez władze państwowe (czytaj: komunistyczne).

Nasza działalność była spontaniczna, radosna, ale przy tym odpowiedzialna. Zdawaliśmy sobie sprawę, że każdy występ naszego chóru w kościele czy na publicznym koncercie ma przynieść uniwersytetowi określony pożytek ze strony społeczeństwa, chociażby w postaci większej kwoty złożonej na KUL w postaci składki na tacę lub w inny sposób.

Uniwersytet nie miał w tym czasie żadnej dotacji państwowej, a utrzymywał się tylko ze składek społecznych, pieniędzy składanych głównie na tacę w kościele lub do puszek przed kościołem. Składki na KUL odbywały się dwa razy do roku – w drugi dzień Świąt Bożego Narodzenia i drugi dzień Wielkiej Nocy. Studenci w charakterystycznych białych czapkach chętnie brali udział w takich zbiórkach pod kościołami. Z funduszy uzyskiwanych z owych społecznych składek władze KUL-u opłacały pensje profesorom, innym wykładowcom i pracownikom administracji. Z tej puli musiały też jednak, o zgrozo, płacić podatki dla nieprzyjaznego dlań państwa jako trybut za to, że KUL istnieje!

Lata pięćdziesiąte to w działalności KUL-u okres pod wieloma względami bardzo trudny. Uczelnia przeżywała wówczas nie tylko ogromne trudności materialne, ale zwłaszcza polityczne, w tym doświadczała licznych szykan i ograniczeń², planowano wręcz jej zamknięcie. Był to w życiu uczelni „okres bardzo szcze-

² W tym czasie dokonano chociażby bezprawnego zaboru gruntów należących do Uniwersytetu, między innymi na Poczekajce, tam gdzie dziś stoi szpital przy al. Kraśnickiej.

gólny – pozornie najgorszy. Czas izolacji, getta, ostrych restrykcji i prześladowań. Okres oznaczony później kryptonimem «miniony». Równocześnie była to epoka największej integracji wewnętrznej, w której w pełni realizowała się wówczas idea *universitas jako communitas*, uczących i studentów»³.

Członkowie Chóru Akademickiego Studentów KUL
przed głównym wejściem do Uniwersytetu

Rektorem w tym czasie był ks. prof. dr hab. Józef Iwanicki, znany logik i metodolog nauk, wcześniej profesor Uniwersytetu Warszawskiego. To on z powodzeniem przeprowadził KUL przez ten trudny i pełny prześladowań i szykan okres.

Mimo ograniczeń finansowych i ogólnej pauperyzacji uniwersytet fundował studentom pomoc w postaci stypendiów stołówekowych, co wówczas stanowiło dla nas, studentów wielkie wsparcie. Moją motywacją wstąpienia do Chóru Akademickiego była zatem również wdzięczność i chęć przynajmniej po części odpracowania uzyskanego stypendium i innych dóbr w postaci na przykład miejsca w akademiku przy ulicy Wyszyńskiego 8. Wydatnie sprzyjała temu również prezes Chóru, Krystyna Marszałek. To ona zachęcała mnie, onieśmiałego kandydata, jak i innych do pracy i tworzyła bardzo sprzyjającą atmosferę dla wszystkich, a zwłaszcza dla nowych członków zespołu.

³ Por. I. Sławińska, *Dwa spotkania*, https://www.kul.pl/irena-slawinska,art_43749.html.

Trzeba przy tym podkreślić, że w tym czasie liczba studentów KUL-u była doprawdy spora. Rekrutowali się z całej Polski. Nigdy później w swojej historii KUL nie miał tak obfitego napływu studentów. Przybywali tu wówczas w pewnym sensie życiowi rozbitkowie z zadrami w życiorysach, odrzuceni przez państwowe uczelnie albo tacy, którzy wręcz nie mieli szans na nie się dostać ze względu na „złe pochodzenie klasowe”. Przeszkodą w przyjęciu na studia był wówczas nawet kontakt rodziców z kimś z rodziny za granicą.

Studentów było wówczas tak wielu, że w czasie przerw w wykładach trudno było niekiedy precyzować się na korytarzach. Najwięcej studentów było na polonistyce, historii i filozofii – po około 300 osób na roku, mniej natomiast na neofilologiach.

W tym czasie pozostały jeszcze na KUL-u resztki studentów z ostatnich lat Wydziału Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych, który został zamknięty decyzją ministra szkolnictwa wyższego E. Krassowskiej.

*

Chór Akademicki był to wówczas zespół bardzo ambitnych studentów, którzy swoje pasje kulturalne gotowi byli realizować dosłownie przez cały rok, nawet w okresie wakacji, kiedy były organizowane turnusy szkoleniowe⁴.

Warto wspomnieć, że wśród chórzystów byli między studenci, którzy oprócz zwyczajnych studiów kierunkowych uczęszczali też do Szkoły Muzycznej w Lublinie: Edmund Markowicz, Michał Mleczek, Andrzej Kładoczny i inni, którzy – można rzec – już prawie profesjonalnie wspomagali nas, amatorów. Chór występował na wszystkich uroczystościach uniwersyteckich. Śpiewał też kolędy w okresie Bożego Narodzenia, a pieśni pasyjne Wielkim Poście prawie we wszystkich kościołach lubelskich. Dawał też co roku dwa duże koncerty publiczne dla społeczeństwa Lublina – Koncert Kolęd w drugiej połowie stycznia i wiosenny Koncert Pieśni Polskich w maju na zakończenie roku akademickiego.

Z naszym Chórem często występował ociemniały artysta baryton Ryszard, Gruszczyński, śpiewający przy akompaniamencie prof. Jerzego Sokorskiego z Warszawy. W koncertach brali udział znani artyści: Maria Fołtyn, sopranistka, Andrzej Hiolski, tenor z Opery Śląskiej, i Bernard Ładysz, bas z Warszawy.

*

⁴ Zob. dalej s. 43 n.

Chór Akademicki Studentów KUL, formalnie jako Stowarzyszenie Chór Akademicki Studentów KUL, sam się rządził, miał własny hymn, statut, pieczęć, konto bankowe i skromny majątek w postaci szafy i zdeponowanych w niej materiałów nutowych.

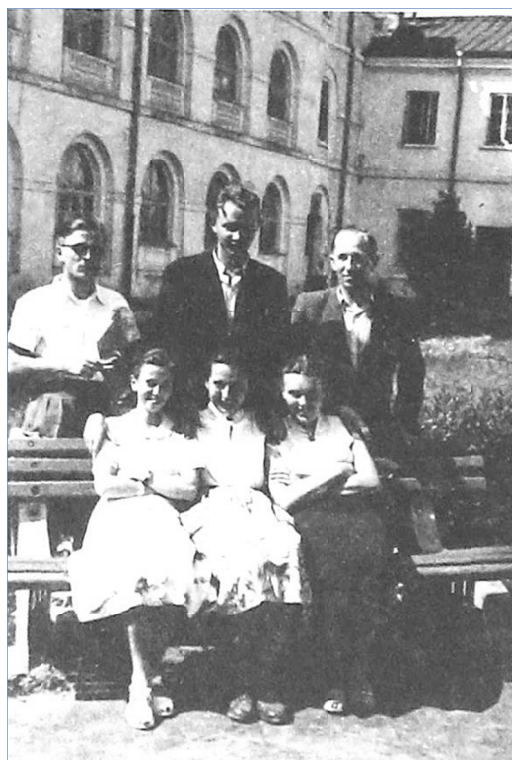

Krystyna Marszałek
(1930-2007)

Naszym prezesem – przewodnikiem, autorką wielu pomysłów i nadto bardzo miłą koleżanką – była, jak już wspomniałem, Krystyna Marszałek, która mimo ewidentnych nadzwyczajnych walorów intelektualnych, organizacyjnych i innych nigdy się nie wywyższała. Pozostała zawsze życzliwa i pomocna dla innych i bezpośrednia w działaniu. Zawsze czuła się studentką, a potem absolwentką KUL, związaną w sercu ideą „Deo et Patriae”.

O KUL-u nie mówiła inaczej, jak tylko „mój uniwersytet”. Sprawnie kierowała naszym zespołem, animowała i stymulowała nas do sprawnego działania.

Do pomocy miała swojego zastępcę, kolegę Bolesława Baniaka, studenta polonistyki, i sekretarza, Danusię Wojtczak, studentkę historii. Członkami Zarządu byli koleżanka Halina Moniuszko i piszący te słowa Kazimierz Przybyłko, któremu wobec rozlicznych pomysłów organizacyjnych i ogromu związanej z tym pracy Zarząd Chóru na którymś z zebrań przydzielił funkcję drugiego zastępcy prezesa, jak to określono, do spraw organizacyjnych. Miał on dbać chociażby o nawiązywanie kontaktów z osobami, które Zarząd Chóru zamierzał zaprosić wówczas na uczelnię. Byli to głównie profesorowie z Krakowa, którzy wygłaszali prelekcje o tematyce muzycznej, tacy jak prof. Bronisław Rutkowski, wówczas rektor Akademii Muzycznej w Krakowie, Stefan Kisielewski, publicysta i muzykolog, prof. Jerzy Pogonowski, erudyta z Krakowa, który z nami sympatyzował jako były śpiewak operowy, i inni. Odczyty były organizowane przez Zarząd Chóru w auli uniwersyteckiej i były dostępne dla wszystkich zainteresowanych z miasta. Stosowne, informujące o tym duże afisze były wywieszane u wejścia do KUL-u oraz do Filharmonii Lubelskiej. W tym czasie słuchaliśmy poza tym wykładów innych wybitnych profesorów, też przede wszystkim ze środowiska krakowskiego: Romana Ingardena, Marii Ossowskiej, Tadeusza Lehr-Splawińskiego, Jana Parandowskiego, Konrada Górskiego oraz Juliusza Kleinera, onegdaj profesora KUL, wówczas zaś Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Zarząd Chóru Akademickiego Studentów KUL, Lublin, 1951 r.

Siedzą (od lewej): Danuta Wojtczak (sekretarz), Krystyna Marszałek (prezes) i Halina Moniuszko (członek zarządu). Stoją (od lewej): Tadeusz Przybyłko (członek zarządu, II wiceprezes), Bolesław Baniak (zastępca prezesa) i Władysław Boruch

Chór nawiązał ścisłe kontakty z Filharmonią Lubelską, zwłaszcza jej dyrygentem i dyrektorem artystycznym Olgierdem Straszyńskim, który był dla nas bardzo życzliwy. Owocem tej współpracy były koncerty w Filharmonii z udziałem Chóru Akademickiego Studentów KUL, a także nagrania śpiewów Chóru dla Polskiego Radia, emitowane potem w programie dla Zagranicy. Olgierd Straszyński sam z siebie uczył nas emisji głosu i zasad dyrygentury i często uczestniczył w naszych zajęciach. Dzięki życzliwości Olgierda Straszyńskiego staliśmy się też gospodarzami niedzielnych poranków muzycznych dla studentów w Filharmonii Lubelskiej. Bilety na owe poranki rozprowadzaliśmy wśród studentów wszystkich lubelskich uczelni, dzięki czemu nasz Chór zyskał popularność w środowisku lubelskim. Olgierd Straszyński zachęcał nas do przychodzenia na koncerty z własną partyturą, by w ten sposób z większą korzyścią śledzić całe wydarzenie oraz pracę muzyków i śpiewaków.

*

Chór Akademicki Studentów KUL był organizacją ważną dla władz uczelni, dlatego co roku Rektor KUL organizował wspomniane już obozy szkoleniowe w okresie wakacji. Obozy w latach 1951 i 1952 były organizowane w Smołajnach (Smołowie) nad Łyną w dawnych dobrach biskupa warmińskiego i księcia poetów Ignacego Krasickiego, w 1953 r. w Krynicy Górskiej (dwa turnusy), a w 1954 r. we Fromborku (również dwa turnusy).

Przykładowo obóz szkoleniowy w Krynicy odbywał się na posesji willi „Ostoja” przy ulicy Leśnej 18. Uczestniczyła w nim grupa 35 studentek zakwaterowanych w dużym namiocie wojskowym i ja jako organizator zajęć i opiekun z ramienia Rektoratu zakwaterowany oddzielnie⁵. Organizowaliśmy wycieczki bliższe i dalsze do Muszyny, Szczawnicy, Tylcza i w pobliskie góry, czyli Gorce. W Krynicy prawie codziennie spotykaliśmy słynnego dziś malarza-prymitywistę – Niko-fora, który siadywał na murku przy ulicy Kazimierza Puławskiego i malował małe portreciki oraz pejzaże. Przeglądaliśmy się jego pracom, lecz kontakt werbalny z nim był mało możliwy, gdyż Nikifor był głuchoniemy.

W pobliskiej willi „Ostoja” przebywali w tym czasie profesorowie z KUL-u: prof. Andrzej Wojtkowski z żoną, córką i klerykiem Julianem, prof. Jan Dobrzański, prorektor, z synem Michałem, ks. prof. Henryk Strąkowski, późniejszy biskup sufragan lubelski, a także żona prof. Zdzisława Papierkowskiego, farmaceutka, z córką Krystyną oraz mgr Adam Rodziński, filozof.

Z kolei dobrze zorganizowany obóz szkoleniowy we Fromborku był już koedukacyjny. Studentki mieszkały w obiektach kanoników warmińskich, a studenci w namiotach wojskowych blisko Zalewu Wiślanego. Odbywwszy zaplanowane zajęcia merytoryczno-szkoleniowe, angażowaliśmy się do prac przy pielęgnii buraków i do żniw w pobliskim Państwowym Gospodarstwie Rolnym (PGR), a zarobione w ten pieniądze przeznaczaliśmy na wycieczki do Trójmiasta – Gdyni, Sopotu i Gdańska. Jednej niedzieli byliśmy na Mierzei Wiślanej i w Krynicy Morskiej, gdzie śpiewaliśmy w kościele OO. Kapucynów. Była też wycieczka do Świętej Lipki. Ja sam odbyłem też w tym czasie krótką praktykę w Szpitalu Psychiatrycznym w Braniewie, gdzie przekonałem się, że pacjentki autochtonki mówiły między sobą tylko po niemiecku...

⁵ Prof. Jan Dobrzański, prorektor KUL, pomieszkujący wtedy w pobliskiej willi „Ostoja” proponował mi wspólne zamieszkanie z jego synem Michałem.

Podczas obozu szkoleniowego w Krynicy, 1953 r.
Od lewej: dyrygent Leszek Hofman, jedna z chórzystek, Janina Abramowicz,
opiekun chóru, dr Jerzy Łukaszewski, i chórzysta Gustaw Kania

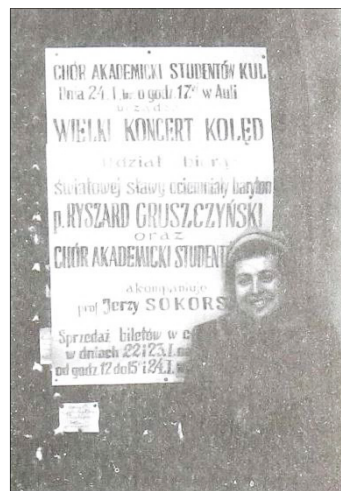

Przy obiedzie podczas obozu szkoleniowego we Fromborku, 1954 r.

Nasz zespół śpiewaczy, Chór Akademicki Studentów KUL, pod względem wykonawstwa z pewnością różnił się od chóru, który zorganizował później i prowadził prof. Kazimierz Górski i jego następcy. Nasze występy odbywały się zarówno na Uczelni, jak i poza nią. Najważniejszym naszym obowiązkiem było staranne przygotowanie repertuaru na uroczystości uniwersyteckie, a zwłaszcza inaugurację roku akademickiego, na którą przyjeżdżali dostojnicy Kościoła – biskupi diecezjalni z Prymasem Tysiąclecia Księdzem Kardynałem Stefanem Wyszyńskim na czele. Przyjeżdżał też zwykle minister szkolnictwa wyższego lub jego zastępca i minister do spraw wyznań Kazimierz Kąkol oraz inni przedstawiciele rządu. Na uroczystości inauguracji co roku przybywała większość ambasadorów z krajów Zachodniej Europy akredytowanych w Polsce: Anglii, Francji, RFN, ale również Stanów Zjednoczonych, Kanady, Australii i innych. Ich obecność na KUL-u zmniejszała nieco nagonkę na KUL.

Inauguracja roku akademickiego w KUL to była gala, wielkie wydarzenie nie tylko uniwersyteckie, ale i społeczne. Podczas inauguracji śpiewaliśmy zwykle dwie pieśni hymniczne: *Gaudeamus igitur* („Radujmy się”) oraz *Gaude Mater Polonia* („Raduj się, Matko Polsko”).

Poza inauguracją nasz Chór, jak już wspomniałem, organizował na uczelni dwa wielkie koncerty w roku: po Świętach Bożego Narodzenia Wielki Koncert Kolęd z udziałem solistów oraz w maju, na zakończenie roku akademickiego, Koncert Pieśni Polskich, również z udziałem solistów. Gromadziły one w naszej skromnej wówczas auli istne tłumy mieszkańców Lublina. Śpiewaliśmy utwory głównie kompozytorów polskich: Chopina, Kazury, Karłowicza, Maklakiewicza, Moniuszki, Niewiadomskiego, Nowowiejskiego, Szymanowskiego i innych, niekiedy o dużym stopniu trudności, jak *Mruczkowe bajki* Wiechowicza czy *Polonez As-dur* Chopina. W repertuarze mieliśmy także *Bogurodzicę*, *Alleluja* Haendla, pieśni kościelne, popularne walce, takie jak *An der schönen Dunau* Johanna Straussa młodszego (1867), czyli *Nad pięknym i modrym Dunajem*. Przygotowania wokalne koordynowali ks. dr Wiktor Preizner i ks. prof. Tadeusz Miazga, który jako dyrygent był bardzo wymagający. Nad utworami pracowaliśmy długo, gdyż chór składał się w przeważającej mierze ze studentów-amatorów. Tylko niektórzy mieli średnie wykształcenie muzyczne lub byli w trakcie jego realizacji.

Kolędy śpiewaliśmy także w lubelskich kościołach, zwłaszcza tych bardziej zaprzyjaźnionych, na przykład OO. Dominikanów na Starym Mieście⁶, OO. Kapucynów przy Krakowskim Przedmieściu oraz lubelskiej Katedrze, w której gościł nas, obdarowując sownie słodyczami, ks. dr Jan Skowronek, za co dziękowaliśmy mu, śpiewając: „Leci, leci Skowroneczek, wiosnę niesie nam”. W tych koncertach występowali wspomniani artyści-soliści: Maria Fołtyn z Warszawy, Andrzej Hiolski z Opery Śląskiej i Bernard Ładysz z Warszawy.

Chór Akademicki Studentów KUL po koncercie w kościele OO. Dominikanów, Lublin, 1953 r.
Nad całą grupą góruje dyrygent, Leszek Hofman

Koncertowaliśmy również poza Lublinem. Każdego roku księża zapraszali nas do swoich kościołów. Śpiewaliśmy zatem gościnnie w kościele Garnizonowym w Puławach, u Świętego Józefa w Puławach-Włostowicach, a także w Świątyni Sybilli. Z Puław Wisłą płynęliśmy statkiem „Marzanna” do Kazimierza Dolnego. W czasie rejsu wystąpił kwartet męski w składzie: Gustaw Kania, Stanisław Jamróz, Edmund Markowicz i Kazimierz Przybyłko. Zespół ten był specjalnie przygotowany przed dyrygenta mgr. Czesława Domańskiego. W Kazimierzu koncertowaliśmy w tamtejszej Farze, znanej z architektury, wystroju i organów o wyjątkowym brzmieniu. W Kazimierzu występowaliśmy również w kościele OO. Reformatów „na Górcie”. W naszej wyprawie uczestniczyli duszpasterze

⁶ Gdzie organistą, muzykologiem i kompozytorem był przez długie lata (1915-1962) artysta organomistrz Stanisław Koszowski. Zob. W. Kopeć, *Działalność muzyczna Stanisława Koszowskiego*, Lublin 2012, s. 17.

akademiccy: ks. Daleczko, jezuita, ks. Stefan Bareła, późniejszy biskup częstochowski, i ks. Kazimierz Król. Przygotowanie i opracowanie repertuaru koncertu było wynikiem pracy dyrygentów ks. prof. Tadeusza Miazgi i mgr. Czesława Domańskiego, który był również organistą w kościele Akademickim.

Pamiątkowe zdjęcie z wiosennych koncertów Chóru Akademickiego Studentów KUL w Puławach i w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą

Chórzyści przed świątynią Sybilli...

... i przed pałacem w Puławach

*

W Chórze Akademickim Studentów KUL przeżyliśmy wiele radosnych momentów w naszym młodzieńczym życiu. Teraz przypominają o nich tylko stare i pożółkłe zdjęcia w albumie. Była nas spora gromada, która się dobrze rozumiała i wiele nas ze sobą łączyło: wspólna praca, ćwiczenia, śpiew, występy artystyczne, wyjazdy, obozy szkoleniowe i wiele przyjemnych przeżyć. Chór Akademicki Studentów KUL zachowałem głęboko w pamięci i na jego wspomnienie serce mi wyraźnie przyspiesza. Chór wzbogacił nas duchowo i dawał poczucie przynależności do wspólnoty ludzi wrażliwych na piękno. Tę wspólnotową więź odczuwamy i dziś po tylu latach – mimo upływu czasu oraz zacierania się wspomnień i przeżyć młodzieńczych. Dlatego każda uroczystość związana z chórem jest dla mnie bliska, bo przypomina mi radosny i twórczy zespół śpiewaczy. Chór Akademicki Studentów KUL stanowi społeczność osób, która obok Teatru Akademickiego KUL należała do znaczących organizacji uniwersyteckich. Również współpraca między chórem i teatrem układała się znakomicie, czego dowodem było wystawienie jednej ze sztuk znanego pisarza katolickiego Jerzego Zawiejskiego.

Wiele naszych koleżanek i kolegów z Chóru Akademickiego odeszło już do wieczności. Pozostało nas niewielu, pozostających z sobą w nieustającym przyjacielskim kontakcie. Są to: Danuta Wojtczak z Warszawy, Henryk Górski z Warszawy, Danuta Skiba z Radomia, Edmund Markowicz z Gorlic, Henryk Wojtulewicz, Halina Sawecka z Lublina (prof. UMCS i KUL), Danuta Drzazga-Plisiecka, Zuzanna Zwolska i piszący te słowa Kazimierz Przybyłko z Lublina. Niedawno rozmawiałem telefonicznie z Gustawem Kanią, znaczącym chórzystą, dziś już niestety nieżyjącym, podobnie jak nasz długoletni kolega z Biblioteki Uniwersyteckiej KUL – kustosz Franciszek Chwalewski. Poza Polską żyją jeszcze dwaj koledzy chórzysci – Stanisław Jamróz w USA i Andrzej Kładoczný w Kanadzie.

Hymnem Chóru Akademickiego Studentów KUL, którym rozpoczynaliśmy każdy występ, był fragment pieśni Feliksa Nowowiejskiego ze słowami:

Pieśni, uśmiechem życia bądź,
gromką pobudką bądź dla dusz,
w niemocne serca skrzydłem trąć
i dobru, pięknu, prawdzie służyć.

*

Kiedy jesteś bracie młody
Kiedy kochasz cały świat
Wtedy z pieśnią idź w zawody
I nie marnuj szczęścia lat.
Śmiej się nawet gdy ci źle,
Kochaj KUL-u mury stare
I pamiętaj o tym, że:
Frontem do KUL-u, frontem do KUL-U,
Tak jak nasz chór – frontem do KUL-u,
Rażniej ci będzie – frontem do KUL-u
Niech zabrzmi wiatr.

Słowa tego hymnu przekazali nam nasi poprzednicy z Chóru Akademickiego Studentów KUL Marian Grajewski i Jerzy Fida, studenci Wydziału Prawa. Ja również, jako były II wiceprezes Chóru, pozwalam sobie przekazać to miłe przesłanie naszym następcom w chóralnym śpiewie.

*

Pisząc ten tekst, miałem na uwadze przede wszystkim dobro, jakie otrzymałem od władz uczelni, i chciałem w ten sposób – możliwy dzisiaj dla mnie – odwdziżyć się za nie. Przed laty wyrazem tego był w pewnym sensie mój aktywny udział w Stowarzyszeniu Chór Akademicki Studentów KUL. Poza tym, że chciałem być aktywny, równocześnie pragnąłem też zdobywać nowe umiejętności – nową wrażliwość artystyczno-muzyczną i poznawać nowe utwory kompozytorów polskich i obcych, które ćwiczyliśmy na próbach i z radością śpiewali na koncertach.

DOCTORUM EMINENTIUM PERSONÆ AC TYPI
– SYLWETKI UCZONYCH

KS. PROF. DR HAB. JAN ZWIĄZEK

8 lipca 2020 r. w Częstochowie zmarł ks. prof. dr hab. Jan Związek, historyk Kościoła, były rektor Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Częstochowskiej, wieloletni wykładowca w Wyższym Seminarium Duchownym w Częstochowie, Wyższym Instytucie Teologicznym im. Stolicy Mądrości w Częstochowie, Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, Uniwersytecie im. Jana Długosza w Częstochowie, członek czynny Wydziału Teologicznego TN KUL.

Urodził się w 1937 r. we wsi Młynki (obecnie w gminie Działoszyn, w powiecie pajęczańskim). W czasie okupacji mieszkał u dziadków, gdyż rodzice zostali wywiezieni na roboty przymusowe. Po zakończeniu wojny uczęszczał do Szkoły Podstawowej w Kabałach, a potem w Załęczu Małym. W 1952 r. rozpoczął naukę w Niższym Seminarium Duchownym w Częstochowie. Po maturze odbył studia filozoficzno-teologiczne w Częstochowskim Seminarium Duchownym, działającym wówczas w Krakowie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1961 r. w katedrze Świętej Rodziny w Częstochowie z rąk bp. Zdzisława Golińskiego.

Po święceniach studiował na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, gdzie na tamtejszym Wydziale Teologicznym uzyskał w 1969 r. stopień naukowy doktora historii Kościoła na podstawie rozprawy *Katolickie poglądy polityczno-społeczne w Polsce na przełomie XVI i XVII wieku w świetle kazań*. Po studiach pracował jako archiwariusz w Archiwum Diecezjalnym w Częstochowie, wykładał w Instytucie Teologicznym w Częstochowie, w Wyższym Seminarium Duchownym oo. Franciszkanów w Krakowie. W 1983 r. został mianowany dyrektorem Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie. Stopień naukowy doktora habilitowanego teologii w zakresie historii Kościoła uzyskał w 1984 r. na Wydziale Teologicznym KUL w Lublinie na podstawie rozprawy *Dzieje diecezji często-*

chowskiej w okresie II Rzeczypospolitej. Wykładał też na Wydziale Historii Kościoła Papieskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, gdzie przez dwie kadencje pełnił obowiązki prodziekana. W 1998 r. otrzymał tytuł naukowy profesora nauk teologicznych. W latach 1985-1992 był rektorem Częstochowskiego Seminarium Duchownego. To za jego kadencji przeniesiono je z Krakowa do Częstochowy do nowo wybudowanego gmachu przy ul. św. Barbary. Był też wykładowcą Akademii Jana Długosza, a następnie Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie, Wyższego Instytutu Teologicznego im. Stolicy Mądrości w Częstochowie oraz Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie

Jego badania naukowe obejmowały nurt biografistyczny. Znaczna część opracowanych przezeń biogramów dotyczyła księży prześladowanych w latach funkcjonowania systemów totalitarnych – hitlerowskiego i komunistycznego. Drugim nurtem badawczym była historia Kościoła w regionie częstochowskim.

Na jego dorobek naukowy składa się 15 pozycji zwartych i ok. 800 artykułów. Wypromował 13 doktorów i ok. 650 magistrów. Należał do towarzystw naukowych, m.in. do Komisji Historycznej PAN, Towarzystwa Naukowego KUL, Polskiego Towarzystwa Teologicznego, Polskiego Towarzystwa Historycznego, Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego, Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego. Był prezesem Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych w Polsce.

W 1992 r. przyznano mu nagrodę naukową im. Franciszka Skowry. Otrzymał też Honorowe Obywatelstwo Miasta i Gminy Działoszyn i tytuł honorowego członka Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego.

W środowisku częstochowskim popularyzował wiedzę o ziemi częstochowskiej, wygłaszając wiele referatów, które potem ukazały się drukiem. Był stałym członkiem Zespołu Doradców Wojewody Częstochowskiego. W 2000 r. otrzymał Nagrodę Prezydenta Miasta Częstochowy w dziedzinie literatury i historii za całokształt pracy twórczej.

Mszy św. żałobnej w kościele seminaryjnym w Częstochowie 11 lipca 2020 r. przewodniczył bp Andrzej Przybylski, a bp senior Antoni Długosz był głównym celebrazem Mszy św. pogrzebowej, odprawionej w kościele św. Marii Magdaleny w Działoszynie. Zmarły spoczął na tamtejszym cmentarzu.

*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* <https://archiczest.pl/zapowiedzi/zmarl-sp-ks-pralat-prof-dr-hab-jan-zwiazek,1594279891.html>;
<https://czestochowskie24.pl/czestochowa/zmarl-sp-ks-pralat-prof-dr-hab-jan-zwiazek/>;
<https://czestochowa.wyborcza.pl/czestochowa/7,48725,26117815,zmarl-ks-jan-zwiazek-zasluzony-historyk-kosciola.html?disableRedirects=true#s=BoxLoCzLink>.

KS. PROF. DR HAB. JAN KRUCINA

25 września 2020 r. we Wrocławiu zmarł ks. prof. dr hab. Jan Krucina, teolog, filozof i socjolog, specjalizujący się w etyce ogólnej i etyce społecznej, były rektor (1988-1992) Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, członek czynny Wydziału Nauk Społecznych TN KUL.

Urodził się 14 października 1928 r. w Karwinie-Darkowie na Zaolziu w Czechosłowacji. W latach 1947-1950 studiował na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Ołomuńcu. Po likwidacji wydziału przez komunistyczne władze Czechosłowacji pracował jako robotnik, technik budowlany i kierownik działu planowania i inwestycji w jednym z zakładów Zagłębia Ostrawskiego. Po II wojnie światowej przeniósł się do Wrocławia, gdzie w latach 1957-1959 uzupełnił studia teologiczne w Arcybiskupim Seminarium Duchowym. 21 czerwca 1959 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Następnie w latach 1959-1963 odbył studia w zakresie filozofii praktycznej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, które ukończył w 1965 r., uzyskując stopień doktora z filozofii na podstawie pracy *Dobro wspólne jako zasada społeczna*. Po doktoracie podjął pracę naukowo-dydaktyczną na KUL-u (zajęcia zlecone, 1965-1979) i w Wyższym Seminarium Duchowym we Wrocławiu, gdzie w latach 1968-1988 był prorektorem. W latach 1988-1992 był rektorem Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu. W roku akademickim 1966/67 odbył podróż naukową, odwiedzając ośrodki uniwersyteckie w Austrii, Rzymie, Mediolanie, Strasburgu, Lowanium i Paryżu. 7 grudnia 1972 r. uzyskał na KUL-u stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy *Dobro wspólne. Teoria i jej zastosowanie*. W 1973 r. został profesorem nadzwyczajnym, a w 1993 r. profesorem zwyczajnym.

W latach 1963-1974 był sekretarzem arcybiskupa (później kardynała) Bolesława Kominka.

Poza tym pełnił funkcje redaktora naczelnego rocznika teologicznego „Colloquium Salutis” i dyrektora Wydawnictwa Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej. W latach 1988-1992 pełnił funkcję rektora obu wrocławskich uczelni teologicznych. Za jego kadencji Papieski Wydział Teologiczny umocnił swoją pozycję wśród wyższych uczelni katolickich w Polsce, a także stał się partnerem dla wyższych uczelni Wrocławia. Zyskał też oficjalne uznanie przez władze państwowe na mocy umowy między rządem PRL i Episkopatem, a zwłaszcza prawo przeprowadzania habilitacji. W tym czasie zostało wydanych 291 dyplomów magisterskich, 62 licencjackie i 8 doktorskich oraz zostały przeprowadzone dwie habilitacje (ks. dr. Edwarda Góreckiego i ks. Romualda Niparko – obydwie 21 czerwca 1990 r.).

W 2002 r. został odznaczony Krzyżem Komandorskim I Klasy Odznaki Honorowej za Zasługi dla Republiki Austrii.

Najważniejsze publikacje: *Dobry początek – połowa pracy* (Wrocław 1993), *Gdzie Kościół jest rzeczywistością* (Wrocław 1993), *Myśl społeczna Kościoła* (Wrocław 1993), *Wartości podstawowe wobec Ewangelii* (Wrocław 1995), *Sumienie społeczeństwa* (Wrocław 1995), *Wyzwolenie społeczne* (Wrocław 1995), *Drogami Kościoła* (Wrocław 2000), *Bóg idzie naprzeciw*, (Wrocław 2003), *Co mówi papież. Nauczanie społeczne Jana Pawła II* (Wrocław 2021).

Uroczystości pogrzebowe odbyły się 1 października 2020 r. na cmentarzu św. Wawrzyńca we Wrocławiu przy ul. Bujwida.

*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* <http://www.pwt.wroc.pl/index.php/2355-zmarl-ks-prof-jan-krucina>; <https://wroclaw.gosc.pl/doc/6540603.Zmarl-ks-prof-dr-hab-Jan-Krucina>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Krucina.

KS. PROF. DR HAB. WŁADYSŁAW NOWAK

30 listopada 2020 r. w Konwiktach Kapłanów Warmińskich zmarł ks. prof. dr hab. Władysław Nowak, teolog, liturgista i ekumenista, emerytowany pracownik naukowy Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego i wieloletni rektor Wyższego Seminarium Duchownego „Hosianum” w Olsztynie, członek współpracownik Wydziału Teologicznego TN KUL.

Urodził się 14 lutego 1940 r. w Raniżowie w diecezji przemyskiej (obecnie sandomierskiej). Jego rodzicami byli Jakub i Jadwiga z domu Lis. Szkołę podstawową ukończył w Raniżowie, a liceum ogólnokształcącego w Sokołowie Małopolskim. Po maturze wstąpił do „Hosianum” (1958). Świecenia kapłańskie otrzymał 21 czerwca 1964 r. z rąk bp. Tomasza Wilczyńskiego. Po święceniach przez rok pracował jako wikariusz w parafii pw. św. Leona w Gołdapi. Następnie został skierowany na studia specjalistyczne z liturgiki na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W 1968 r. uzyskał magisterium, a w 1974 r. obronił pracę doktorską *Agenda biskupa Marcina Kromera w dziele ujednolicenia liturgii sakramentów św. w Polsce po Soborze Trydenckim*. W roku akademickim 1974/75 odbył semestralny staż naukowy w Instytucie św. Anzelma w Rzymie. W 1997 r. uzyskał habilitację na podstawie rozprawy *Matka Pana w religijności ewangelików Prus Wschodnich (1525-1945)* (Olsztyn 1996), a w 2003 r. otrzymał tytuł profesora nauk teologicznych.

Przez całe dorosłe życie był związany z Warmińskim Seminarium Duchownym „Hosianum” – najpierw jako prefekt *pro disciplina* (od 3 sierpnia 1968 r. do 3 stycznia 1975 r.), następnie jako wykładowca liturgii (od 8 września 1970 r.), etyki i ekumenizmu (od 26 sierpnia 1976 r.) oraz wicerektor (od 4 stycznia 1975 r. do 1 lipca 1984 r.) i rektor (od 1 sierpnia 2004 r. do 30 czerwca 2011 r.). W tym czasie pełnił także ważne funkcje diecezjalne, m.in. referenta ds. ekumenizmu (od 1968 r.), referenta do spraw budzenia powołań kapłańskich (od 1969 r.), członka Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej (od 1973 r.), duszpasterza ludzi teatru

(od 1986 r.), sędziego diecezjalnego (od 1987 r.). Od 1985 r. ks. Nowak był członkiem Papieskiej Międzynarodowej Komisji Maryjnej w Rzymie, a od 1987 r. członkiem Komisji Ekumenicznej Episkopatu Polski. W 1999 r. ks. Nowak został ponadto mianowany profesorem nadzwyczajnym w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Olsztynie, a od powstania w tymże roku Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie był profesorem na Wydziale Teologii tegoż Uniwersytetu. Przez jedną kadencję pełnił tam funkcję prodziekana, był kierownikiem Katedry Teologii Praktycznej i Ekumenizmu.

Głównym jego problemem badawczym była teologia liturgii, a szczególnie tematyka związana z posoborową reformą i odnową liturgii oraz jej recepcją w Polsce. W centrum zainteresowań naukowych znajdowała się osoba Jezusa Chrystusa i Jego zbawcze misterium paschalne. Drugim ważnym tematem badawczym były dzieje liturgii i pobożności na Warmii oraz ogólnie w Polsce. Swoje badania prowadził także w wymiarze ekumenicznym, przyczyniając się w ten sposób do poznania i pojednania różnych denominacji chrześcijańskich.

Jego dorobek naukowy obejmuje około 320 publikacji (w tym 10 monografii, 20 redakcji naukowych prac zbiorowych, 200 artykułów naukowych, 30 haseł leksykograficznych, 30 recenzji i sprawozdań, 30 opracowań o charakterze duszpasterskim) oraz ponad 30 recenzji dorobku na tytuł naukowy, rozpraw habilitacyjnych i prac doktorskich. Ważniejsze publikacje: *Liturgia Godzin Brewiarz dla świeckich* (2003), *Kult Eucharystii w diecezji warmińskiej 1243-1939* (2002), *Misterium paschalne celebrowane w liturgii sakramentów. Wprowadzenia teologiczno-pastoralne* (2001), *Sekty a młodzież w okresie przemian ustrojowych w Polsce* (2001), *Islam w Europie Wschodniej. Historia i perspektywy dialogu. Materiały konferencji naukowej w Olsztynie w dniu 26 I 2001 r.* (wspólnie z Jackiem I. Pawlikiem) (2001), *Zarys liturgii Kościoła domowego* (2000), *Życie liturgiczne ewangelików Prus Wschodnich w świetle ustaw i agend kościelnych (1525-1945)* (2000), *Matka Pana w religijności ewangelików Prus Wschodnich (1525-1945)* (1996).

Uroczystości pogrzebowe odbyły 5 grudnia 2020 r. Poprzedziło je wprowadzenie trumny do bazyliki współkatedralnej św. Jakuba w Olsztynie i nabożeństwo różańcowe. W południe była koncelebrowana Msza św. pogrzebowa pod przewodnictwem abp. Józefa Górzyńskiego, metropolity warmińskiego, po której ciało zmarłego zostało pochowane na cmentarzu komunalnym w Olsztynie (ul. Poprzeczna).

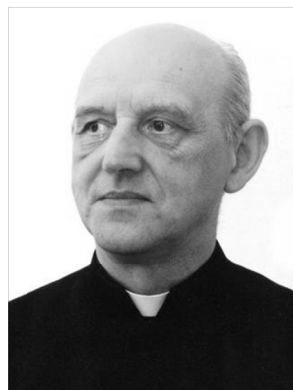
*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* <https://archwarmia.pl/aktualnosci/zmarl-ks-prof-dr-hab-wladyslaw-nowak/>; <http://www.uwm.edu.pl/wt/aktualnosci/sp-ks-prof-dr-hab-w-nowak-szczegoly-pogrzebu>.

KS. DR JÓZEF SZCZYPA

30 grudnia 2020 r. w Domu Księży Emerytów w Lublinie zmarł ks. dr Józef Szczypa, protonotariusz apostolski (infułat), kanonik gremialny senior Kapituły Lubelskiej, ojciec duchowny i wychowawca kapłanów archidiecezji lubelskiej, członek współpracownik Wydziału Teologicznego TN KUL.

Urodził się 2 grudnia 1939 r. w Puławach-Włostowicach (parafia św. Józefa). Wykształcenie podstawowe i ogólnokształcące zdobywał w Puławach. Po formacji w Seminarium Duchownym w Lublinie przyjął 16 czerwca 1963 r. święcenia kapłańskie z rąk bp. Piotra Kałwy. Przez dwanaście lat był wikariuszem w parafii kolegiackiej w Zamościu, gdzie zapisał się w serdecznej pamięci jako gorliwy kapłan, oddany Bogu i ludziom. Od 1975 r. pracował w Lublinie, najpierw krótko jako wikariusz parafii św. Mikołaja, a następnie był rektorem kościoła św. Wojciecha i pierwszym dyrektorem Domu Rekolekcyjnego na Podwalu. Pełnił też odpowiedzialne funkcje w lubelskim Wyższym Seminarium Duchownym, gdzie był kolejno prefektem (1983-1984), wicedyrektorem (1984-1988) i ojcem duchownym (1988-1997). Przez wiele lat (1997-2014) pomagał duszpastersko w parafii św. Antoniego w Lublinie. Na KUL-u uzyskał doktorat z homiletyki i asystentem Katedry Homiletyki. Homiletykę wykładał też w lubelskim Wyższym Seminarium Duchownym. Był członkiem Rady Kapłańskiej (1997-2011), Kolegium Konsultorów (1997-2011), wikariuszem biskupim do spraw życia konsekrowanego (1997-2010). Pełnił funkcję ojca duchownego kapłanów, referenta do spraw ekumenizmu i egzorcysty diecezjalnego (2005-2008). Został uhonorowany godnością kanonika gremialnego Kapituły Archikatedralnej w Lublinie. Od Ojca Świętego Benedykta XVI otrzymał tytuł Kapelana Jego Świątobliwości oraz Protonotariusza Apostolskiego (infułata). W 2010 r. przeszedł na emeryturę, ale nadal pomagał w parafii św. Antoniego. Ostatnie lata życia spędził w Domu Księży Emerytów przy ul. Bernardyńskiej w Lublinie.

Uroczystości pogrzebowe odbyły się 2 stycznia 2020 r. Najpierw przed południem została odprawiona Msza św. żałobna w archikatedrze lubelskiej. W koncelebrze, której przewodził i homilię wygłosił abp Stanisław Budzik, metropolita lubelski, uczestniczyło ponad stu kapłanów. Na uroczystość przybyło wiele sióstr zakonnych i wiernych świeckich, w tym duża grupa z parafii św. Antoniego w Lublinie. Po południu Mszę św. pogrzebową w parafii św. Józefa w Puławach sprawował i homilię wygłosił bp Mieczysław Cisko. Po modlitwach przy trumnie ciało zmarłego zostało złożone na włostowickim cmentarzu.

Na podstawie materiałów internetowych
opracował Stanisław Sarek*

* <https://archidiecezjalubelska.pl/blog/zmarl-ks-jozef-szczypa/>; <https://www.niedziela.pl/artykul/63215/Promieniowal-dobrocia-i-swietoscia-Sp-ks.>

KS. PROF. DR HAB. JERZY MISIUREK

20 stycznia 2021 r. w Jakubowicach Konińskich koło Lublina zmarł ks. prof. dr hab. Jerzy Misiurek, profesor nauk teologicznych, wybitny znawca teologii duchowości, długoletni wykładowca KUL, kapelan honorowy Ojca Świętego, kanonik honorowy Kapituły Lubelskiej, kawaler Zakonu Grobu Bożego, członek czynny Wydziału Teologii TN KUL.

Urodził się 7 listopada 1936 r. w Klementowicach w powiecie puławskim, w gminie Kurów. Po ukończeniu Gimnazjum i Liceum Biskupiego w Lublinie wstąpił w 1954 r. do Seminarium Duchownego. 18 kwietnia 1960 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po święceniach był wikariuszem w parafiach: św. Stanisława BM w Biskupicach (1960), Wniebowzięcia NMP w Puławach (1960-1961), Nawrócenia św. Pawła w Lublinie (1964-1970). W międzyczasie w latach 1961-1964 odbył w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim studia specjalistyczne w zakresie teologii dogmatycznej. W 1970 r. uzyskał w tej dziedzinie doktorat na podstawie rozprawy *Nauka polskich teologów katolickich XVII i XVIII wieku o kulcie Serca Jezusowego*, napisanej pod kierunkiem Sługi Bożego ks. Wincentego Granata i opublikowanej po latach w TN KUL pt. *Źródło życia i świętości. Polska teologia kultu Najświętszego Serca Jezusowego* (2014). Został zatrudniony w Międzywydziałowym Zakładzie Leksykograficznym KUL jako asystent, a potem adiunkt. Pełnił funkcje dyrektora Instytutu Wyższej Kultury Religijnej (1975-1985) i Sekretarza Naukowego Redakcji Encyklopedii Katolickiej (1985-1990). W 1984 r. uzyskał habilitację z dogmatyki na podstawie pracy *Spory chrystologiczne w Polsce w drugiej połowie XVI wieku*. Jako docent został w 1985 r. kierownikiem Katedry Historii Duchowości na Wydziale Teologii KUL. W latach 1991-1997 był kierownikiem całej Sekcji Teologii Duchowości. W 1992 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1998 r. profesora zwyczajnego. W latach 1993-2002 pełnił funkcję dyrektora do spraw naukowych Kolegium Teologicznego dla Katechetów w archidiecezji lubelskiej i Studium

Pastoralnego dla Kapłanów w ramach formacji permanentnej. W latach 1995-1998 był przewodniczącym Senackiej Komisji Bibliotecznej KUL. Pełnił także obowiązki ojca duchownego Domu Księży Emerytów przy ul. Bernardyńskiej (2001-2006) i członka Rady Kapłańskiej archidiecezji lubelskiej (2008-2011). W 2006 r. przeszedł na emeryturę.

Jego zainteresowania naukowe koncentrowały się wokół dziejów teologii duchowości, mistyki oraz kierownictwa duchowego. Był autorem 17 monografii, wśród nich są m.in. *Chrystologia Braci Polskich. Okres przedsocyniański* (Lublin 1983); *Złoty okres „niemieckiej mistyki”* (Lublin 1992 [współautor: J.M. Popławski]); *Zarys historii duchowości chrześcijańskiej* (Lublin 1992, Częstochowa 2003); *Historia i teologia polskiej duchowości katolickiej*, t. 1-3 (Lublin 1994-2001); *Jasnogórskie zamyślenia nad życiem zakonnym* (Lublin 2004); *Wychowawcy i wychowankowie Gimnazjum i Liceum Biskupiego w Lublin (1923-1962)* (Lublin 2004); *Matka Boża w dziejach duchowości katolickiej* (Lublin 2006); *Polscy święci i błogosławieni* (Lublin 2010); *Wiara i sakramenty w życiu duchowym* (Lublin 2013), oraz około 550 artykułów, opublikowanych m.in. w seriach wydawniczych *Homo meditans* (TN KUL) i *Homo orans*. Oprócz członkostwa w TN KUL był członkiem PAN i Lubelskiego Towarzystwa Naukowego.

W 2001 r. uzyskał nagrodę Rektora KUL za działalność naukową, w 2002 r. nagrodę Ministra Edukacji Narodowej i Sportu oraz Medal Komisji Edukacji Narodowej. Wypromował 17 doktorów oraz 130 magistrów i licencjuszy. Był organizatorem sześciu Tygodni Duchowości (w latach 1992-1997) oraz licznych sympozjów naukowych.

Gdy chodzi o uroczystości pogrzebowe, najpierw 21 stycznia została odprawiona Msza żałobna w kościele św. Siostry Faustyny w Jakubowicach Konińskich, której przewodniczył bp Mieczysław Cisko, a 22 stycznia – Msza św. pogrzebowa w archikatedrze lubelskiej, której głównym celebransem i homiletą był abp Stanisław Budzik, metropolita lubelski. Ciało zostało złożone na cmentarzu przy ul. Lipowej.

*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* https://www.kul.pl/odszedl-ks-prof-jerzy-misiurek,art_93156.html; <https://archidiecezjalubelska.pl/blog/zmarl-ks-prof-jerzy-misiurek/>; https://pl.wikipedia.org/wiki/Jerzy_Misiurek; <https://lublin.gosc.pl/doc/6705446.Do-spotkania-w-domu-Ojca>; https://www.kul.pl/files/324/bibliografia/mis_j.pdf.

DR TADEUSZ MALEC

22 lutego 2021 r. w Rachaniach zmarł dr Tadeusz Malec, językoznawca, ekspert od gwar, zwłaszcza rodzinnej wsi Rachanie, członek współpracownik Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL.

Urodził się 8 kwietnia 1941 r. w Rachaniach koło Tomaszowa Lubelskiego, gdzie uczęszczał do Szkoły Podstawowej. Liceum Ogólnokształcące ukończył w Tyszowcach. Studia wyższe odbył na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, gdzie uzyskał magisterium z filologii polskiej na podstawie pracy *Opis gwary wsi Rachanie w pow.*

Tomaszów Lubelski. Od 1 grudnia 1967 r. rozpoczął pracę naukowo-dydaktyczną w KUL. 6 lutego 1973 r. uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych na Wydziale Filologii Polskiej i Słowiańskiej Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie rozprawy *Budowa słowotwórcza rzeczowników i przymiotników w gwarze wsi Rachanie pod Tomaszowem Lubelskim* (promotor prof. Mieczysław Szymczak). Po przerwie od 30 września 1977 r. do 1 października 1978 r. podjął zajęcia zlecone na Sekcji Filologii Polskiej KUL, a od 1981 r. aż do emerytury pracował jako bibliotekarz w Zakładzie Języka Polskiego na tejże Sekcji.

W jednym z wywiadów dla Katolickiego Radia Zamość powiedział o sobie: „Jestem urodzony w Rachaniach, bardzo kocham swoją miejscowość rodzinną, bo tutaj są moje korzenie, i dużo czasu poświęciłem na pracę naukową – różne problemy opracowałem. Teksty gwarowe wyszły drukiem. Opracowałem pracę doktorską o budowie słowotwórczej wyrazów – część wyszła drukiem. W każdej większej bibliotece można dotrzeć do tej publikacji, a ostatnio napisałem (nie jest to jeszcze opublikowana rzecz około 600 stron o zwyczajach i obyczajach). Tytuł tej pracy przygotowanej do druku to: *Rachańskim etno-lingwistycznym gościńcem*. Podtytuł: *Zwyczaje, obyczaje w Rachaniach*”. Rachanie, ich historia, a zwłaszcza gwarę stanowiły zaiste główny przedmiot jego zainteresowań naukowych.

Najważniejsze publikacje: *Budowa słowotwórcza rzeczowników i przymiotników w gwarze wsi Rachanie pod Tomaszowem Lubelskim* (Wrocław 1976,

fragmenty doktoratu), *Rachańska karta z dziejów księży komunistów (bartoszków) (1749-1777)* (Lublin 2003), *Onomastyczne porządkowanie: uwagi o nazwach kilku ulic Lublina* (Lublin 2003), *Dzieje miasteczka Rachanie w dawnej ziemi bełskiej w zarysie* (Lublin 2006), *Polskie przymiotniki złożone typu „dwuoki”, „krzywousty”, „rudobrody” na tle słowiańskim*, Lublin 2007. Wiele innych – artykułów, recenzji książek oraz większych i mniejszych opracowań naukowych, głównie z dziedziny językoznawstwa – zostało opublikowanych przede wszystkim w „Rocznikach Humanistycznych” TN KUL, np. *Kilka uwag o budowie słowotwórczej rzeczowników w tekście „Promethidiona” C. K. Norwida*, „Roczniki Humanistyczne” 24 (1976), z. 1, s. 305-311; *Biblijne imię „Juda Tadeusz” w języku polskim*, „Roczniki Humanistyczne” 30-31 (1982-1983), z. 6, s. 125-136; *O kondensacji na przykładzie przymiotników złożonych typu „dwuoki”, „krzywousty”, „rudobrody”*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej” 32 (1995), s. 39-52; *Opis gwary wsi Rachanie, pow. Tomaszów Lubelski*, „Roczniki Humanistyczne” 51 (2003), z. 6, s. 133-156; *Opis gwary wsi Rachanie, pow. Tomaszów Lubelski, cz. II: Fleksja*, „Roczniki Humanistyczne” 51 (2003), z. 6, s. 133-156; *Opis gwary wsi Rachanie, pow. Tomaszów Lubelski. Cz. III. Słownictwo*, „Roczniki Humanistyczne” 53 (2005), z. 6, s. 99-117; *Kompozyta – kondensaty w systemie leksykalnym polszczyzny (na tle słowiańskim). Uwagi o przymiotnikach złożonych typu „dwuoki, twarogłowy, złotousty”*, „Roczniki Humanistyczne” 57 (2009), z. 6, s. 29-37; *Rachańska Góra Tabor. Ośrodek kultu Pana Jezusa Przemienionego na Górze Tabor w Parafii Rachanie (diecezja zamojskolubaczowska)*, „Summarius” 65 (2016), s. 59-69.

Współpracował z redakcjami Tygodnika Katolickiego „Niedziela”, „Naszego Dziennika”, biuletynu „Z Życia Gminy” Gminnego Ośrodka Kultury w Rachaniach i wielu innymi.

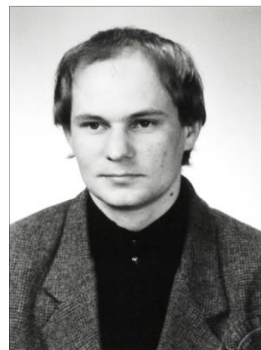
Msza św. pogrzebowa została odprawiona 23 lutego 2021 r. w kościele Przemienienia Pańskiego w Rachaniach, a uroczystości pogrzebowe odbyły się na miejscowym cmentarzu. W kazaniu podczas Mszy św. pogrzebowej ks. Krzysztof Kłos powiedział: „Wszyscy wiemy, że był bardzo skromnym człowiekiem. Nie lubił mówić o sobie. Swoją uwagę koncentrował zawsze na innych. Lubiał słuchać innych i ich rozumiał. Był bardzo głęboki... Mnie udało się to doskonale rozpoznać”.

*Na podstawie informacji od Rodziny Zmarłego,
uzyskanych za pośrednictwem proboszcza parafii Rachanie,
i własnej kwerendy opracował Stanisław Sarek**

* Za pośrednictwo w uzyskaniu informacji i ich dopełnienie dziękuję Księdzu Proboszczowi Parafii Rachanie, ks. dr. Krzysztofowi Kłosowi.

DR HAB. RAFAŁ ARKADIUSZ BISKUP

25 maja 2021 r. w zmarł dr hab. Rafał Arkadiusz Biskup, doktor habilitowany nauk prawnych, specjalista w dziedzinie prawa administracyjnego i prawa publicznego, wieloletni pracownik Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Akademii Polonijnej w Częstochowie oraz Wyższej Szkoły Handlowej w Radomiu, członek korespondent Wydziału Nauk Prawnych TN KUL.

Urodził się 6 kwietnia 1974 r. w Makowie Podhalańskim. Ukończył studia w zakresie prawa na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, otrzymując 1998 r. magisterium, na podstawie pracy *Nadzór nad publicznym obrotem papierami wartościowymi*, napisanej pod kierunkiem Wojciecha Łączkowskiego. W 2002 r. uzyskał stopień doktora w wyniku obronionej dysertacji *Reglamentacja wtórnego obrotu papierami wartościowymi. Zagadnienia teoretyczno-prawne* (publikacja: Bydgoszcz 2003), której promotorem był Marian Zdyb, a w 2012 r. stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy *Wolność gospodarcza w wymiarze podmiotowym* (publikacja: Lublin 2011). Od 1 października 1998 r. pracował na stanowisku adiunkta w Katedrze Administracyjnego Prawa Gospodarczego. Przez pewien czas również jako adiunkt w Instytucie Ekonomii i Administracji na Wydziale Interdyscyplinarnym Akademii Polonijnej w Częstochowie, a także na Wydziale Nauk Prawnych w Wyższej Szkole Handlowej w Radomiu. Wypromował jednego doktora (2017 r.). Był prezesem lubelskiej Fundacji Akademia Wiedzy (KRS 0000589417).

Jest autorem lub współautorem m.in. następujących publikacji: *Etyka w działalności gospodarczej* (z T. Barankiewiczem, Radom 2003), *Grupa producentów rolnych jako nowoczesna forma prowadzenia działalności gospodarczej w rolnictwie*, w: *Wspólna polityka rolna. Tradycja i nowoczesność*, red. M. Szewczak, R. Sura, Lublin 2007, s. 43-58; *Rolnik jako przedsiębiorca, działalność rolnicza jako działalność gospodarcza*, w: *Historia magistra vitae. Księga jubileuszowa ku*

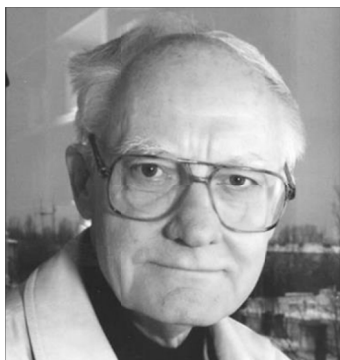
czci Profesora Jerzego Flagi, red. A. Dębiński i in., Lublin 2007, s. 41-62; *Warunki podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w rejonach przygranicznych Polski i Ukrainy* (z M. Ganczarem, Lublin 2007); *Wolność gospodarcza w wymiarze podmiotowym*, Lublin 2011.

Uroczystości pogrzebowe odbyły się 7 czerwca 2021 r. w Parafii Przemienienia Pańskiego w Makowie Podhalańskim.

*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* https://www.kul.pl/odszedl-do-pana-dr-hab-rafal-biskup,art_94579.html; https://www.bu.kul.pl/rafal-biskup-1974-2021,art_94986.html – z adnotacją, że biogram jest podawany za: *Encyklopedia 100-lecia KUL*, t. I, Lublin 2018, s. 61-62.

KS. PROF. DR HAB. ZDZISŁAW CHLEWIŃSKI

27 listopada 2021 r. w Gościkowie-Paradyżu zmarł ks. prof. dr hab. Zdzisław Chlewiński, wybitny psycholog, wieloletni wykładowca KUL, w latach 1980-1981 dziekan Wydziału Filozofii, członek czynny Wydziału Nauk Społecznych TN KUL.

Urodził się 27 lutego 1929 r. w Waldkowie koło Świącian na Wileńszczyźnie. W 1935 r. rozpoczął edukację w szkole ćwiczeń przy średniej szkole dla nauczycieli w Świącianach. W czasie II wojny światowej mieszkał wraz z rodziną (rodzicami i starszym bratem) w swoim mieście rodzinnym. W czasie okupacji niemieckiej od lipca 1941 r. administracja litewska zlikwidowała polskie szkoły, uczęszczał zatem do szkoły litewskiej. W 1946 r. rodzina Z. Chlewińskiego przeniosła się na tzw. Ziemie Odzyskane. Początkowo zatrzymali się w Drawnie, a następnie przeprowadzili się do Stargardu Szczecińskiego. Od 1946 r. uczył się w Państwowym Liceum dla Dorosłych w Gorzowie Wielkopolskim. W latach 1949-1954 odbył studia w Seminarium Duchownym w Gorzowie Wielkopolskim i 29 czerwca 1954 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk bpa Herberta Bednorza. Przez trzy lata pracował jako wikariusz w gorzowskiej parafii katedralnej. W 1957 r. podjął studia w ramach specjalizacji filozoficzno-psychologicznej na Wydziale Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W 1961 r. obronił pracę magisterską, poświęconą założeniom pawłowowskiej koncepcji życia psychicznego. Po studiach rozpoczął pracę dydaktyczną na KUL w charakterze asystenta, a pierwsze zajęcia ze studentami prowadził z zakresu metod statystycznych, później także z podstaw z psychometrii. W 1963 r. uzyskał na macierzystej uczelni stopień doktora na podstawie dysertacji dotyczącej wartości i cech osobowości. Kontynuował pracę dydaktyczną i naukową w Katedrze Psychologii Eksperymentalnej KUL. W 1972 r., po uzyskaniu habilitacji, objął jej kierownictwo, jak też całej specjalizacji filozoficzno-psychologicznej KUL. W 1980 r. został dziekanem Wydziału Filozofii i podjął starania o reaktywację byłego Wydziału Nauk Społecz-

nych z czterema sekcjami: psychologii, socjologii, ekonomii i pedagogiki. Projekt udało się wcielić w życie już w 1981 r. – ks. prof. Chlewiński był współautorem nowego programu dydaktycznego psychologii, niezależnego od filozofii, a także inicjatorem powstania Ośrodka Obliczeniowego KUL. W 1988 r. otrzymał tytuł naukowy profesora i stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w 1992 r. stanowisko profesora zwyczajnego w Katedrze Psychologii Eksperymentalnej, której był kierownikiem do 2002 r., czyli do przejścia na emeryturę.

Jego działalność naukowa koncentrowała się wokół psychometrycznych podstaw teorii osobowości, przekonań, postaw i cech osobowości, psychologii procesów poznawczych, w tym zwłaszcza podejmowania decyzji indywidualnych i grupowych, kształtowania umiejętności poznawczych, interdyscyplinarnego podejścia do badań umysłu oraz zagadnień psychologii religii, pogranicza psychologii i psychiatrii, a także filozofii życia.

Był autorem i współautorem książek: *Psychology of Learning in Poland* (1986), *Information Processing in Paranoid Schizophrenics* (1986), *Eksplikacja procesów psychicznych w Jerzego Konorskiego teorii integracyjnej działalności mózgu* (1986), *Postawy a cechy osobowości* (1987), *Kształtowanie się umiejętności poznawczych. Identyfikacja pojęć* (1991), *Dojrzałość: osobowość, sumienie, religijność* (1991), *Urojeniowa wizja świata, Wnioskowanie przez analogię w procesach kategoryzacji* (1995), *Psychologia pamięci* (1997), *Search for Maturity. Personality, Conscience, Religion* (1998), *Umysł: dynamiczna organizacja pojęć: analiza psychologiczna* (1999), *Psychologia w perspektywie XXI wieku* (2004)^[8], *Psychologia poznawcza w trzech dekadach XX wieku* (2007), *Groza i prześladowanie Polaków i Żydów na Wileńszczyźnie: wspomnienia i refleksje z czasów dwóch okupacji* (2009). Był promotorem 24 doktoratów i recenzentem 23 habilitacji, członkiem wielu towarzystw naukowych, m.in. Polskiego Towarzystwa Psychologicznego i PAN. Od 1972 r. prowadził cotygodniowe seminaria otwarte, a od 2000 r. interdyscyplinarne seminaria dotyczące zagadnienia umysłu.

W 2002 r. przeszedł na emeryturę, a w 2007 r. powrócił do macierzystej diecezji i zamieszkał w Zielonogórsko-Gorzowskim Wyższym Seminarium Duchownym w Gościkowie-Paradyżu.

Msza św. żałobna została odprawiona 30 czerwca 2021 r. w Kościele WSD w Gościkowie-Paradyżu, Msza św. pogrzebowa zaś 5 lipca w Lublinie w kościele Akademickim KUL, a uroczystości pogrzebowe na cmentarzu przy ul. Lipowej.

*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* https://www.kul.pl/odszedl-do-pana-ks-prof-zdzislaw-chlewinski,art_94882.html; https://pl.wikipedia.org/wiki/Zdzis%C5%82aw_Chlewi%C5%84ski.

PROF. DR HAB. PAWEŁ SAJDEK

22 listopada 2021 r. w Krakowie zmarł prof. dr hab. Paweł Sajdek, orientalista, indolog, sanskrytolog, filozof, tłumacz, poliglota, doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa indyjskiego, doktor habilitowany nauk humanistycznych w zakresie filozofii, wieloletni pracownik naukowy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II oraz profesor Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, członek korespondent Wydziału Filozoficznego TN KUL.

Urodził się 29 czerwca 1956 r. w Stalowej Woli. W latach 1975-1978 studiował filologię angielską na Uniwersytecie Jagiellońskim, przerwał je jednak i w 1978 r. rozpoczął studia indologiczne w Instytucie Filologii Orientalnej na tej samej uczelni, które zakończył w 1988 r. obroną pracy magisterskiej pt. *Kenopaniṣad na tle innych Upaniṣad klasycznych*. W latach 1981-1982 był stypendystą rządu Indii w New Delhi. W 1989 r. rozpoczął pracę na Wydziale Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej, gdzie jako asystent wykładał sanskryt. W ciągu całej swojej pracy KUL prowadził głównie zajęcia z szeroko rozumianej historii filozofii orientalnej: indyjskiej, chińskiej, żydowskiej i arabskiej. Wykładał także historię filozofii starożytnej i średniowiecznej oraz prowadził translatorium łacińskich tekstów filozoficznych dla studentów zagranicznych w języku angielskim, a także pozaprogramowe zajęcia z sanskrytu i języka hindi. Wielokrotnie wyjeżdżał w tym czasie na seminarium prowadzone przez prof. dr hab. Gerharda Oberhammera w Instytucie Indologii Uniwersytetu Wiedeńskiego. W 1999 r. w Instytucie Filologii Orientalnej UJ uzyskał doktorat na podstawie obronionej dysertacji *O sposobach bytowania w Brahmasiddhi Maṇḍanamiśry* i w tym samym roku awansował na stanowisko adiunkta. W 2012 r. uzyskał na KUL habilitację z filozofii na podstawie rozprawy

zatytułowanej *Spór o słowo. Obrona Mandany Miśry teorii sphoty* (Lublin 2011), poświęconej apologetycznemu traktatowi Maṇḍany Miśry Sphoṭa-siddhi, w którym autor obala argumentację Kumārili Bhaṭṭy, autora monumentalnego dzieła z dziedziny mīmāṃsā, atakującego w rozdziale Sphoṭa-vāda teorię sphoty Bhartṛharię. Po ćwierć wieku pracy rozstał się z Wydziałem Filozofii KUL i w 2014 r. rozpoczął pracę jako profesor nadzwyczajny w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Na KUL-u wraz z dr. Maciejem St. Ziębą należał do ostatnich pracowników Wydziału Filozofii KUL, którzy zajmowali się tematyką orientalną, nad którą badania zapoczątkował na KUL w latach 50. ks. prof. Franciszek Tokarz.

Był autorem wielu haseł z zakresu filozofii indyjskiej i chińskiej do t. 3-9 *Powszechnej Encyklopedii Filozofii*, wydanej pod red. A. Maryniarczyka przez Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu. Poza tym przekładów – z sanskrytu: *Poznanie zaprzeczające, Śāṅkara Brahmasutrabhasya 2.2.29, przekład z sanskrytu*, w: *Filozofia Wschodu – teksty*, red. M. Kudelska, Kraków 2002, s. 161-162; *Tysiąc pouczeń, Śāṅkara Upadeśasahasri, Gadyabandha 2, przekład z sanskrytu*, w: *Filozofia Wschodu – teksty*, red. M. Kudelska, Kraków 2002, s. 163-177; *Jedność nie jest przenośnią, Mandana Miśra Brahmasiddhi, Brahmakanda 6-8, przekład z sanskrytu*, w: *Filozofia Wschodu – teksty*, red. M. Kudelska, Kraków 2002, s. 185-189; *Nieorzeczalność bytu świata i umiejscowienie niewiedzy, Mandana Miśra Brahmasiddhi, Brahmakanda 8-10, przekład z sanskrytu, Filozofia Wschodu – teksty*, red. M. Kudelska, Kraków 2002, s. 190-192; – z języka angielskiego: Henry Chadwick, *Historia rozłamu Kościoła Wschodniego i Zachodniego. Od czasów apostołskich do Soboru florenckiego*, tłum. P. Sajdek, Kraków 2009; D.H. Frank, O. Leaman (red.), *Historia filozofii żydowskiej*, tłum. P. Sajdek, Kraków 2009; Ph.S. Johnston, *Cienie Szeolu – Śmierć i zaświaty w biblijnej tradycji żydowskiej*, tłum. P. Sajdek, Kraków 2010; M. Bloom, *Żydowski mistycyzm a magia*, tłum. P. Sajdek, Kraków 2011.

Msza św. żałobna została odprawiona 26 listopada 2021 r. w kościele św. Michała Archanioła w Pawlikowicach, po czym nastąpiło odprowadzenie ciała do grobu na tamtejszym cmentarzu.

*Na podstawie materiałów internetowych**
opracował Stanisław Sarek

* https://www.kul.pl/zmarl-profesor-pawel-sajdek,art_96997.html; https://pl.wikipedia.org/wiki/Pawe%C5%82_Sajdek.

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL
(2021)**

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL ZA OKRES OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 2021

Rok sprawozdawczy 2021 był 87. rokiem działalności Towarzystwa Naukowego KUL.

I. WŁADZE

W okresie sprawozdawczym Towarzystwem Naukowym KUL kierował Zarząd w składzie:

prezes: członek czynny – ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann; wiceprezes: członek czynny – ks. prof. dr hab. Józef Krukowski; sekretarz generalny: członek korespondent – dr hab. Ewa M. Ziólek; skarbnik: członek czynny – ks. prof. dr hab. Czesław Krakowiak; referent ds. wydawniczych: członek czynny – prof. dr hab. Stanisław Kiczuk; członek Zarządu: członek korespondent – prof. dr hab. Piotr Kulicki; członek Zarządu: członek korespondent – dr hab. Magdalena Charzyńska-Wójcik, prof. KUL.

W skład Zarządu wchodził także przewodniczący siedmiu Wydziałów: Teologii: członek korespondent – ks. dr hab. Kazimierz Pek, prof. KUL; Filozoficznego: członek korespondent – dr hab. Zbigniew Wróblewski, prof. KUL; Historyczno-Filologicznego: członek czynny – prof. dr hab. Urszula Paprocka-Piotrowska; Nauk Społecznych: członek czynny – prof. dr hab. Marian Surdacki; Nauk Prawnych: członek czynny – ks. prof. dr hab. Józef Krukowski; Matematyczno-Przyrodniczego: członek korespondent – prof. dr hab. Ryszard Szyszka; Wydziału Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL: członek czynny – ks. prof. dr hab. Tadeusz Guz.

W skład Komisji Rewizyjnej wchodził:

cłonek czynny – ks. prof. dr hab. Piotr Moskal; członek czynny – prof. dr hab. Jerzy Flaga; członek czynny – prof. dr hab. Jadwiga Kuczyńska.

Z powodu sytuacji pandemicznej i narzuconych ograniczeń Zarząd odbył stacjonarnie dwa posiedzenia: 23 VI 2021 r. i 24 XI 2021 r. Wszelkie sprawy związane z działalnością Towarzystwa Prezes TN KUL konsultował z członkami Zarządu drogą mailową lub telefoniczną.

Walne Zebranie Towarzystwa Naukowego KUL odbyło się 28 VI 2021 r.

II. CZŁONKOWIE

Liczba członków Towarzystwa Naukowego KUL na dzień 31 XII 2021 r. wynosiła 709, w tym: członków honorowych – 7, czynnych – 123, korespondentów – 235, współpracowników – 344.

Awansowano 1 członka korespondenta na członka czynnego Wydziału Historyczno-Filologicznego:

1. Prof. dr hab. Grażynę Halkiewicz-Sojak

Awansowano 2 członków współpracowników na członków korespondentów

z Wydziału Historyczno-Filologicznego:

1. Prof. dra hab. Tadeusza Lewaszkiewicza
2. Dra hab. Tomasza Lisowskiego, prof. UAM

W okresie sprawozdawczym zmarło 5 członków Towarzystwa: ks. prof. dr hab. Jerzy Misiurek – członek czynny Wydziału Teologii, ks. prof. dr hab. Zdzisław Chlewiński – członek czynny Wydziału Nauk Społecznych, dr Tadeusz Malec – członek współpracownik Wydziału Historyczno-Filologicznego, dr hab. Rafał Biskup – członek korespondent Wydziału Nauk Prawnych, dr hab. Paweł Sajdek – członek korespondent Wydziału Filozoficznego.

Proszę o uczczenie Ich pamięci powstaniem i chwilą skupienia!

III. DZIAŁALNOŚĆ WYDZIAŁÓW I KOMISJI

1. Wydział Teologii

Przewodniczącym Wydziału był ks. dr hab. Kazimierz Pek MIC, prof. KUL, wiceprzewodniczącym – ks. dr hab. Andrzej Kiciński, prof. KUL, sekretarzem –

dr hab. Michał Wyrostkiewicz. W dniu 31 XII 2021 r. Wydział liczył 153 członków, w tym czynnych 22, korespondentów 43, współpracowników 88. W okresie sprawozdawczym Wydział zorganizował konferencję: „Oto Ojciec Twój i ja... Znaczenie józefologii dla mariologii” oraz odbył w formie online 3 posiedzenia administracyjne.

Wydział opublikował 9 książek i 11 zeszytów „Roczników Teologicznych”.

2. Wydział Filozoficzny

Przewodniczącym Wydziału był dr hab. Zbigniew Wróblewski, prof. KUL, wiceprzewodniczącym – dr Stanisław Majdański, sekretarzem – ks. dr hab. Dariusz Dąbek. W dniu 31 XII 2021 r. Wydział liczył 113 członków, w tym honorowych 3, czynnych 31, korespondentów 39 współpracowników 40. W okresie sprawozdawczym Wydział odbył 5 posiedzeń naukowych oraz 2 zebrania administracyjne.

W ramach Wydziału Filozoficznego działały cztery komisje: Komisja Filozofii Przyrody pod przewodnictwem dra hab. Józefa Zona, prof. KUL, Komisja Badań nad Religią pod przewodnictwem s. prof. dr hab. Zofii Zdybickiej, Komisja Kulturoznawstwa pod przewodnictwem ks. prof. dra hab. Piotra Moskala i Komisja Naukoznawstwa pod przewodnictwem prof. dra hab. Pawła Kawalca. W okresie sprawozdawczym opublikowano 3 książki, 4 numery „Roczników Filozoficznych” i 5 numerów „Roczników Kulturoznawczych”.

3. Wydział Historyczno-Filologiczny

Przewodniczącym Wydziału była prof. dr hab. Urszula Paprocka-Piotrowska, wiceprzewodniczącą dr hab. Jolanta Klimek-Grądzka, prof. KUL, sekretarzem dr Dagmara Nowacka. W dniu 31 XII 2021 r. Wydział liczył 187 członków, w tym honorowych 4, czynnych 29, korespondentów 62, współpracowników 92.

W ramach Wydziału Historyczno-Filologicznego działała Komisja Historyczna pod przewodnictwem prof. dra hab. Eugeniusza Niebelskiego. Komisja wydaje czasopismo „Teka Komisji Historycznej”; Komisja Badań nad Antykiem Chrześcijańskim, przewodniczący – ks. prof. dr hab. Mariusz Szram; wiceprzewodniczący – dr hab. Ewa Osek; sekretarz – dr Anna Głowa. Opublikowano 8 książek, 16 zeszytów „Roczników Humanistycznych”, 2 tomy „Studiów Norwidianów”, 1 tom „Studiów Polonijnych” oraz 1 tom „Teki Komisji Historycznej”.

4. Wydział Nauk Społecznych

Przewodniczącym Wydziału był prof. dr hab. Marian Surdacki, wiceprzewodniczącym – dr hab. Wiesław Partyka, sekretarzem – dr Helena Błazińska. W dniu 31 XII 2021 r. Wydział liczył 134 członków, w tym czynnych 13, korespondentów 37, współpracowników 84.

W ramach Wydziału Nauk Społecznych istnieją: Komisja Pedagogiczna pod przewodnictwem dr hab. Aliny Rynio i Komisja Psychologiczna pod przewodnictwem dr hab. Małgorzaty Tatali, prof. KUL. W okresie sprawozdawczym Wydział opublikował 5 książek oraz 4 numery „Annals of Psychology”, 4 numery „Roczników Pedagogicznych”, 7 numerów „Roczników Nauk Społecznych”, 1 numer „Przeglądu Psychologicznego”, 1 numer czasopisma „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration” (wspólnie z Uniwersytetem Jagiellońskim).

5. Wydział Nauk Prawnych

Przewodniczącym Wydziału był ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, wiceprzewodniczącym – abp prof. dr hab. Andrzej Dzięga, sekretarzem – ks. prof. dr hab. Mirosław Sitarz. W dniu 31 XII 2021 r. Wydział liczył 109 członków, w tym czynnych 25, korespondentów 49, współpracowników 35. W okresie sprawozdawczym Wydział odbył 1 posiedzenie naukowo-administracyjne. Wydział współorganizował Międzynarodową Konferencję Naukową „Bezpieczeństwo prawne państwa i podatnika a sprawiedliwy system podatkowy w procesie integracji europejskiej: Polska – Słowacja – Ukraina – Niemcy” oraz krajową Konferencję Naukową, pt. „Aktualne problemy relacji państwo-Kościół oraz prawa małżeńskiego i rodzinnego”.

Opublikowano 4 książki, 7 numerów „Roczników Nauk Prawnych”, 3 numery czasopisma „Kościół i Prawo”.

6. Wydział Matematyczno-Przyrodniczy

Przewodniczącym Wydziału był prof. dr hab. Ryszard Szyszka, wiceprzewodniczącym – dr hab. Henryk Piersa, prof. KUL, sekretarzem – dr Agnieszka Ścibor. W dniu 31 XII 2021 r. Wydział liczył 6 członków, w tym czynnych 2, korespondentów 3, współpracowników. W okresie sprawozdawczym Wydział opublikował 1 książkę.

7. Wydział Zamiejscowy Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL

Przewodniczącym Wydziału był ks. prof. dr hab. Tadeusz Guz. W dniu 31 XII 2021 r. Wydział liczył 7 członków, w tym czynny 1, korespondentów 2, współpracowników 4.

IV. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA TOWARZYSTWA

1) Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL współorganizował **2 konferencje naukowe:**

– **V Międzynarodową Konferencją Naukową „Bezpieczeństwo prawne w sferze wolności sumienia i religii w państwach demokratycznych w procesie integracji europejskiej: Polska – Słowacja – Ukraina – Niemcy” pod honorowym patronatem Ministerstwa Sprawiedliwości**, zorganizowaną wspólnie z Komisją Prawniczą Polskiej Akademii Nauk, Wydziałem Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Wydziałem Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, Wydziałem Prawa Uniwersytetu Trnavskiego w Trnawie, Wydziałem Prawa Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych we Lwowie, Fundacją Polskiej Akademii Nauk, Stowarzyszeniem Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Konferencja odbyła się w dniach **17-18 września 2021 r.** w Lublinie (KUL) w formie hybrydowej. Referaty wygłosili: Prof. Dariusz Dudek (KUL), Stabilizacyjna funkcja konstytucyjnej ochrony wolności sumienia i religii w wymiarze indywidualnym (art. 53 Konstytucji RP); Dr h. c. prof. doc. JUDr. Marek Śmid, PhD (UT w Trnawie), Stability function of bilateral agreements concluded between the State and churches and religious communities in Slovakia in the field of guaranteeing freedom of religion and freedom of conscience; Ks. prof. Paweł Kaleta (KUL), Finansowanie potrzeb kościelnych w warunkach pandemii; Mec. Jan Hambura (Berlin), Stabilizacyjna funkcja konstytucyjnych zasad relacji państwo–Kościół w RFN; Ks. prof. Józef Krukowski (PAN Lublin), Stabilizacyjna funkcja konstytucyjnych zasad relacji państwo–Kościół w Polsce w III Rzeczypospolitej; Prof. Paweł Sobczyk (UO), Stabilizacyjna funkcja konkordatu w procesie transformacji ustrojowych wiodących od totalitaryzmu komunistycznego do demokracji w Polsce; Ks. prof. Mirosław Sitarz (KUL), Skuteczność kościelnych aktów prawnych w porządku państwowym w Polsce z punktu widzenia bezpieczeństwa prawnego; Ks. prof. Piotr Stanisław (KUL), Ograniczenia praktyk religijnych ze względu na epidemię; Ks. prof. Krzysztof Warchałowski (UKSW), Wzajemne przekazywanie i korzystanie z akt procesowych przez sądownictwo

kościelne i państwowe w Polsce; Dr Małgorzata Makarska (Ministerstwo Sprawiedliwości), Odpowiedzialność za przestępstwa przeciwko sumieniu i religii w aspekcie *de lege lata*; Dr Paweł Zwolak (Ministerstwo Sprawiedliwości), Odpowiedzialność za przestępstwa przeciwko religii w prawie polskim w aspekcie *de lege ferenda*; Prof. Olga Balynska, Prof. Ivan Krasnytskyi, (PUSW), Karno-prawna ochrona wolności religijnej na Ukrainie: status i zgodność ze standardami międzynarodowymi; Prof. Ewa Kruk (UMCS), Prawnokarne instrumenty przeciwdziałania ze względu na wyznanie; Prof. Anna Tunia (KUL), Prawnokarna ochrona miejsc kultu religijnego wobec nowych zjawisk społecznych; Prof. Aneta Michalska-Warias (UMCS), Wolność sumienia i wyznania a wybrane przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu; Dr Aneta Abramowicz (KUL), Wolność religijna a bezpieczeństwo w Europie – wytyczne OBWE z 2019 r.; Dr Michaela Moravčíková (UT w Trnawie), The Right to Exercise Conscientious Objection – an Open International Legal Commitment of the Slovak Republic; ThDr Martin Sabo, PhD. (UT w Trnawie), Religious freedom at the time of pandemics; Dr Marek Woźnicki (UMCS), Wybrane zagadnienia dotyczące relacji między państwem a Kościołem w Konstytucji RP; Prof. Alona Dutko (PUSW), Konstytucyjne gwarancje wolności sumienia na Ukrainie; Dr Michał Zawisłak (KUL), Wolność wyrażania opinii publicznej. Uwagi na kanwie orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 17 lipca 2018 roku w sprawie Maria Alekhina vs Rosja; Ks. prof. Piotr Steczkowski (UR), Odpowiedzialność cywilnoprawna kościelnych osób prawnych za czyny przestępcze osób duchownych; Prof. Jadwiga Potrzeszcz (KUL), Klauzula sumienia osób świadczących usługi z perspektywy bezpieczeństwa prawnego; Dr Dawid Kostecki (Zakład Analiz Społecznych i Ekonomicznych Fundacji PAN), Ochrona zdrowia jako zadanie państwa a obowiązek zapewnienia wolności sumienia i wyznania w dobie pandemii.

– **Krajową Konferencję Naukową, pt. „Aktualne problemy relacji państwo-Kościół oraz prawa małżeńskiego i rodzinnego”**, zorganizowaną wspólnie ze Stowarzyszeniem Kanonistów Polskich, Sądem Biskupim Diecezji Sandomierskiej oraz Katedrą Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL, która odbyła się w dniach **8-10 września 2021 r.** w Wyższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu w formie hybrydowej. Referaty wygłosili: Ks. prof. dr hab. Mirosław Sitarz, Prawo wiernych do sakramentów świętych w prawie kanonicznym i polskim; Ks. prof. dr hab. Józef Krzywda (UPJPII), Waga zbieżności istotnych norm prawa małżeńskiego w KPK z normami Prawa rodzinnego i opiekuńczego i zachodzącymi między nimi różnicami; Dr Agnieszka Romanko (KUL), Komisja pojednawcza w postępowaniu administracyjnym w prawie

kanonicznym i polskim; Ks. prof. dr hab. Lucjan Świto (UWM), Tajemnica duszpasterska; Ks. dr Michał Grochowina (WSD Sandomierz), Obowiązek denuncjacji w aktualnych przepisach Kościoła łacińskiego; Ks. dr Krzysztof Cisek (Kongregacja Doktryny Wiary), Obowiązki ordynariusza w postępowaniach dotyczących przestępstw zarezerwowanych Kongregacji Nauki Wiary; Ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski (UKSW), Error qualitatis (kan. 1097 § 2 KPK) w orzecznictwie Roty Rzymskiej; Dr Kinga Szymańska (UKSW), Zespół stresu pourazowego. Aspekt psychologiczno-psychiatryczny; Ks. prof. dr hab. Ginter Dzierżon (UKSW), Rola biegłych w wyrokach Roty Rzymskiej w sprawach dotyczących wpływu zespołu stresu pourazowego na niezdolność do zawarcia małżeństwa; Ks. prof. dr hab. Zbigniew Janczewski (UKSW), Prawo o sakramentach wtajemniczenia chrześcijańskiego jako imperatyw budujący communio familiaris; Ks. dr hab. Andrzej Pastwa, prof. US, Relacje wiara-sakrament w matrymonialistyce doby posynodalnej. Nowa koncepcja odpowiedzi na impulsy doktrynalne; Prof. dr hab. Stanisław Leszek Stadniczeńko (Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie), Problematyka rewizji osobowego prawa rodzinnego.

2) Wydział Teologiczny **20 grudnia 2021 r.** zorganizował konferencję: „Oto Ojciec Twój i ja... Znaczenie józefologii dla mariologii”. Referaty wygłosili: dr hab. K. Mielcarek, prof. KUL, Ojcostwo św. Józefa; ks. dr hab. S. Jaśkiewicz, prof. KUL, Augustyn z Hippony o Józefie i Maryi; archim. prof. dr hab. J. Naumowicz, UKSW, Chrześcijański Wschód o Józefie i Maryi; Ks. dr hab. A. Nadbrzeżny, prof. KUL, Maryja i Józef. Świat relacji i zadań; Ks. dr Antonio Panaro, AK – Warszawa, Patris corde; Dr hab. W. Pawlak, prof. KUL, Małżeństwo Józefa i Maryi w literaturze doby potrydenckiej; Mgr A. Poudlyuk, KUL-UMCS, Ioseph – splendor personae według Pawła Kamzy; Ks. dr hab. D. Różycki-Klejnowski, prof. UO, Dylematy wokół obrazu św. Józefa.

2. Projekty badawcze realizowane pod patronatem TN KUL

Towarzystwo Naukowe KUL realizuje projekty badawcze (granty) przyznane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki w ramach zadań z zakresu Działalności Upowszechniającej Naukę, konkursu „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”, Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu; Kancelarię Prezesa Rady Ministrów oraz Narodowe Centrum Nauki w Krakowie.

a) W ramach Działalności Upowszechniającej Naukę Towarzystwo realizowało następujące granty:

1. Wydanie i zamieszczenie w Internecie monografii naukowej autorstwa Edyty Chlebowskiej *Katalog prac plastycznych Norwida*, t. VI. Termin realizacji: 1 X 2021 – 31 VIII 2022 r.
2. Wsparcie Konferencji Naukowych: Konferencja Colloquia Norwidiana XVII: Norwid w kulturze polskiej. Kierownik projektu – prof. dr hab. Piotr Chlebowksi. Termin realizacji: 1 IX 2021 – 31 XII 2021 r.

b) W ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki:

1. „Edycja krytyczna tomu I, XII, XIII, XIV, XVIII *Dzieł wszystkich C. Norwida*”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Stefan Sawicki. Termin realizacji: 26 IX 2017 – 25 IX 2022 r.
2. Rozszerzona kontynuacja serii wydawniczej Staropolski dramat religijny: „Staropolski dramat i dialog religijny”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Justyna Dąbkowska-Kujko. Termin realizacji: 9 X 2015 – 31 VII 2021 r.

c) W ramach programu „Literatura”: wydanie i zamieszczenie w Internecie publikacji autorstwa Rafała Nawrockiego „*Eques Polonus. Rycerski pomnik nagrobny w sztuce polskiej XVI wieku jako wyraz stanowego prestiżu szlachty*”. Termin realizacji: 1 II 2021 – 31 XII 2021 r.

d) w ramach Narodowego Centrum Nauki:

1. „Infirmeria Szpitala Św. Ducha w Rzymie w XVIII wieku”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Marian Surdacki. Termin realizacji: 24 I 2019 – 23 I 2023 r.
2. „Brentano, reprezentacjonizm i nowożytna problematyka intencjonalności”. Kierownik projektu – dr Piotr K. Szalek. Termin realizacji: 24 VII 2019 – 23 VII 2023 r.
3. „Struktura osobowości w języku polskim: nierestrykcyjne badanie psycholeksykalne czasowników osobowościowych”. Kierownik projektu – mgr Nasturcja Toruj. Termin realizacji: 25 VI 2020 – 24 VI 2023 r.

d) Kancelaria Prezesa Rady Ministrów przyznała środki na realizację 3 projektów:

1. „Pomoc Polakom i Polonii za granicą” na realizację zadania „Portal Parafie Polskie w USA – inwentaryzacja cyfrowa i upowszechnianie wiedzy na temat polskiego dziedzictwa kulturowego w Stanach Zjednoczonych”. Kierownik projektu – dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL. Termin realizacji: 1 II 2021 – 31 XII 2021 r.

2. „Badania potrzeb edukacyjnych stymulujących rozwój szkolnictwa polskiego za granicą”. Kierownik projektu – dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL. Termin realizacji 1 II 2021 – 31 XII 2021 r.
3. Dofinansowanie publikacji rocznika „Studia Polonijne”. Kierownik projektu – dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL. Termin realizacji: 01 III 2021 – 31 XII 2021 r.

3. Promocje, targi

Towarzystwo Naukowe KUL wspólnie z Ośrodkiem „Brama Grodzka – Teatr NN” zorganizowało panel dyskusyjny pt. „Polacy i Żydzi. Literacka komparatystyka pamięci wokół książki Sławomira Jacka Żurka pt. *Odpamiętywanie polsko-żydowskie. Szkice – studia – interpretacje*. Spotkanie odbyło się 20 X 2021 r. w Ośrodku „Brama Grodzka – Teatr NN” w Lublinie. Publikacja promowana była także podczas wykładu Profesora Sławomira Jacka Żurka 10 XII 2021 r. w Instytucie Polskim w Tel Awiwie.

Współpracowało także z Wojewódzkim Urzędem Marszałkowskim, promując województwo lubelskie w ramach organizacji wydarzenia „Ekumeniczny Lublin 2021 – ludzie i formy dialogu. Ku Jerozolimie”. Projekt realizowano w terminie 23 V 2021 – 15 XII 2021 r.

Towarzystwo Naukowe KUL brało udział w:

1. Targach Wydawców Katolickich w Warszawie 23 IX 2021 – 26 IX 2021
2. Targach Książki Historycznej w Warszawie 25 XI 2021 – 28 XI 2021
3. Targach Dobrej Książki we Wrocławiu 2 XII 2021 – 5 XII 2021

Towarzystwo Naukowe KUL, od 2019 r., promuje własne publikacje poprzez międzynarodową sieć dystrybucji, która odbywa się w ramach współpracy z międzynarodową platformą AMAZON Service Europe. Na platformie „Amazon” sprzedaż publikacji online jest prowadzona przez oddziały: angielski (156 tytułów), niemiecki (190 tytułów), francuski (182 tytuły), hiszpański (225 tytułów), włoski (211 tytułów).

Towarzystwo Naukowe KUL korzysta z usług ogólnopolskiej sieci internetowych księgarń, m.in. Bonito, Azymut, Motyle Książkowe. Książki wydane w Towarzystwie od razu pojawiają się na wielu portalach księgarskich – są pozycjonowane i łatwo dostępne w Internecie dla szerokiego grona odbiorców.

Książki dofinansowywane przez Uniwersytet są zamieszczane w wersji online w Repozytorium KUL.

4. Towarzystwo Naukowe KUL wydaje łącznie 60 woluminów czasopism.

Na podstawie umowy zawartej z Uniwersytetem, od roku 2019, Współwydawcą wydawanych od kilkudziesięciu lat przez Towarzystwo czasopism jest Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Zespoły redakcyjne działające w ramach Wydziałów Towarzystwa i Uniwersytetu przygotowały następujące czasopisma: „Roczniki Teologiczne” (z. 1-11: Homiletyka, Teologia dogmatyczna, Teologia moralna, Historia Kościoła, Teologia duchowości, Teologia pastoralna, Teologia ekumeniczna, Liturgika, Teologia fundamentalna i religio-logia, Nauki o rodzinie, Katechetyka), „Roczniki Filozoficzne” (nr 1-4), „Roczniki Humanistyczne” (z. 1-12: Literatura polska, Historia, Filologia klasyczna, Historia sztuki, Neofilologia, Językoznawstwo, Słowianoznawstwo, Lingwistyka korpusowa i translatoryka, Sinologia, Glottodydaktyka, Anglica, Muzykologia), „Roczniki Nauk Społecznych” (nr 1-4), „Roczniki Pedagogiczne” (nr 1-4), „Roczniki Nauk Prawnych” (nr 1-4), „Annals of Psychology” (nr 1-4), „Roczniki Kulturoznawcze” (nr 1-4), „Kościół i Prawo” (nr 1-2), „Studia Norwidiana” i „Studia Polonijne”.

Ponadto Towarzystwo Naukowe KUL wydaje „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II”, czasopismo „Teka Komisji Historycznej”. Jest także współwydawcą – razem z Uniwersytetem Jagiellońskim – anglojęzycznego czasopisma „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration” (Nº 1-2).

Czasopisma wydawane przez Towarzystwo Naukowe KUL, zgodnie z komunikatem Ministra Edukacji i Nauki, znajdują się w wykazie czasopism punktowanych Ministerstwa Edukacji i Nauki z oceną od 40 do 100 punktów. W okresie sprawozdawczym punktacja przedstawiała się następująco: „Roczniki Humanistyczne” – 100 pkt.; „Roczniki Filozoficzne” – 100 pkt.; „Roczniki Nauk Prawnych” – 70 pkt.; „Annals of Psychology” – 70 pkt.; „Studia Norwidiana” – 100 pkt.; „Roczniki Nauk Społecznych” – 70 pkt.; „Roczniki Pedagogiczne” – 70 pkt.; „Roczniki Kulturoznawcze” – 70 pkt.; „Roczniki Teologiczne” – 70 pkt.; „Studia Polonijne” – 70 pkt.; „Kościół i Prawo” – 70 pkt.; „Teka Komisji Historycznej” – 40 pkt.; „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration” – 100 pkt.

Od 2015 r. Towarzystwo Naukowe jest członkiem organizacji CrossRef, której celem jest promowanie, rozwój oraz wykorzystywanie nowych i innowacyjnych technologii w celu przyspieszenia i ułatwienia badań naukowych. Dzięki przynależności do CrossRef Towarzystwo Naukowe otrzymało uprawnienia do nada-

wania artykułom publikowanym w wydawanych przez siebie czasopismach numerów DOI (ang. digital object identifier, cyfrowych identyfikatorów dokumentów elektronicznych – prefiks DOI TN KUL to 18290). Czasopisma wydawane przez Towarzystwo znajdują się w bazach m.in. CEEOL (Central and Eastern European Online Library), Clarivate Analytics – Emerging Sources Citation Index (Web of Science Core Collection), EBSCO, CEJSH, Scopus, JSTOR, znajdują się na liście ERIH⁺ (ERIH PLUS, European Reference Index for the Humanities). Index Copernicus, Google Scholar, POL-index, BazHum, ProQuest, Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers, ATLA Religion Database. Poniżej szczegółowy wykaz na dzień 31 XII 2021 r.:

1. Journal for Perspectives of Economic Political and Social Integration

- DOAJ (Directory of Open Access Journals)
- Index Copernicus

2. Kościół i Prawo:

- Clarivate Analytics – Emerging Sources Citation Index (Web of Science Core Collection)
- EBSCO
- ProQuest
- DOAJ (Directory of Open Access Journals)
- Pol-Index
- ERIH PLUS
- Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers (praktycznie ERIH PLUS)
- Index Copernicus
- CEEOL (Central and Eastern European Online Library),
- CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities),
- Biblioteka Nauki CEON
- Google Scholar
- Canon Law Abstracts
- JournalTOCs
- CrossRef
- Biblioteka Cyfrowa KUL

3. Roczniki Filozoficzne:

- ARIANTA
- Biblioteka Cyfrowa KUL
- EBSCO (Philosopher's Index with Full Text database)

- European Reference Index for the Humanities and Social Sciences – ERIH Plus
- Google Scholar
- Index Copernicus Journals Masters List
- JSTOR
- PhilPapers
- Philosophy Documentation Center
- Polska Bibliografia Naukowa
- POL-index
- Scopus – Elsevier
- CEEOL (The Central and Eastern European Online Library)
- CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities)
- The Philosopher's Index
- WorldCat (OCLC)

4. Roczniki Humanistyczne:

- EBSCO
- Clarivate Analytics – Emerging Sources Citation Index (Web of Science Core Collection)
- BazHum
- CEEOL
- CEJSH
- CEON
- CrossRef
- ERIH PLUS
- POL-Index

5. Roczniki Kulturoznawcze:

- CEEOL
- CEJSH
- CEON
- ERIH PLUS
- CrossRef
- POL-Index
- Index Copernicus
- EBSCO

6. Roczniki Nauk Prawnych:

- CEEOL
- CEJSH

- CEON
- ERIH PLUS
- CrossRef
- POL-Index
- EBSCO
- Index Copernicus

7. Roczniki Nauk Społecznych:

- CEEOL
- CEJSH
- CEON
- CrossRef
- POL-Index
- ERIH PLUS
- EBSCO
- Index Copernicus

8. Roczniki Pedagogiczne:

- CEEOL
- CEJSH
- CEON
- CrossRef
- POL-Index
- Index Copernicus

9. Roczniki Psychologiczne:

- CEEOL
- CEJSH
- CEON
- CrossRef
- POL-Index
- Index Copernicus
- ERIH PLUS
- SCOPUS
- EBSCO

10. Roczniki Teologiczne:

- CEEOL
- CEJSH

- CrossRef
- ERIH PLUS
- POL-Index (?)
- Index Copernicus
- EBSCO

11. Studia Polonijne:

- ERIH PLUS
- EBSCO
- CEEOL
- CEJSH
- CEON
- BazHum
- CrossRef
- POL-Index
- Index Copernicus

12. Studia Norwidiana:

- CEEOL
- CEJSH
- CEON
- ERIH PLUS
- CrossRef
- BazHum
- POL-Index
- EBSCO
- Index Copernicus

13. Teka Komisji Historycznej:

- CEEOL
- CEJSH
- CEON
- CrossRef
- POL-Index
- Index Copernicus
- ERIH PLUS

Wszystkie czasopisma dostępne są on-line na zasadzie otwartego dostępu *Open access*. Wydawanie zarówno książek, jak i czasopism odbywa się termi-

nowo, max. po upływie 4 miesięcy od złożenia kompletu materiałów publikacja ukazuje się drukiem.

VI. NAGRODY

Towarzystwo Naukowe w roku sprawozdawczym zdobyło następujące nagrody:

1. Nagrody i wyróżnienia Stowarzyszenia Wydawców Katolickich *Feniks*:

- Nagrodę *Feniks* w kategorii „historia” za publikację *Nadzwyczajne uprawnienia Prymasa Polski Augusta kard. Hlonda w świetle dokumentów Stolicy Apostolskiej* autorstwa ks. prof. Stanisława Wilka SDB.
 - Nagrodę *Feniks* w kategorii „nauki kościelne” za pracę pt. *Tożsamość bioetyki katolickiej*, autorstwa bpa Józefa Wróbla SCJ.
 - Nagrodę *Feniks* w kategorii „tłumacz” za przekład *Odyseja, Homer, przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert Roman Chodkowski*.
 - Nagrodę *Feniks* w kategorii „duchowość” za pracę pt. *Silentium – polisemiczna wartość i sprawność. Studium teologiczno-duchowe*, autorstwa Teresy Paszkowskiej
 - Wyróżnienie *Feniks* w kategorii „historia” za publikację *Pruska policja polityczna wobec mniejszości polskiej w latach 1871-1933. Struktury i ludzie*, autorstwa Witolda Matwiejczyka.
 - Wyróżnienie *Feniks* w kategorii „Kościół wobec współczesności” za publikację:
 - 1) *Dignity in Suffering. Closeness in Dying. Love in Mourning. Interdisciplinary Study*, red. Cristopher Ciccarino, Mirosław Kalinowski, Krzysztof Konstanty Masłowski, Leon Szot, Antoni Świerczek, Dianne Traflet;
 - 2) *Seria: Prace z dziejów szkolnictwa i opieki społecznej w Polsce*, tom XXI, *Miłosierdzie czy opieka społeczna. Od Starożytności do Oświecenia*, autorstwa Mariana Surdackiego.
- ### 2. Nagrodę im. prof. Jerzego Skowronka 2021 za publikację *Pruska policja polityczna wobec mniejszości polskiej w latach 1871-1933. Struktury i ludzie* autorstwa Witolda Matwiejczyka.

3. Pierwszą nagrodę w konkursie Instytutu De Republica pt. „Rok Cypriana Norwida. Konkurs na najlepszą monografię” dla Edyty Chlebowskiej za *Cyprian Norwid. Katalog prac plastycznych*, t. I-V.

VII. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Towarzystwo opublikowało następujące pozycje książkowe (38) i czasopisma (67):

1. Ajschylos, *Tragedie, t. II: Oresteja: Agamemnon, Ofiarnice, Boginie łaskawe*, Przełożył, wstępami i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 13 ark. wyd., nakład 239 egz. (dodruk).
2. Martinus Cromerus, *Monachus, sive Colloquiorum de religione libri quatuor binis distincti dialogis*, wydali i opracowali: Agnieszka Dziuba, Wojciech Kopek, Krzysztof Mogielnicki, objętość 71 ark. wyd., nakład 300 egz.
3. Beda Czeigodny, *Natura wszechświata. Czas i jego rodzaje. Rachuba czasu*, Tłumaczenie zbiorowe z języka łacińskiego, red. Tadeusz Gacia, wstęp Henryk Wąsowicz, objaśnienia Natalia Turkiewicz, objętość 16 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).
4. Marcin Andrzej Derdziuk OFMCap, *Przemiany praktyki spowiedzi sakramentalnej w Belgii. Studium Teologicznomoralne*, objętość 19 ark. wyd., nakład 200 egz.
5. Eurypides, *Tragedie II: Elektra, Ifigenia w kraju Taurów, Ijon, Helena, Fenicjanki, Orestes, Bachantki, Ifigenia w Aulidzie, Rezos*. Przełożył, wstępami i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 32 ark. wyd., nakład 200 egz. (dodruk).
6. *Piękno umysłów. Pamięci profesora Piotra Francuza*, red. Paweł Fortuna, Marta Szewczyk, objętość 19 ark. wyd., nakład 150 egz.
7. Ks. Łukasz Golec, *Idee modernistyczne w filozofii i teologii w świetle pism Dietricha von Hildebranda*, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
8. Homer, *Odyseja*. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 26,5 ark. wyd., nakład 400 egz. (dodruk).
9. Ks. Zdzisław Janiec, *Jak godnie celebrować Mszę świętą? Zasady i nieprawidłowości*, objętość 11 ark. wyd., nakład 200 egz. (dodruk).
10. Ks. Zdzisław Janiec, *Rok liturgiczny z Chrystusem i świętymi*, objętość 23 ark. wyd., nakład 300 egz.

11. Janina Kotlińska, Maria Zuba-Ciszewska, Grzegorz Kotliński, *Spółdzielnia na rynku wybranych usług w Polsce*, objętość 12 ark. wyd., nakład 200 egz.
12. Grzegorz Kozłowski, *Problematyka podziału obciążeń w wybranych sojuszach polityczno-wojskowych USA*, objętość 10,75 ark. wyd., nakład 200 egz.
13. Józef Kożuchowski, *Filozofia spraw ludzkich w myśli Roberta Spaemanna*, objętość 19 ark. wyd., nakład 150 egz.
14. Ks. Czesław Krakowiak, *Odnowa liturgii w świetle instrukcji wykonawczych do Sacrosanctum Concilium*, objętość 15 ark. wyd., nakład 200 egz.
15. Ks. Czesław Krakowiak, *Rytuał Rzymski Pawła VI Sakramenty święte*, objętość 10 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).
16. Marcin Kromer, *Rozmowy Dworzanina z Mnichem*, wydali i opracowali: Justyna Dąbkowska-Kujko, Piotr Kociumbas, objętość 47,5 ark. wyd., nakład 400 egz.
17. Wojciech Lewandowski, *Racje i relacje. Problem uzasadnienia obowiązków moralnych w bliskich relacjach*, objętość 20 ark. wyd., nakład 200 egz.
18. Agnieszka Linca-Ćwikła, *Poczucie koherencji maturzystów a ich zachowania zdrowotne na podstawie badań w makroregionie lubelskim*, objętość 25 ark. wyd., nakład 150 egz.
19. *Ludzie dialogu i ekumenizmu*, red. Sławomir J. Żurek, objętość 12 ark. wyd., nakład 300 egz.
20. Magdalena Łuka, Rafał Pastwa, *Pedagogiczne i medioznawcze aspekty przeciwdziałania przemocy*, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
21. Rafał Stanisław Nawrocki, *Eques Polonus. Rycerski pomnik nagrobny w sztuce polskiej XVI wieku jako wyraz stanowego prestiżu szlachty*, objętość 21 ark. wyd., nakład 200 egz.
22. Waldemar Jan Pałęcki MSF, *Benedictiones reservatae et propriae w potrydenckich rytuałach na ziemiach polskich (1631-1963)*, objętość 44 ark. wyd., nakład 160 egz.
23. Kazimierz Pek, *Beata Patrum. Koncept patrystyczny w mariologii Soboru Watykańskiego II*, objętość 8 ark. wyd., nakład 200 egz.
24. Henryk Piersa, *Prace z epistemologii fizyki*, objętość 12 ark. wyd., nakład 90 egz.
25. Sofokles, *Król Edyp. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski*, objętość 7 ark. wyd., nakład 300 egz.
26. Francesco Sacchini, *De ratione libros cum profectu legendi libellus./ O owocnym sposobie czytania książek*, wydał, przełożył oraz wstępem i przypisami opatrzył Wiesław Pawlak, objętość 16 ark. wyd., nakład 200 egz.

27. Paweł Smoleń, *Finansowoprawne uwarunkowania działalności uniwersytetów publicznych w Polsce*, objętość 20 ark. wyd., nakład 200 egz.
28. Paweł Smoleń, Marzena Świstak, *Taxes in the Higher Education System in Poland. Selected Issues Concerning CIT, PIT and VAT*, objętość 8 ark. wyd., nakład 200 egz.
29. Arkadiusz M. Stasiak, *Dialektyka wartości w opisie podróży do Stambułu Macieja Strykowski*, objętość 7 ark. wyd., nakład 200 egz.
30. S. Wiktoria Renata Szczepańczyk CSCIJ, *Zgromadzenie Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus w latach 1921-1990*, objętość 49 ark. wyd., nakład 250 egz.
31. Dominik Szczygielski, *Etos małżeńsko-rodzinny w warunkach polskiego społeczeństwa konsumpcyjnego*, objętość 14,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
32. Marcin Szewczak, Iwona Szewczak, *Zrównoważony rozwój regionalny a koncepcja Weberian State 4.0*, objętość 9 ark. wyd., nakład 200 egz.
33. Ks. Tadeusz Syczewski, *Obrzędy i zwyczaje Wielkiego Tygodnia i okresu paschalnego w prawie Kościoła łacińskiego*, objętość 7 ark. wyd., nakład 200 egz.
34. Bp Jan Śrutwa, *Kościół w epoce Wędrówek Ludów*, Tom I. *Kościół w szczytowej fazie Wędrówek Ludów*, objętość 23 ark. wyd., nakład 1050 egz.
35. Stanisław Wilk SDB, *Wizytator apostolski Achilles Ratti w Lublinie w 1918 roku*, objętość 3 ark. wyd., nakład 200 egz.
36. W poszukiwaniu tego, co łączy. 25 lat partnerstwa Prawosławnej Diecezji Lubelsko-Chełmskiej i Ewangelickiego Okręgu Kościelnego Balingen/Auf der Suche nach dem, was verbindet 25 Jahre Partnerschaft zwischen der Orthodoxen Diözese Lublin-Chełm und des Evangelischen Kirchenbezirks Balingen, red. Krzysztof Leśniewski, B. Widmann, objętość 21 ark. wyd., nakład 1250 egz.
37. *W Wiedniu, Paryżu i Monachium... Artyści poza granicami w XIX i XX wieku*, red. Dorota Kudelska, objętość 26 ark. wyd., nakład 200 egz.
38. *Odpamiętywanie polsko-żydowskie. Szkice – studia – interpretacje*, red. Sławomir J. Żurek, objętość 24 ark. wyd., nakład 200 egz.
39. *Annals of Psychology*, 24 (2021), nr 1, objętość 6,5 ark. wyd., nakład 120 egz.
40. *Annals of Psychology*, 24 (2021), nr 2, objętość 7 ark. wyd., nakład 120 egz.
41. *Annals of Psychology*, 24 (2021), nr 3-4, objętość 14,5 ark. wyd., nakład 120 egz.
42. *Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration*, 27 (2021), No 1, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 30 egz.

43. *Kościół i Prawo*, 9(22) 2020, nr 2, objętość 15 ark. wyd., nakład 80 egz.
44. *Kościół i Prawo*, 10(23) 2021, nr 1, objętość 16,5 ark. wyd., nakład 80 egz.
45. *Kościół i Prawo*, 10(23) 2021, nr 2, objętość 15 ark. wyd., nakład 80 egz.
46. *Przegląd Psychologiczny*, 63 (2020), nr 4, objętość 8 ark. wyd., nakład 130 egz.
47. *Roczniki Filozoficzne*, 69 (2021), nr 1, objętość 9,25 ark. wyd., nakład 180 egz.
48. *Roczniki Filozoficzne*, 69 (2021), nr 2, objętość 24,75 ark. wyd., nakład 180 egz.
49. *Roczniki Filozoficzne*, 69 (2021), nr 3, objętość 20 ark. wyd., nakład 180 egz.
50. *Roczniki Filozoficzne*, 69 (2021), nr 4, objętość 34,75 ark. wyd., nakład 180 egz.
51. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 1: Literatura polska, objętość 11 ark. wyd., nakład 160 egz.
52. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 2: Historia, objętość 18,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
53. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 3: Filologia klasyczna, objętość 10,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
54. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 4: Historia sztuki, objętość 33 ark. wyd., nakład 160 egz.
55. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 5: Neofilologia, objętość 16,75 ark. wyd., nakład 150 egz.
56. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 6: Językoznawstwo, objętość 14,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
57. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 7: Słowianoznawstwo, objętość 19,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
58. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 8: Lingwistyka korpusowa i translatoryka, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
59. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 9: Sinologia, objętość 13,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
60. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 10: Glottodydaktyka, objętość 14,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
61. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 11: Anglica, objętość 7,75 ark. wyd., nakład 150 egz.
62. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 12: Muzykologia, objętość 16,5 ark. wyd., nakład 150 egz.

63. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 4: Historia sztuki – zeszyt specjalny, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
64. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 5: Neofilologia – zeszyt specjalny, objętość 13,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
65. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 6: Językoznawstwo – zeszyt specjalny, objętość 14 ark. wyd., nakład 150 egz.
66. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 11: Anglica – zeszyt specjalny, objętość 11 ark. wyd., nakład 110 egz.
67. *Roczniki Kulturoznawcze*, 11 (2020), nr 4, objętość 11,25 ark. wyd., nakład 50 egz.
68. *Roczniki Kulturoznawcze*, 12 (2021), nr 1, objętość 9,75 ark. wyd., nakład 80 egz.
69. *Roczniki Kulturoznawcze*, 12 (2021), nr 2, objętość 10 ark. wyd., nakład 50 egz.
70. *Roczniki Kulturoznawcze*, 12 (2021), nr 3, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 50 egz.
71. *Roczniki Kulturoznawcze*, 12 (2021), nr 4, objętość 7 ark. wyd., nakład 50 egz.
72. *Roczniki Nauk Prawnych*, 30(2020), nr 2, objętość 14,75 ark. wyd., nakład 150 egz.
73. *Roczniki Nauk Prawnych*, 30(2020), nr 3, objętość 15,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
74. *Roczniki Nauk Prawnych*, 30(2020), nr 4, objętość 16 ark. wyd., nakład 150 egz.
75. *Roczniki Nauk Prawnych*, 31(2021), nr 1, objętość 13,5 ark. wyd., nakład 140 egz.
76. *Roczniki Nauk Prawnych*, 31(2021), nr 2, objętość 14,5 ark. wyd., nakład 140 egz.
77. *Roczniki Nauk Prawnych*, 31(2021), nr 3, objętość 12 ark. wyd., nakład 140 egz.
78. *Roczniki Nauk Prawnych*, 31(2021), nr 4, objętość 14 ark. wyd., nakład 140 egz.
79. *Roczniki Nauk Społecznych*, 12(48) (2020), nr 2, objętość 5,5 ark. wyd., nakład 130 egz.
80. *Roczniki Nauk Społecznych*, 12(48) (2020), nr 3, objętość 7 ark. wyd., nakład 120 egz.
81. *Roczniki Nauk Społecznych*, 12(48) (2020), nr 4, objętość 6,25 ark. wyd., nakład 120 egz.

82. *Roczniki Nauk Społecznych*, 13(49) (2021), nr 1, objętość 12,5 ark. wyd., nakład 100 egz.
83. *Roczniki Nauk Społecznych*, 13(49) (2021), nr 2, objętość 10 ark. wyd., nakład 100 egz.
84. *Roczniki Nauk Społecznych*, 13(49) (2021), nr 3, objętość 21 ark. wyd., nakład 100 egz.
85. *Roczniki Nauk Społecznych*, 13(49) (2021), nr 4, objętość 11,25 ark. wyd., nakład 100 egz.
86. *Roczniki Pedagogiczne*, 13(49) 2021, nr 1, objętość 10,25 ark. wyd., nakład 120 egz.
87. *Roczniki Pedagogiczne*, 13(49) 2021 nr 2, objętość 10 ark. wyd., nakład 120 egz.
88. *Roczniki Pedagogiczne*, 13(49) 2021, nr 3, objętość 10,75 ark. wyd., nakład 120 egz.
89. *Roczniki Pedagogiczne*, 13(49) 2021, nr 4, objętość 11,75 ark. wyd., nakład 120 egz.
90. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 1: Praca socjalna, objętość 8 ark. wyd., nakład 160 egz.
91. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 2: Teologia dogmatyczna, objętość 11 ark. wyd., nakład 150 egz.
92. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 3: Teologia moralna, objętość 11 ark. wyd., nakład 160 egz.
93. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 4: Historia Kościoła, objętość 11,75 ark. wyd., nakład 150 egz.
94. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 5: Teologia duchowości, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
95. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 6: Teologia pastoralna, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
96. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 7: Teologia ekumeniczna, objętość 10,75 ark. wyd., nakład 150 egz.
97. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 8: Liturgika, objętość 9 ark. wyd., nakład 150 egz.
98. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 9: Teologia fundamentalna i religiologia, objętość 10,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
99. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 10: Nauki o rodzinie, objętość 15,25 ark. wyd., nakład 150 egz.

100. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 11: Katechetyka, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
101. *Studia Norwidiana*, 39 (2021), objętość 25 ark. wyd., nakład 130 egz.
102. *Studia Norwidiana*, 39 (2021) – zeszyt specjalny, objętość 17 ark. wyd., nakład 130 egz.
103. *Studia Polonijne*, 42 (2021), objętość 34 ark. wyd., nakład 200 egz.
104. *Teka Komisji Historycznej*, 3/18 (2021), objętość 13 ark. wyd., nakład 50 egz.
105. *Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II*, 49(69) 2020, objętość 5 ark. wyd., nakład 200 egz.

W roku sprawozdawczym Towarzystwo Naukowe KUL opublikowało 105 pozycji wydawniczych o łącznej objętości 1 613,25 ark. wyd. i nakładzie 18 619 egz., w tym 38 książek o objętości 740,75 ark. wyd. i nakładzie 9 839 egz. oraz 67 woluminów publikacji ciągłych o objętości 872,5 ark. wyd. i nakładzie 8 780 egz. Ich autorami byli przedstawiciele wielu znaczących środowisk naukowych krajowych i zagranicznych. Łącznie w czasopismach opublikowano 749 artykułów, w tym pracownicy naukowci KUL opublikowali 245 artykułów.

VIII. PRACOWNICY TN KUL

Towarzystwo Naukowe KUL dnia 31 XII 2021 r. zatrudniało 13 pracowników w ramach 13 etatów, w tym 1 etat dyrektor adm., 1 etat sekretariat, 2 etaty księgowość, 6 etatów redakcja, 3 etaty dział marketingu i kolportażu (w tym marketing internetowy, zaopatrzenie i transport oraz magazyn książek).

Lublin, 5 V 2022 r.

Dr hab. Ewa M. Ziółek
Sekretarz Generalny TN KUL

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL

S u m m a r i u m
50 (70) – 2021

POSIEDZENIA WYDZIAŁÓW I KOMISJI

WYDZIAŁ FILOZOFICZNY

3 III 2021 r.

Ks. dr hab. Marek Słomka wygłosił referat pt. *Filozofia i teizm J. Życińskiego*.

26 III 2021r.

Dyskusja panelowa pt. *Aktualność (neo)tomizmu lowańskiego*. Zagajenie do dyskusji przygotował prof. dr hab. Zenon Roskal; w dyskusji uczestniczyli: prof. dr hab. Anna Lemańska, prof. dr hab. Jacek Wojtysiak, dr hab. Piotr Duchliński, prof. Ignatianum.

20 V 2021 r.

Ks. dr hab. Wojciech Grygiel, prof. UPJPII, wygłosił referat pt. *Alberta Einsteina droga do rzeczywistości – filozoficzna interpretacja symetrii w ogólnej teorii względności*.

23 VI 2021 r.

Prof. dr hab. Zenon Roskal wygłosił referat pt. *Geneza i zarys filozofii przyrody Feliksa Młynarskiego (1884-1972)*.

16 XII 2021 r.

Dr Tomasz Górka wygłosił referat pt. *Małżeństwo i rodzina w optyce Karola Wojtyły – Jana Pawła II*.

WYDZIAŁ NAUK PRAWNYCH

17-18 IX 2021 r.

Współorganizował **V Międzynarodową Konferencję Naukową pt. „Bezpieczeństwo prawne w sferze wolności sumienia i religii w państwach demokratycznych w procesie integracji europejskiej: Polska – Słowacja – Ukraina – Niemcy” pod honorowym patronatem Ministerstwa Sprawiedliwości**, wspólnie z Komisją Prawniczą Polskiej Akademii Nauk, Wydziałem Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Wydziałem Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, Wydziałem Prawa Uniwersytetu Trnavskiego w Trnawie, Wydziałem Prawa Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych we Lwowie, Fundacją Polskiej Akademii Nauk, Stowarzyszeniem Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Konferencja odbyła się w dniach **17-18 września 2021 r.** w Lublinie (KUL) w formie hybrydowej. Referaty wygłosili: Prof. Dariusz Dudek (KUL), Stabilizacyjna funkcja konstytucyjnej ochrony wolności sumienia i religii w wymiarze indywidualnym (art. 53 Konstytucji RP); Dr h. c. prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD (UT w Trnawie), Stability function of bilateral agreements concluded between the State and churches and religious communities in Slovakia in the field of guaranteeing freedom of religion and freedom of conscience; Ks. prof. Paweł Kaleta (KUL), Finansowanie potrzeb kościelnych w warunkach pandemii; Mec. Jan Hambura (Berlin), Stabilizacyjna funkcja konstytucyjnych zasad relacji państwo–Kościół w RFN; Ks. prof. Józef Krukowski (PAN Lublin), Stabilizacyjna funkcja konstytucyjnych zasad relacji państwo–Kościół w Polsce w III Rzeczypospolitej; Prof. Paweł Sobczyk (UO), Stabilizacyjna funkcja konkordatu w procesie transformacji ustrojowych wiodących od totalitaryzmu komunistycznego do demokracji w Polsce; Ks. prof. Mirosław Sitarz (KUL), Skuteczność kościelnych aktów prawnych w porządku państwowym w Polsce z punktu widzenia bezpieczeństwa prawnego; Ks. prof. Piotr Stanisław (KUL), Ograniczenia praktyk religijnych ze względu na epidemię; Ks. prof. Krzysztof Warchałowski (UKSW), Wzajemne przekazywanie i korzystanie z akt procesowych przez sądownictwo kościelne i państwowe w Polsce; Dr Małgorzata Makarska (Ministerstwo Sprawiedliwości), Odpowiedzialność za przestępstwa przeciwko sumieniu i religii w aspekcie *de lege lata*; Dr Paweł Zwolak (Ministerstwo Sprawiedliwości), Odpowiedzialność za przestępstwa przeciwko religii w prawie polskim w aspekcie *de lege ferenda*; Prof. Olga Balynska, Prof. Ivan Krasnytskyi, (PUSW), Karno-prawna ochrona wolności religijnej na Ukrainie: status i zgodność ze standardami międzynarodowymi; Prof. Ewa Kruk (UMCS), Prawnokarne instrumenty

przeciwdziałania ze względu na wyznanie; Prof. Anna Tunia (KUL), Prawno-karna ochrona miejsc kultu religijnego wobec nowych zjawisk społecznych; Prof. Aneta Michalska-Warias (UMCS), Wolność sumienia i wyznania a wybrane przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu; Dr Aneta Abramowicz (KUL), Wolność religijna a bezpieczeństwo w Europie – wytyczne OBWE z 2019 r.; Dr Michaela Moravčíková (UT w Trnawie), The Right to Exercise Conscientious Objection – an Open International Legal Commitment of the Slovak Republic; ThDr Martin Sabo, PhD. (UT w Trnawie), Religious freedom at the time of pandemics; Dr Marek Woźnicki (UMCS), Wybrane zagadnienia dotyczące relacji między państwem a Kościołem w Konstytucji RP; Prof. Alona Dutko (PUSW), Konstytucyjne gwarancje wolności sumienia na Ukrainie; Dr Michał Zawislak (KUL), Wolność wyrażania opinii publicznej. Uwagi na kanwie orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 17 lipca 2018 roku w sprawie Maria Alekhina vs Rosja; Ks. prof. Piotr Steczkowski (UR), Odpowiedzialność cywilnoprawna kościelnych osób prawnych za czyny przestępcze osób duchownych; Prof. Jadwiga Potrzeszcz (KUL), Klauzula sumienia osób świadczących usługi z perspektywy bezpieczeństwa prawnego; Dr Dawid Kostecki (Zakład Analiz Społecznych i Ekonomicznych Fundacji PAN), Ochrona zdrowia jako zadanie państwa a obowiązek zapewnienia wolności sumienia i wyznania w dobie pandemii.

8-9 IX 2021 r.

Współorganizował **Krajowa Konferencja Naukowa pt. „Aktualne problemy relacji państwo–Kościół oraz prawa małżeńskiego i rodzinnego”**, wspólnie ze Stowarzyszeniem Kanonistów Polskich, Sądem Biskupim Diecezji Sandomierskiej oraz Katedrą Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL, która odbyła się w dniach 8-10 września 2021 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu w formie hybrydowej. Referaty wygłosili: Ks. prof. dr hab. Mirosław Sitarz, Prawo wiernych do sakramentów świętych w prawie kanonicznym i polskim; Ks. prof. dr hab. Józef Krzywda (UPJPII), Waga zbieżności istotnych norm prawa małżeńskiego w KPK z normami Prawa rodzinnego i opiekuńczego i zachodzącymi między nimi różnicami; Dr Agnieszka Romanko (KUL), Komisja pojednawcza w postępowaniu administracyjnym w prawie kanonicznym i polskim; Ks. prof. dr hab. Lucjan Świto (UWM), Tajemnica duszpasterska; Ks. dr Michał Grochowina (WSD Sandomierz), Obowiązek denuncjacji w aktualnych przepisach Kościoła łacińskiego; Ks. dr Krzysztof Cisek (Kongregacja Doktryny Wiary), Obowiązki ordynariusza w postępo-

waniach dotyczących przestępstw zarezerwowanych Kongregacji Nauki Wiary; Ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski (UKSW), Error qualitatis (kan. 1097 § 2 KPK) w orzecznictwie Roty Rzymskiej; Dr Kinga Szymańska (UKSW), Zespół stresu pourazowego. Aspekt psychologiczno-psychiatryczny; Ks. prof. dr hab. Ginter Dzierżon (UKSW), Rola biegłych w wyrokach Roty Rzymskiej w sprawach dotyczących wpływu zespołu stresu pourazowego na niezdolność do zawarcia małżeństwa; Ks. prof. dr hab. Zbigniew Janczewski (UKSW), Prawo o sakramentach wtajemniczenia chrześcijańskiego jako imperatyw budujący communio familiaris; Ks. dr hab. Andrzej Pastwa, prof. US, Relacje wiara-sakrament w matrymonialistyce doby posynodalnej. Nowa koncepcja odpowiedzi na impulsy doktrynalne; Prof. dr hab. Stanisław Leszek Stadniczeńko (Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie), Problematyka rewizji osobowego prawa rodzinnego.

WYDZIAŁ TEOLOGICZNY

20 XII 2021 r.

Zorganizował konferencję **pt. „Oto Ojciec Twój i ja... Znaczenie józefologii dla mariologii”**. Referaty wygłosili: dr hab. K. Mielcarek, prof. KUL, Ojcostwo św. Józefa; ks. dr hab. S. Jaśkiewicz, prof. KUL, Augustyn z Hippony o Józefie i Maryi; archim. prof. dr hab. J. Naumowicz, UKSW, Chrześcijański Wschód o Józefie i Maryi; Ks. dr hab. A. Nadbrzeżny, prof. KUL, Maryja i Józef. Świat relacji i zadań; Ks. dr Antonio Panaro, AK – Warszawa, Patris corde; Dr hab. W. Pawlak, prof. KUL, Małżeństwo Józefa i Maryi w literaturze doby potrydenckiej; Mgr A. Poudlyuk, KUL-UMCS, Ioseph – splendor personae według Pawła Kamzy; Ks. dr hab. D. Różycki-Klejnowski, prof. UO, Dylematy wokół obrazu św. Józefa.

KONFERENCJE NAUKOWE

Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL współorganizował 2 konferencje naukowe:

– **V Międzynarodową Konferencją Naukową „Bezpieczeństwo prawne w sferze wolności sumienia i religii w państwach demokratycznych w procesie integracji europejskiej: Polska – Słowacja – Ukraina – Niemcy” pod honorowym patronatem Ministerstwa Sprawiedliwości**, zorganizowaną wspólnie z Komisją Prawniczą Polskiej Akademii Nauk, Wydziałem Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Wydziałem Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, Wydziałem Prawa Uniwersytetu Trnawskiego w Trnawie, Wydziałem Prawa Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych we Lwowie, Fundacją Polskiej Akademii Nauk, Stowarzyszeniem Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Konferencja odbyła się w dniach **17-18 września 2021 r.** w Lublinie (KUL) w formie hybrydowej. Referaty wygłosili: Prof. Dariusz Dudek (KUL), Stabilizacyjna funkcja konstytucyjnej ochrony wolności sumienia i religii w wymiarze indywidualnym (art. 53 Konstytucji RP); Dr h. c. prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD (UT w Trnawie), Stability function of bilateral agreements concluded between the State and churches and religious communities in Slovakia in the field of guaranteeing freedom of religion and freedom of conscience; Ks. prof. Paweł Kaleta (KUL), Finansowanie potrzeb kościelnych w warunkach pandemii; Mec. Jan Hambura (Berlin), Stabilizacyjna funkcja konstytucyjnych zasad relacji państwo–Kościół w RFN; Ks. prof. Józef Krukowski (PAN Lublin), Stabilizacyjna funkcja konstytucyjnych zasad relacji państwo–Kościół w Polsce w III Rzeczypospolitej; Prof. Paweł Sobczyk (UO), Stabilizacyjna funkcja konkordatu w procesie transformacji ustrojowych wiodących od totalitaryzmu komunistycznego do demokracji w Polsce; Ks. prof. Mirosław Sitarz (KUL), Skuteczność kościelnych aktów prawnych w porządku państwowym w Polsce z punktu widzenia bezpieczeństwa prawnego; Ks. prof. Piotr Stanisław (KUL), Ograniczenia praktyk religijnych ze względu na epidemię; Ks. prof. Krzysztof Warchałowski (UKSW), Wzajemne przekazywanie i korzystanie z akt procesowych przez sądownictwo kościelne i państwowe w Polsce; Dr Małgorzata Makarska (Ministerstwo Sprawiedliwości), Odpowiedzialność za przestępstwa przeciwko sumieniu i religii

w aspekcie *de lege lata*; Dr Paweł Zwolak (Ministerstwo Sprawiedliwości), Odpowiedzialność za przestępstwa przeciwko religii w prawie polskim w aspekcie *de lege ferenda*; Prof. Olga Balynska, Prof. Ivan Krasnytskyi, (PUSW), Karnoprawna ochrona wolności religijnej na Ukrainie: status i zgodność ze standardami międzynarodowymi; Prof. Ewa Kruk (UMCS), Prawnokarne instrumenty przeciwdziałania ze względu na wyznanie; Prof. Anna Tunia (KUL), Prawnokarna ochrona miejsc kultu religijnego wobec nowych zjawisk społecznych; Prof. Aneta Michalska-Warias (UMCS), Wolność sumienia i wyznania a wybrane przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu; Dr Aneta Abramowicz (KUL), Wolność religijna a bezpieczeństwo w Europie – wytyczne OBWE z 2019 r.; Dr Michaela Moravčiková (UT w Trnawie), The Right to Exercise Conscientious Objection – an Open International Legal Commitment of the Slovak Republic; ThDr Martin Sabo, PhD. (UT w Trnawie), Religious freedom at the time of pandemics; Dr Marek Woźnicki (UMCS), Wybrane zagadnienia dotyczące relacji między państwem a Kościołem w Konstytucji RP; Prof. Alona Dutko (PUSW), Konstytucyjne gwarancje wolności sumienia na Ukrainie; Dr Michał Zawisław (KUL), Wolność wyrażania opinii publicznej. Uwagi na kanwie orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 17 lipca 2018 roku w sprawie Maria Alekhina vs Rosja; Ks. prof. Piotr Steczkowski (UR), Odpowiedzialność cywilnoprawna kościelnych osób prawnych za czyny przestępcze osób duchownych; Prof. Jadwiga Potrzeszcz (KUL), Klauzula sumienia osób świadczących usługi z perspektywy bezpieczeństwa prawnego; Dr Dawid Kostecki (Zakład Analiz Społecznych i Ekonomicznych Fundacji PAN), Ochrona zdrowia jako zadanie państwa a obowiązek zapewnienia wolności sumienia i wyznania w dobie pandemii.

– **Krajową Konferencję Naukową pt. „Aktualne problemy relacji państwo–Kościół oraz prawa małżeńskiego i rodzinnego”**, wspólnie ze Stowarzyszeniem Kanonistów Polskich, Sądem Biskupim Diecezji Sandomierskiej oraz Katedrą Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL, która odbyła się w dniach 8-10 września 2021 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Sandomierzu w formie hybrydowej. Referaty wygłosili: Ks. prof. dr hab. Mirosław Sitarz, Prawo wiernych do sakramentów świętych w prawie kanonicznym i polskim; Ks. prof. dr hab. Józef Krzywda (UPJPII), Waga zbieżności istotnych norm prawa małżeńskiego w KPK z normami Prawa rodzinnego i opiekuńczego i zachodzącymi między nimi różnicami; Dr Agnieszka Romanko (KUL), Komisja pojednawcza w postępowaniu administracyjnym w prawie kanonicznym i polskim; Ks. prof. dr hab. Lucjan Świto (UWM), Tajemnica duszpasterska; Ks. dr

Michał Grochowina (WSD Sandomierz), Obowiązek denuncjacji w aktualnych przepisach Kościoła łacińskiego; Ks. dr Krzysztof Cisek (Kongregacja Doktryny Wiary), Obowiązki ordynariusza w postępowaniach dotyczących przestępstw zarezerwowanych Kongregacji Nauki Wiary; Ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski (UKSW), Error qualitatis (kan. 1097 § 2 KPK) w orzecznictwie Roty Rzymskiej; Dr Kinga Szymańska (UKSW), Zespół stresu pourazowego. Aspekt psychologiczno-psychiatryczny; Ks. prof. dr hab. Ginter Dzierżon (UKSW), Rola biegłych w wyrokach Roty Rzymskiej w sprawach dotyczących wpływu zespołu stresu pourazowego na niezdolność do zawarcia małżeństwa; Ks. prof. dr hab. Zbigniew Janczewski (UKSW), Prawo o sakramentach wtajemniczenia chrześcijańskiego jako imperatyw budujący communio familiaris; Ks. dr hab. Andrzej Pastwa, prof. US, Relacje wiara-sakrament w matrymonialistyce doby posynodalnej. Nowa koncepcja odpowiedzi na impulsy doktrynalne; Prof. dr hab. Stanisław Leszek Stadniczeńko (Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie), Problematyka rewizji osobowego prawa rodzinnego.

2) Wydział Teologiczny **20 grudnia 2021 r. zorganizował konferencję: „Oto Ojciec Twój i ja... Znaczenie józefologii dla mariologii”**. Referaty wygłosili: dr hab. K. Mielcarek, prof. KUL, Ojcostwo św. Józefa; ks. dr hab. S. Jaśkiewicz, prof. KUL, Augustyn z Hippony o Józefie i Maryi; archim. prof. dr hab. J. Naumowicz, UKSW, Chrześcijański Wschód o Józefie i Maryi; Ks. dr hab. A. Nadbrzeżny, prof. KUL, Maryja i Józef. Świat relacji i zadań; Ks. dr Antonio Panaro, AK – Warszawa, Patris corde; Dr hab. W. Pawlak, prof. KUL, Małżeństwo Józefa i Maryi w literaturze doby potrydenckiej; Mgr A. Poudlyuk, KUL-UMCS, Ioseph – splendor personae według Pawła Kamzy; Ks. dr hab. D. Różycki-Klejnowski, prof. UO, Dylematy wokół obrazu św. Józefa.

PROJEKTY BADAWCZE

Towarzystwo Naukowe KUL realizuje projekty badawcze (granty) przyznane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (obecnie Ministerstwo Edukacji i Nauki) w ramach zadań z zakresu Działalności Upowszechniającej Naukę, konkursu „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów oraz Narodowe Centrum Nauki w Krakowie.

a) W ramach Działalności Upowszechniającej Naukę Towarzystwo zrealizowało następujące granty:

1. Wydanie i upowszechnienie w bazach monografii naukowej autorstwa Marcina Lachowskiego *Słownik polskiej krytyki artystycznej XX i XXI wieku (t. I i II)*.

2. Wydanie i zamieszczenie w Internecie monografii naukowej autorstwa Edyty Chlebowskiej *Katalog prac plastycznych Norwida, t. V*.

3. Wsparcie dla czasopism naukowych – „Studia Polonijne”.

4. Wsparcie dla czasopism naukowych – „Roczniki Pedagogiczne”.

b) W ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki:

1. „Rozszerzona kontynuacja serii wydawniczej ‘Staropolski dramat religijny’: ‘Staropolski dramat i dialog religijny’”. Kierownik projektu – dr hab. Justyna Dąbkowska-Kujko. Termin realizacji: 9 X 2015 – 8 X 2020. Zakończona.

2. „Edycja krytyczna tomu I, XII, XIII, XIV, XVIII Dzieł wszystkich C. Norwida”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Stefan Sawicki. Termin realizacji: 26 IX 2017 – 25 IX 2022.

c) w ramach Narodowego Centrum Nauki:

1. „Kongregacja Nadzwyczajnych Kościelnych Spraw wobec ewolucji polityki wyznaniowej w Europie 1814-1870”. Kierownik projektu: dr hab. Anna Barańska. Termin realizacji: 8 VI 2016 – 07 VI 2020. Zakończony.

2. „Eksperymenty myślowe w filozofii: geneza, struktura, funkcje”. Kierownik projektu: mgr Piotr Biłgorajski. Termin realizacji: 25 I 2018 – 24 I 2020. Zakończony.

3. „Infirmeria Szpitala Św. Ducha w Rzymie w VIII wieku”. Kierownik projektu: prof. dr hab. Marian Surdacki. Termin realizacji 24 I 2019 – 23 I 2022.

4. „Brentano, reprezentacjonizm i nowożytna problematyka intencjonalności”. Kierownik projektu – dr Piotr K. Szalek. Termin realizacji 24 VII 2019 – 23 VII 2022.

5. „Struktura osobowości w języku polskim: nierestrykcyjne badanie psycholeksykalne czasowników osobowościowych”. Kierownik projektu – mgr Nasturcja Toruj. Termin realizacji 25 VI 2020 – 24 VI 2023.

d) Kancelaria Prezesa Rady Ministrów przyznała środki w ramach projektu „Pomoc Polakom i Polonii za granicą” na realizację zadania „Portal Parafie Polskie w USA – inwentaryzacja cyfrowa polskiego dziedzictwa kulturowego w Stanach Zjednoczonych”. Kierownik projektu – dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL. Termin realizacji 1 X 2020 – 31 XII 2020.

SPIS PUBLIKACJI

Towarzystwo opublikowało następujące pozycje książkowe (38) i czasopisma (67):

1. Ajschylos, *Tragedie, t. II: Oresteja: Agamemnon, Ofiarnice, Boginie łaskawe*, Przełożył, wstępami i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 13 ark. wyd., nakład 239 egz. (dodruk).
2. Martinus Cromerus, *Monachus, sive Colloquiorum de religione libri quatuor binis distincti dialogis*, wydali i opracowali: Agnieszka Dziuba, Wojciech Kopek, Krzysztof Mogielnicki, objętość 71 ark. wyd., nakład 300 egz.
3. Beda Czcigodny, *Natura wszechświata. Czas i jego rodzaje. Rachuba czasu*, Tłumaczenie zbiorowe z języka łacińskiego, red. Tadeusz Gacia, wstęp Henryk Wąsowicz, objaśnienia Natalia Turkiewicz, objętość 16 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).
4. Marcin Andrzej Derdziuk OFMCap, *Przemiany praktyki spowiedzi sakramentalnej w Belgii. Studium Teologicznomoralne*, objętość 19 ark. wyd., nakład 200 egz.
5. Eurypides, *Tragedie II: Elektra, Ifigenia w kraju Taurów, Ijon, Helena, Fenicjanki, Orestes, Bachantki, Ifigenia w Aulidzie, Rezos*. Przełożył, wstępami i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 32 ark. wyd., nakład 200 egz. (dodruk).
6. *Piękno umysłów. Pamięci profesora Piotra Francuza*, red. Paweł Fortuna, Marta Szewczyk, objętość 19 ark. wyd., nakład 150 egz.
7. Ks. Łukasz Golec, *Idee modernistyczne w filozofii i teologii w świetle pism Dietricha von Hildebranda*, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
8. Homer, *Odyseja*. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski, objętość 26,5 ark. wyd., nakład 400 egz. (dodruk).
9. Ks. Zdzisław Janiec, *Jak godnie celebrować Mszę świętą? Zasady i nieprawidłowości*, objętość 11 ark. wyd., nakład 200 egz. (dodruk).

10. Ks. Zdzisław Janiec, *Rok liturgiczny z Chrystusem i świętymi*, objętość 23 ark. wyd., nakład 300 egz.
11. Janina Kotlińska, Maria Zuba-Ciszewska, Grzegorz Kotliński, *Spółdzielnia na rynku wybranych usług w Polsce*, objętość 12 ark. wyd., nakład 200 egz.
12. Grzegorz Kozłowski, *Problematyka podziału obciążeń w wybranych sojuszach polityczno-wojskowych USA*, objętość 10,75 ark. wyd., nakład 200 egz.
13. Józef Kożuchowski, *Filozofia spraw ludzkich w myśli Roberta Spaemanna*, objętość 19 ark. wyd., nakład 150 egz.
14. Ks. Czesław Krakowiak, *Odnova liturgii w świetle instrukcji wykonawczych do Sacrosanctum Concilium*, objętość 15 ark. wyd., nakład 200 egz.
15. Ks. Czesław Krakowiak, *Rytuał Rzymski Pawła VI Sakramenty święte*, objętość 10 ark. wyd., nakład 100 egz. (dodruk).
16. Marcin Kromer, *Rozmowy Dworzanina z Mnichem*, wydali i opracowali: Justyna Dąbkowska-Kujko, Piotr Kociumbas, objętość 47,5 ark. wyd., nakład 400 egz.
17. Wojciech Lewandowski, *Racje i relacje. Problem uzasadnienia obowiązków moralnych w bliskich relacjach*, objętość 20 ark. wyd., nakład 200 egz.
18. Agnieszka Linca-Ćwikła, *Poczucie koherencji maturzystów a ich zachowania zdrowotne na podstawie badań w makroregionie lubelskim*, objętość 25 ark. wyd., nakład 150 egz.
19. *Ludzie dialogu i ekumenizmu*, red. Sławomir J. Żurek, objętość 12 ark. wyd., nakład 300 egz.
20. Magdalena Łuka, Rafał Pastwa, *Pedagogiczne i medioznawcze aspekty przeciwdziałania przemocy*, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
21. Rafał Stanisław Nawrocki, *Eques Polonus. Rycerski pomnik nagrobny w sztuce polskiej XVI wieku jako wyraz stanowego prestiżu szlachty*, objętość 21 ark. wyd., nakład 200 egz.
22. Waldemar Jan Pałęcki MSF, *Benedictiones reservatae et propriae w potrydenckich rytuałach na ziemiach polskich (1631-1963)*, objętość 44 ark. wyd., nakład 160 egz.
23. Kazimierz Pek, *Beata Patrum. Koncept patrystyczny w mariologii Soboru Watykańskiego II*, objętość 8 ark. wyd., nakład 200 egz.
24. Henryk Piersa, *Prace z epistemologii fizyki*, objętość 12 ark. wyd., nakład 90 egz.
25. Sofokles, *Król Edyp. Przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert R. Chodkowski*, objętość 7 ark. wyd., nakład 300 egz.

26. Francesco Sacchini, *De ratione libros cum profectu legendi libellus./ O owocnym sposobie czytania ksiązek*, wydał, przełożył oraz wstępem i przypisami opatrzył Wiesław Pawlak, objętość 16 ark. wyd., nakład 200 egz.
27. Paweł Smoleń, *Finansowoprawne uwarunkowania działalności uniwersytetów publicznych w Polsce*, objętość 20 ark. wyd., nakład 200 egz.
28. Paweł Smoleń, Marzena Świstak, *Taxes in the Higher Education System in Poland. Selected Issues Concerning CIT, PIT and VAT*, objętość 8 ark. wyd., nakład 200 egz.
29. Arkadiusz M. Stasiak, *Dialektyka wartości w opisie podróży do Stambułu Macieja Strykowskiego*, objętość 7 ark. wyd., nakład 200 egz.
30. S. Wiktoria Renata Szczepańczyk CSCIJ, *Zgromadzenie Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus w latach 1921-1990*, objętość 49 ark. wyd., nakład 250 egz.
31. Dominik Szczygieski, *Etos małżeńsko-rodzinny w warunkach polskiego społeczeństwa konsumpcyjnego*, objętość 14,5 ark. wyd., nakład 200 egz.
32. Marcin Szewczak, Iwona Szewczak, *Zrównoważony rozwój regionalny a koncepcja Weberian State 4.0*, objętość 9 ark. wyd., nakład 200 egz.
33. Ks. Tadeusz Syczewski, *Obrzędy i zwyczaje Wielkiego Tygodnia i okresu paschalnego w prawie Kościoła łacińskiego*, objętość 7 ark. wyd., nakład 200 egz.
34. Bp Jan Śrutwa, *Kościół w epoce Wędrówek Ludów*, Tom I. *Kościół w szczytowej fazie Wędrówek Ludów*, objętość 23 ark. wyd., nakład 1050 egz.
35. Stanisław Wilk SDB, *Wizytator apostolski Achilles Ratti w Lublinie w 1918 roku*, objętość 3 ark. wyd., nakład 200 egz.
36. W poszukiwaniu tego, co łączy. 25 lat partnerstwa Prawosławnej Diecezji Lubelsko-Chełmskiej i Ewangelickiego Okręgu Kościelnego Balingen/Auf der Suche nach dem, was verbindet 25 Jahre Partnerschaft zwischen der Orthodoxen Diözese Lublin-Chełm und des Evangelischen Kirchenbezirks Balingen, red. Krzysztof Leśniewski, B. Widmann, objętość 21 ark. wyd., nakład 1250 egz.
37. *W Wiedniu, Paryżu i Monachium... Artyści poza granicami w XIX i XX wieku*, red. Dorota Kudelska, objętość 26 ark. wyd., nakład 200 egz.
38. *Odpamiętywanie polsko-żydowskie. Szkice – studia – interpretacje*, red. Sławomir J. Żurek, objętość 24 ark. wyd., nakład 200 egz.
39. *Annals of Psychology*, 24 (2021), nr 1, objętość 6,5 ark. wyd., nakład 120 egz.
40. *Annals of Psychology*, 24 (2021), nr 2, objętość 7 ark. wyd., nakład 120 egz.
41. *Annals of Psychology*, 24 (2021), nr 3-4, objętość 14,5 ark. wyd., nakład 120 egz.

42. *Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration*, 27 (2021), No 1, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 30 egz.
43. *Kościół i Prawo*, 9(22) 2020, nr 2, objętość 15 ark. wyd., nakład 80 egz.
44. *Kościół i Prawo*, 10(23) 2021, nr 1, objętość 16,5 ark. wyd., nakład 80 egz.
45. *Kościół i Prawo*, 10(23) 2021, nr 2, objętość 15 ark. wyd., nakład 80 egz.
46. *Przegląd Psychologiczny*, 63 (2020), nr 4, objętość 8 ark. wyd., nakład 130 egz.
47. *Roczniki Filozoficzne*, 69 (2021), nr 1, objętość 9,25 ark. wyd., nakład 180 egz.
48. *Roczniki Filozoficzne*, 69 (2021), nr 2, objętość 24,75 ark. wyd., nakład 180 egz.
49. *Roczniki Filozoficzne*, 69 (2021), nr 3, objętość 20 ark. wyd., nakład 180 egz.
50. *Roczniki Filozoficzne*, 69 (2021), nr 4, objętość 34,75 ark. wyd., nakład 180 egz.
51. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 1: Literatura polska, objętość 11 ark. wyd., nakład 160 egz.
52. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 2: Historia, objętość 18,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
53. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 3: Filologia klasyczna, objętość 10,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
54. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 4: Historia sztuki, objętość 33 ark. wyd., nakład 160 egz.
55. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 5: Neofilologia, objętość 16,75 ark. wyd., nakład 150 egz.
56. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 6: Językoznawstwo, objętość 14,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
57. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 7: Słowianoznawstwo, objętość 19,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
58. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 8: Lingwistyka korpusowa i translatoryka, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
59. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 9: Sinologia, objętość 13,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
60. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 10: Glottodydaktyka, objętość 14,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
61. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 11: Anglica, objętość 7,75 ark. wyd., nakład 150 egz.
62. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 12: Muzykologia, objętość 16,5 ark. wyd., nakład 150 egz.

63. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 4: Historia sztuki – zeszyt specjalny, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
64. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 5: Neofilologia – zeszyt specjalny, objętość 13,25 ark. wyd., nakład 150 egz.
65. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 6: Językoznawstwo – zeszyt specjalny, objętość 14 ark. wyd., nakład 150 egz.
66. *Roczniki Humanistyczne*, 69 (2021), z. 11: Anglica – zeszyt specjalny, objętość 11 ark. wyd., nakład 110 egz.
67. *Roczniki Kulturoznawcze*, 11 (2020), nr 4, objętość 11,25 ark. wyd., nakład 50 egz.
68. *Roczniki Kulturoznawcze*, 12 (2021), nr 1, objętość 9,75 ark. wyd., nakład 80 egz.
69. *Roczniki Kulturoznawcze*, 12 (2021), nr 2, objętość 10 ark. wyd., nakład 50 egz.
70. *Roczniki Kulturoznawcze*, 12 (2021), nr 3, objętość 7,5 ark. wyd., nakład 50 egz.
71. *Roczniki Kulturoznawcze*, 12 (2021), nr 4, objętość 7 ark. wyd., nakład 50 egz.
72. *Roczniki Nauk Prawnych*, 30(2020), nr 2, objętość 14,75 ark. wyd., nakład 150 egz.
73. *Roczniki Nauk Prawnych*, 30(2020), nr 3, objętość 15,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
74. *Roczniki Nauk Prawnych*, 30(2020), nr 4, objętość 16 ark. wyd., nakład 150 egz.
75. *Roczniki Nauk Prawnych*, 31(2021), nr 1, objętość 13,5 ark. wyd., nakład 140 egz.
76. *Roczniki Nauk Prawnych*, 31(2021), nr 2, objętość 14,5 ark. wyd., nakład 140 egz.
77. *Roczniki Nauk Prawnych*, 31(2021), nr 3, objętość 12 ark. wyd., nakład 140 egz.
78. *Roczniki Nauk Prawnych*, 31(2021), nr 4, objętość 14 ark. wyd., nakład 140 egz.
79. *Roczniki Nauk Społecznych*, 12(48) (2020), nr 2, objętość 5,5 ark. wyd., nakład 130 egz.
80. *Roczniki Nauk Społecznych*, 12(48) (2020), nr 3, objętość 7 ark. wyd., nakład 120 egz.
81. *Roczniki Nauk Społecznych*, 12(48) (2020), nr 4, objętość 6,25 ark. wyd., nakład 120 egz.

82. *Roczniki Nauk Społecznych*, 13(49) (2021), nr 1, objętość 12,5 ark. wyd., nakład 100 egz.
83. *Roczniki Nauk Społecznych*, 13(49) (2021), nr 2, objętość 10 ark. wyd., nakład 100 egz.
84. *Roczniki Nauk Społecznych*, 13(49) (2021), nr 3, objętość 21 ark. wyd., nakład 100 egz.
85. *Roczniki Nauk Społecznych*, 13(49) (2021), nr 4, objętość 11,25 ark. wyd., nakład 100 egz.
86. *Roczniki Pedagogiczne*, 13(49) 2021, nr 1, objętość 10,25 ark. wyd., nakład 120 egz.
87. *Roczniki Pedagogiczne*, 13(49) 2021 nr 2, objętość 10 ark. wyd., nakład 120 egz.
88. *Roczniki Pedagogiczne*, 13(49) 2021, nr 3, objętość 10,75 ark. wyd., nakład 120 egz.
89. *Roczniki Pedagogiczne*, 13(49) 2021, nr 4, objętość 11,75 ark. wyd., nakład 120 egz.
90. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 1: Praca socjalna, objętość 8 ark. wyd., nakład 160 egz.
91. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 2: Teologia dogmatyczna, objętość 11 ark. wyd., nakład 150 egz.
92. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 3: Teologia moralna, objętość 11 ark. wyd., nakład 160 egz.
93. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 4: Historia Kościoła, objętość 11,75 ark. wyd., nakład 150 egz.
94. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 5: Teologia duchowości, objętość 10 ark. wyd., nakład 150 egz.
95. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 6: Teologia pastoralna, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
96. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 7: Teologia ekumeniczna, objętość 10,75 ark. wyd., nakład 150 egz.
97. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 8: Liturgika, objętość 9 ark. wyd., nakład 150 egz.
98. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 9: Teologia fundamentalna i religiologia, objętość 10,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
99. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 10: Nauki o rodzinie, objętość 15,25 ark. wyd., nakład 150 egz.

100. *Roczniki Teologiczne*, 68 (2021), z. 11: Katechetyka, objętość 9,5 ark. wyd., nakład 150 egz.
101. *Studia Norwidiana*, 39 (2021), objętość 25 ark. wyd., nakład 130 egz.
102. *Studia Norwidiana*, 39 (2021) – zeszyt specjalny, objętość 17 ark. wyd., nakład 130 egz.
103. *Studia Polonijne*, 42 (2021), objętość 34 ark. wyd., nakład 200 egz.
104. *Teka Komisji Historycznej*, 3/18 (2021), objętość 13 ark. wyd., nakład 50 egz.
105. *Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II*, 49(69) 2020, objętość 5 ark. wyd., nakład 200 egz.

W roku sprawozdawczym Towarzystwo Naukowe KUL opublikowało 105 pozycji wydawniczych o łącznej objętości 1 613,25 ark. wyd. i nakładzie 18 619 egz., w tym 38 książek o objętości 740,75 ark. wyd. i nakładzie 9 839 egz. oraz 67 woluminów publikacji ciągłych o objętości 872,5 ark. wyd. i nakładzie 8 780 egz. Ich autorami byli przedstawiciele wielu znaczących środowisk naukowych krajowych i zagranicznych. Łącznie w czasopismach opublikowano 749 artykułów, w tym pracownicy naukowcy KUL opublikowali 245 artykułów.

TARGI, PROMOCJE, KIERMASZE

Towarzystwo Naukowe KUL wspólnie z Ośrodkiem „Brama Grodzka – Teatr NN” zorganizowało panel dyskusyjny pt. „Polacy i Żydzi. Literacka komparatystyka pamięci wokół książki Sławomira Jacka Żurka *Odpamiętywanie polsko-żydowskie. Szkice – studia – interpretacje*. Spotkanie odbyło się 20 X 2021 r. w Ośrodku „Brama Grodzka – Teatr NN” w Lublinie. Publikacja promowana była także podczas wykładu Profesora Sławomira Jacka Żurka 10 XII 2021 r. w Instytucie Polskim w Tel Awiwie.

Współpracowało także z Wojewódzkim Urzędem Marszałkowskim, promując województwo lubelskie w ramach organizacji wydarzenia „Ekumeniczny Lublin 2021 – ludzie i formy dialogu. Ku Jerozolimie”. Projekt realizowano w terminie 23 V 2021 – 15 XII 2021 r.

Towarzystwo Naukowe brało udział w:

1. Targach Wydawców Katolickich w Warszawie 23 IX 2021 – 26 IX 2021
2. Targach Książki Historycznej w Warszawie 25 XI 2021 – 28 XI 2021
3. Targach Dobrej Książki we Wrocławiu 2 XII 2021 – 5 XII 2021

Towarzystwo Naukowe KUL, od 2019 r., promuje własne publikacje poprzez międzynarodową sieć dystrybucji, która odbywa się w ramach współpracy z międzynarodową platformą AMAZON Service Europe. Na platformie „Amazon” sprzedaż publikacji online jest prowadzona przez oddziały: angielski (156 tytułów), niemiecki (190 tytułów), francuski (182 tytuły), hiszpański (225 tytułów), włoski (211 tytułów).

Towarzystwo Naukowe KUL korzysta z usług ogólnopolskiej sieci internetowych księgarń, m.in. Bonito, Azymut, Motyle Książkowe. Książki wydane w Towarzystwie od razu pojawiają się na wielu portalach księgarskich – są pozycjonowane i łatwo dostępne w Internecie dla szerokiego grona odbiorców.

Książki dofinansowywane przez Uniwersytet są zamieszczane w wersji online w Repozytorium KUL.

4. Towarzystwo Naukowe KUL wydaje łącznie 60 woluminów czasopism.

Na podstawie umowy zawartej z Uniwersytetem, od roku 2019, Współwydawcą wydawanych od kilkudziesięciu lat przez Towarzystwo czasopism jest Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Zespoły redakcyjne działające w ramach Wydziałów Towarzystwa i Uniwersytetu przygotowały następujące czasopisma: „Roczniki Teologiczne” (z. 1-11: Homiletyka, Teologia dogmatyczna, Teologia moralna, Historia Kościoła, Teologia duchowości, Teologia pastoralna, Teologia ekumeniczna, Liturgika, Teologia fundamentalna i religio-logia, Nauki o rodzinie, Katechetyka), „Roczniki Filozoficzne” (nr 1-4), „Roczniki Humanistyczne” (z. 1-12: Literatura polska, Historia, Filologia klasyczna, Historia sztuki, Neofilologia, Językoznawstwo, Słowianoznawstwo, Lingwistyka korpusowa i translatoryka, Sinologia, Glottodydaktyka, Anglica, Muzykologia), „Roczniki Nauk Społecznych” (nr 1-4), „Roczniki Pedagogiczne” (nr 1-4), „Roczniki Nauk Prawnych” (nr 1-4), „Annals of Psychology” (nr 1-4), „Roczniki Kulturoznawcze” (nr 1-4), „Kościół i Prawo” (nr 1-2), „Studia Norwidiana” i „Studia Polonijne”.

Ponadto Towarzystwo Naukowe KUL wydaje „Summarium Societatis Scientiarum Catholicae Universitatis Lublinensis Ioannis Pauli II”, czasopismo „Teka Komisji Historycznej”. Jest także współwydawcą – razem z Uniwersytetem Jagiellońskim – anglojęzycznego czasopisma „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration” (Nº 1-2).

Czasopisma wydawane przez Towarzystwo Naukowe KUL, zgodnie z komunikatem Ministra Edukacji i Nauki, znajdują się w wykazie czasopism punktowanych Ministerstwa Edukacji i Nauki z oceną od 40 do 100 punktów. W okresie sprawozdawczym punktacja przedstawiała się następująco: „Roczniki Humanistyczne” – 100 pkt.; „Roczniki Filozoficzne” – 100 pkt.; „Roczniki Nauk Prawnych” – 70 pkt.; „Annals of Psychology” – 70 pkt.; „Studia Norwidiana” – 100 pkt.; „Roczniki Nauk Społecznych” – 70 pkt.; „Roczniki Pedagogiczne” – 70 pkt.; „Roczniki Kulturoznawcze” – 70 pkt.; „Roczniki Teologiczne” – 70 pkt.; „Studia Polonijne” – 70 pkt.; „Kościół i Prawo” – 70 pkt.; „Teka Komisji Historycznej” – 40 pkt.; „Journal for Perspectives of Economic, Political and Social Integration” – 100 pkt.

Od 2015 r. Towarzystwo Naukowe jest członkiem organizacji CrossRef, której celem jest promowanie, rozwój oraz wykorzystywanie nowych i innowacyjnych technologii w celu przyspieszenia i ułatwienia badań naukowych. Dzięki przynależności do CrossRef Towarzystwo Naukowe otrzymało uprawnienia do nada-

wania artykułom publikowanym w wydawanych przez siebie czasopismach numerów DOI (ang. digital object identifier, cyfrowych identyfikatorów dokumentów elektronicznych – prefiks DOI TN KUL to 18290). Czasopisma wydawane przez Towarzystwo znajdują się w bazach m.in. CEEOL (Central and Eastern European Online Library), Clarivate Analytics – Emerging Sources Citation Index (Web of Science Core Collection), EBSCO, CEJSH, Scopus, JSTOR, znajdują się na liście ERIH⁺ (ERIH PLUS, European Reference Index for the Humanities). Index Copernicus, Google Scholar, POL-index, BazHum, ProQuest, Norwegian Register for Scientific Journals, Series and Publishers, ATLA Religion Database.

NAGRODY

Towarzystwo Naukowe w roku sprawozdawczym zdobyło następujące nagrody:

1. Nagrody i wyróżnienia Stowarzyszenia Wydawców Katolickich *Feniks*:

- Nagrodę *Feniks* w kategorii „historia” za publikację *Nadzwyczajne uprawnienia Prymasa Polski Augusta kard. Hlonda w świetle dokumentów Stolicy Apostolskiej* autorstwa ks. prof. Stanisława Wilka SDB.
- Nagrodę *Feniks* w kategorii „nauki kościelne” za pracę pt. *Tożsamość bioetyki katolickiej*, autorstwa bpa Józefa Wróbla SCJ.
- Nagrodę *Feniks* w kategorii „tłumacz” za przekład *Odyseja, Homer, przełożył, wstępem i przypisami opatrzył Robert Roman Chodkowski*.
- Nagrodę *Feniks* w kategorii „duchowość” za pracę pt. *Silentium – polisemiczna wartość i sprawność. Studium teologiczno-duchowe*, autorstwa Teresy Paszkowskiej
- Wyróżnienie *Feniks* w kategorii „historia” za publikację *Pruska policja polityczna wobec mniejszości polskiej w latach 1871-1933. Struktury i ludzie*, autorstwa Witolda Matwiejczyka.
- Wyróżnienie *Feniks* w kategorii „Kościoł wobec współczesności” za publikacje:
 - 1) *Dignity in Suffering. Closeness in Dying. Love in Mourning. Interdisciplinary Study*, red. Christopher Ciccarino, Mirosław Kalinowski, Krzysztof Konstanty Masłowski, Leon Szot, Antoni Świerczek, Dianne Traflet;

- 2) Seria: *Prace z dziejów szkolnictwa i opieki społecznej w Polsce*, tom XXI, *Miłosierdzie czy opieka społeczna. Od Starożytności do Oświecenia*, autorstwa Mariana Surdackiego.
2. Nagrodę im. prof. Jerzego Skowronka 2021 za publikację *Pruska policja polityczna wobec mniejszości polskiej w latach 1871-1933. Struktury i ludzie* autorstwa Witolda Matwiejczyka.
3. Pierwszą nagrodę w konkursie Instytutu De Republica pt. „Rok Cypriana Norwida. Konkurs na najlepszą monografię” dla Edyty Chlebowskiej za *Cyprian Norwid. Katalog prac plastycznych*, t. I-V.

SPIS TREŚCI

„SUMMARIUM” IAM QUINQUAGENARIUM EST CZYLI „SUMMARIUM” MA JUŻ 50 LAT

Stanisław SAREK, „Summarium” ma już 50 lat!	5
---	---

NONAGESIMA ADVENIENS... ARCHIVALIA SOCIORUM NOSTRORUM ET ALIORUM PARUM DIVULGATA

Stanisław SAREK, Przejmująca opowieść świadka ostatnich lat życia ks. Antoniego Szymańskiego	9
--	---

Bp Tomasz WILCZYŃSKI , Ostatnie lata życia Księdza Antoniego Szymańskiego – Rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1939-1942)	11
--	----

DICTA AUT AD DICENDUM PRÆPARATA CZYLI TEKSTY WYGŁOSZONE LUB PRZYGOTOWANE DO WYGŁOSZENIA

Robert KUBLIKOWSKI, Semantic Inferentialism: Main Ideas	27
Kazimierz PRZYBYŁKO, Chór Akademicki KUL w latach 1951-1956. Wspomnienia i refleksje w 100-lecie jego działalności	39

DOCTORUM EMINENTIUM PERSONÆ AC TYPI – SYLWETKI UCZONYCH

IN MEMORIAM

(Wszystkie teksty w tym dziale opracował Stanisław Sarek)

Ks. prof. dr hab. Jan Związek	55
Ks. prof. dr hab. Jan Krucina	57
Ks. prof. dr hab. Władysław Nowak	59
Ks. dr Józef Szczypa	61
Ks. prof. dr hab. Jerzy Misiurek	63
Dr Tadeusz Malec	65
Dr hab. Rafał Arkadiusz Biskup	67
Ks. prof. dr hab. Zdzisław Chlewiński	69
Prof. dr hab. Paweł Sajdek	71

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KUL
(2021)

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego KUL za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2021 roku	75
Działalność naukowa Towarzystwa Naukowego KUL.....	97
Posiedzenia Wydziałów i Komisji.....	97
Konferencje naukowe	101
Projekty badawcze	103
Działalność wydawnicza Towarzystwa Naukowego KUL	105
Spis publikacji	105
Targi, promocje, kiermasze	113
Nagrody	115